

εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία

Για το μαθητή...

ΙΘΑΚΗ

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΟΙ

προγράμματα και δραστηριότητες
περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΒΑΣΑΛΑ

ΤΟΠΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ & ΙΘΑΚΗΣ

Οι μαθητές της Ελλάδας στην Κεφαλονιά και την Ιθάκη
Επιστημονικός Υπεύθυνος: Π. ΒΑΣΑΛΑ
Αρίθμηση βιβλίου στη σειρά: 3

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΒΑΣΑΛΑ
Ιθάκη - Διαδρομές και Σταθμοί
Προγράμματα και δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

©Copyright ΤΕΔΚ-ΚΙ
Παρασκευή Βασάλα
Πρώτη έκδοση: Σεπτέμβριος 2008

Ιδέα-σχεδιασμός-συγγραφή: Π. Βασάλα
Εξώφυλλο-σκέτσα: Μαρία Ντε Ροζάριο
Επεξεργασία κειμένου-Σελιδοποίηση: Διονυσία Παπαναστασάτου
Διορθώσεις: Π. Βασάλα
Εκτύπωση: Λασκαράτος

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση ή διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική, ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ISBN 978-960-88978-3-0

ΤΟΠΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣ
Λιθοστρώτου 27, 281 00 Αργοστόλι
Τηλ.: 26710 26322
Fax: 26710 25122
E-mail: tedk@kefalonias-ithaki.gr
Δικτυακός τόπος: www.kefalonias-ithaki.gr

Η γεωγραφία και η ιστορία της Ιθάκης

*Ναιετάω δ' Ιθάκην ευδείελον· εν δ' όρος αυτή,
Νήριτον εινοςίφυλλον, αριπρεπές· αμφί δε νήσοι
πολλαί ναιετάουσι μάλα σχεδόν αλλήλησιν,
Δουλίχιον τε Σάμη τε και υλήεσσα Ζάκυνθος.
Αυτή δε χθαμαλή πανυπερτάτη ειν' αλί κείται
προς ζόφον, αι δε τ' άνευθε προς ηώ τ'ήελιον τε,*

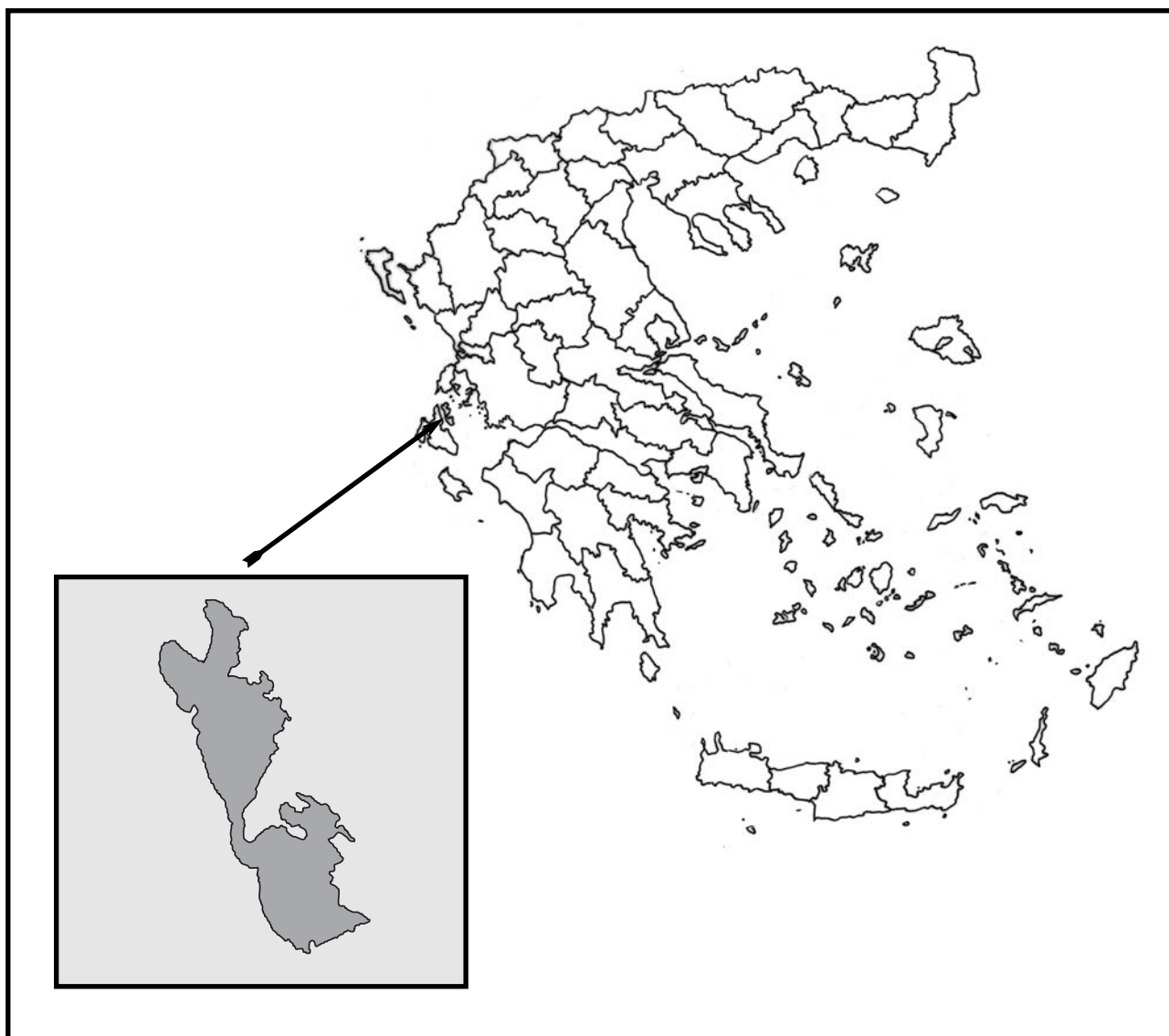
Οδύσσεια ΙΧ, 21

...και κατοικώ στο ξέφαντο, το φημισμένο Θιάκι,
πόχει το Νήριτο βουνό, ψηλό και δεντρωμένο,
κι ολόγυρα πολλά νησιά, τόνα κοντά μέ τάλλο,
τη δασωμένη Ζάκυνθο, τη Σάμη, το Δουλίχι.
Πιο κάτω απ' όλα, χαμηλό το Θιάκι, στου πελάγου
τα δυτικά, κί ηλιόβγαλμα κοιτάζουν όλα τ' άλλα.

μτφρ. Ζ. Σιδέρης

1. Ποιες λέξεις σου έρχονται στο μυαλό όταν ακούς τη λέξη «Ιθάκη»; Ανακοίνωσε στην τάξη με λέξεις ή μικρές φράσεις τις πρώτες ιδέες που σου έρχονται στο μυαλό. Ένας μαθητής μπορεί να γράφει στον πίνακα τις ιδέες που ακούγονται. Συζητήστε στην τάξη όλες τις ιδέες. Γράψε, αξιοποιώντας τις ιδέες που θεωρείς κατάλληλες, τα χαρακτηριστικά του νησιού.

2. Σκέψου όλα όσα ξέρεις ή έχεις ακούσει για την Ιθάκη. Αν έχεις επισκεφτεί την Ιθάκη, δώσε μία σύντομη περιγραφή και μίλησε για την εμπειρία σου στην τάξη.

Γνωρίζετε ότι...

Το όνομα «Ιθάκη»

Το όνομα «Ιθάκη» παρέμεινε αναλλοίωτο από την αρχαία εποχή. Όμως σε διαφορετικές περιόδους το νησί αναφέρεται και με άλλα ονόματα όπως:

- Νηρικίη (7ος αι. π.Χ.)
 - Κοιλάδα (ή Πόρτο) του Κουμπάρου, Κουμπάρες, Μικρή Κεφαλονιά, Αντικεφαλονιά (από τον μεσαίωνα μέχρι την αρχή της Ενετοκρατίας).
 - Θράκη νήσος, Θρακόνησο, Θακού, Θιάβου (κατά η Βυζαντινή περίοδο).
 - Φιάκι (Τουρκική περίοδος)
 - Τεάκι (Ενετική περίοδος)
 - Θιάκι (πριν από την Ενετοκρατία και από ναυτικούς, λαϊκή ονομασία που καθιερώθηκε)
- Ο κάτοικος του νησιού ονομάζεται επίσημα «Ιθακήσιος», κοινότερα «Θιακός» και περιπαικτικά «Τακέζος και Τρυποδάκκουλο».

Πηγή: Καλλίνικος, Α. & Δεντρινός, Σ. (χ.χ.). *Ιθάκη, τότε και τώρα* Αθήνα: Εκδόσεις Σπύρος Δενδρινός

Η προέλευση του ονόματος «Ιθάκη»

Υπάρχουν διαφορετικές εκδοχές για την προέλευση του ονόματος «Ιθάκη». Οι επικρατέστερες είναι:

-από το μυθολογικό ήρωα Ίθακο, ο οποίος ήταν ο πρώτος κάτοικος του νησιού. Ο Ίθακος ήταν γιος του Πτερέλαου και αδελφός του Πολύκτορα και του Νήριτου. Σύμφωνα με τη μυθολογία ήταν γιος του Ποσειδώνα και της Αμφιμέλης.

-από τη λέξη «ιδή», δηλαδή «εύδυμος»

-από τη λέξη «ιδύς» δηλαδή «απότομος»

-από τη φοινικικής καταγωγής λέξη «ούτικα» (utika) που σημαίνει «αποικία»

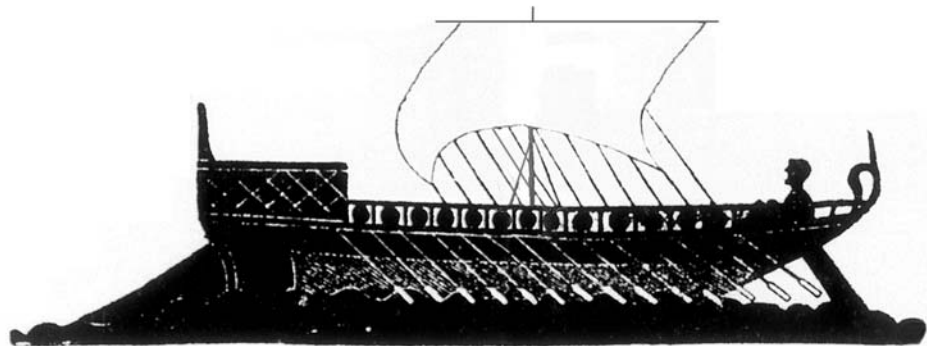
-από την εβραϊκή λέξη «ατάκ» (ataak) που σημαίνει «τραχύς»

Πηγή: Καλλίνικος, Α. & Δεντρινός, Σ. (χ.χ.) *Ιθάκη, τότε και τώρα* Αθήνα: Εκδόσεις Σπύρος Δενδρινός

Πληροφορίες για την Ιθάκη

Η Ιθάκη είναι το μικρότερο σε μέγεθος και πληθυσμό μετά τους Παξούς νησί των Επτανήσων. Βρίσκεται ανατολικά της Κεφαλονιάς και ο δίαυλος που τις χωρίζει έχει μήκος τέσσερα μίλια, μέγιστο πλάτος τρία και ελάχιστο πλάτος ένα μίλι. Ο πληθυσμός της είναι 3.084 κάτοικοι (απογραφή 2001), που όμως πολλαπλασιάζεται κατά πολύ τους καλοκαιρινούς μήνες. Ανήκει διοικητικά στο Ν. Κεφαλληνίας και στην Περιφέρεια Ιονίων Νησιών. Εκκλησιαστικά ανήκει στην Μητρόπολη Λευκάδας. Πρωτεύουσα είναι το Βαθύ, με 1.826 κατοίκους και μεγαλύτερα χωριά είναι ο Σταυρός, το Περαιχώρι η Ανωγή, το Κιόνι, ο Πλατρηθείας, η Λεύκη, η Εξωγή και οι Φρίκες.

Είναι νησί ορεινό και κατάφυτο. Έχει τρία σχετικά ψηλά για το μέγεθός της βουνά: το Νήριτο ή βουνό της Ανωγής, γνωστό από την Οδύσσεια (808 μ.), βόρεια το βουνό της Εξωγής (Νήιο) και νότια το Πεταλιάτικο (671 μ.). Σε όλες τις πλευρές του νησιού σχηματίζονται φυσικά λιμάνια: το Βαθύ, οι Φρίκες, ο Πίσω Αετός (Πισαετός), το Κιόνι. Οι παραλίες της Ιθάκης έχουν λεία βότσαλα, κυρίως άσπρα και μερικές, όπως το Γιδάκι είναι προσβάσιμες μόνο από τη θάλασσα. Επίσης στο Δήμο Ιθάκης ανήκουν πολλά μικρά και ακατοίκητα νησιά, όπως το Λαζαρέτο, το Περαιππάδι, το Αρκούδι, η Άτοκος κ.ά. Οι κάτοικοι ασχολούνται με τον τουρισμό, τη γεωργία, την αλιεία και την κτηνοτροφία. Τα τελευταία χρόνια άρχισε η σταδιακή ανάδειξη νέων μορφών οικονομικής δραστηριότητας, όπως η βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, ο αγροτουρισμός, η οικοτεχνία, η νεανική και γυναικεία επιχειρηματικότητα κ.ά.

Πληροφορίες για τη ναυτιλία και τη μετανάστευση στην Ιθάκη

Ναυτιλία

Η Ιθάκη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη θάλασσα και η ναυτιλία γνώρισε χρόνια ακμής αφήνοντας μια τεράστια ναυτική παράδοση στο νησί. Η ανάπτυξη της ναυτιλίας, στα νεότερα χρόνια αρχίζει γύρω στα 1700, με την εξασθένηση της πειρατείας και το πρώτο ναυπηγείο στην Ιθάκη δημιουργήθηκε στις αρχές του 19ου αιώνα. Στο ναυπηγείο αυτό φτιάχτηκαν πολλά ιστιοφόρα πλοία της εποχής. Μάλιστα από τα 100 ιστιοφόρα που διέθετε το νησί τότε, τα 20 ναυπηγήθηκαν στην Ιθάκη. Η πιο εντυπωσιακή δράση των Θιακών εφοπλιστών και ναυτικών, αλλά και των εμπόρων παρατηρείται στις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Εκεί, πολύ σύντομα αναπτύχθηκε μια σημαντική Ιθακισιακή κοινωνία με οικονομική δύναμη και κοινωνική προβολή, που οι θετικές συνέπειές της είχαν αντίκτυπο όχι μόνο στην Ιθάκη, αλλά και στην Ελλάδα γενικότερα. Με το χρόνο αρχίζει να περιορίζεται η ιστιοφόρος ναυτιλία λόγω των ατμόπλοιων, οπότε οι Θιακοί εφοπλιστές και ναυτικοί στράφηκαν στον Εύξεινο και στα πλοία ανοικτής θάλασσας. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου βυθίστηκε μεγάλος αριθμός Θιακών πλοίων (15) και με το τέλος του απόμειναν μόνο 16. Μετά τον πόλεμο η Ιθάκη δεν μπόρεσε να ακολουθήσει την πορεία της υπόλοιπης ελληνικής ναυτιλίας.

Η μετανάστευση

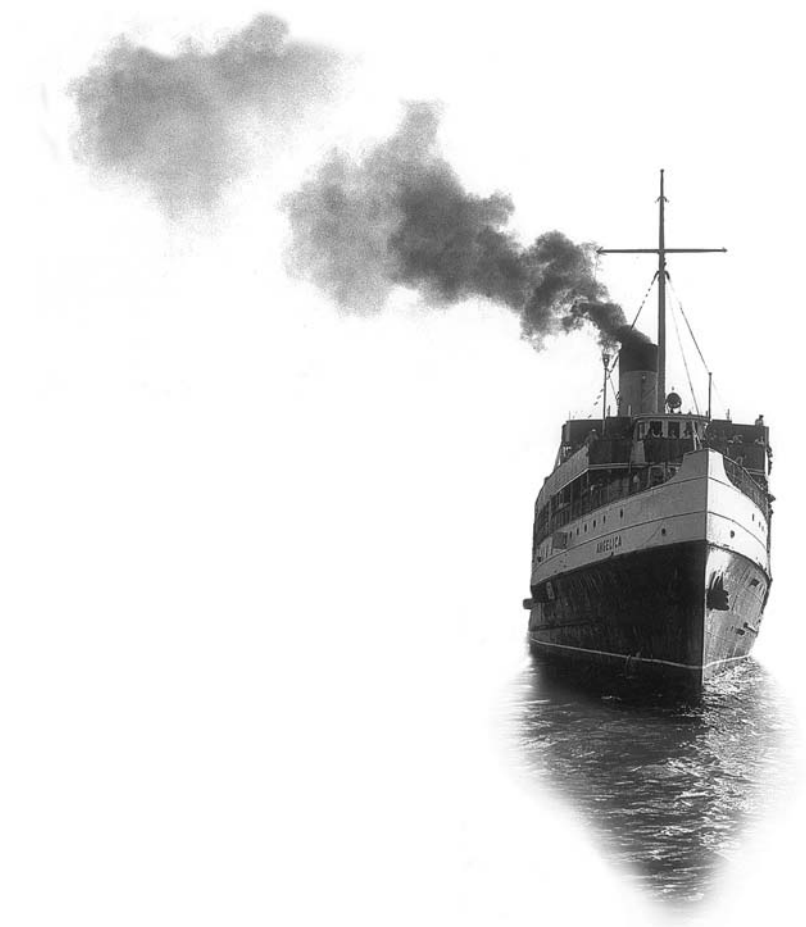
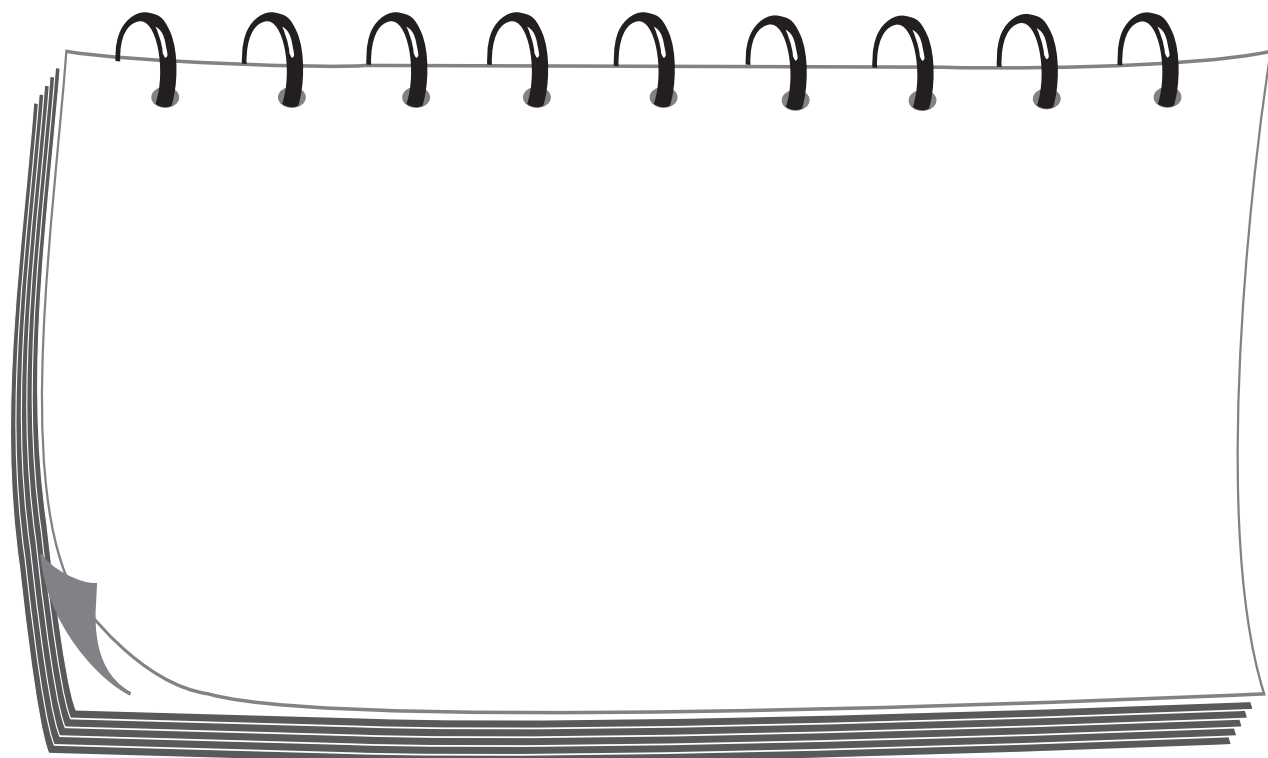
Το ορεινό έδαφος, οι πόλεμοι και οι σεισμοί του 1953 που ισοπέδωσαν το νησί αλλά και το ανήσυχο πνεύμα των Θιακών, οδήγησε πολλούς από τους κατοίκους σε μακρινούς τόπους για αναζήτηση καλύτερης τύχης. Πριν το 1880 έχουμε τους πρώτους Θιακούς μετανάστες στην Αυστραλία και την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα γενικεύεται το ρεύμα μεταναστών προς την Αυστραλία, τη Νότιο Αφρική, την Αμερική, τη Νέα Ζηλανδία μέχρι και την Ιαπωνία και τη Μογγολία. Το μεταναστευτικό ρεύμα συνεχίστηκε επί πολλές δεκαετίες και οδήγησε σε συρρίκνωση του πληθυσμού. Έτσι, στα μέσα του 19ου αιώνα (1849) η Ιθάκη έχει 12.000 κατοίκους, το 1920 έχει 7.408 και στην απογραφή του 1991 καταγράφηκαν 3.104 κάτοικοι. Μετά το 1960 σταμάτησε η μετανάστευση στο εξωτερικό ενώ άρχισε η εσωτερική μετανάστευση κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Γνωρίζετε ότι...

Το πιο στενό σημείο του νησιού, που ενώνει τη Νότια με τη Βόρεια Ιθάκη και απέχει περίπου 4 χ.λμ. από το Βαθύ, ονομάζεται "Αετός". Οφείλει το όνομά του στο εχέμα που κάνει το βουνό με τις δύο παραλίες, που μοιάζουν με αετό που έχει μιάνοιχτες τις φτερούγες του.

3. Οι Θιακοί ναυτικοί και πολλοί άντρες μετανάστες έλειπαν τον περισσότερο χρόνο ή και χρόνια ολόκληρα από το σπίτι. Συζητήστε στην ομάδα σας και στην τάξη πώς επέδρασε στη δομή της οικογένειας αυτό το γεγονός. Γράψε την άποψη που διαμόρφωσες στο σημειωματάριό σου.

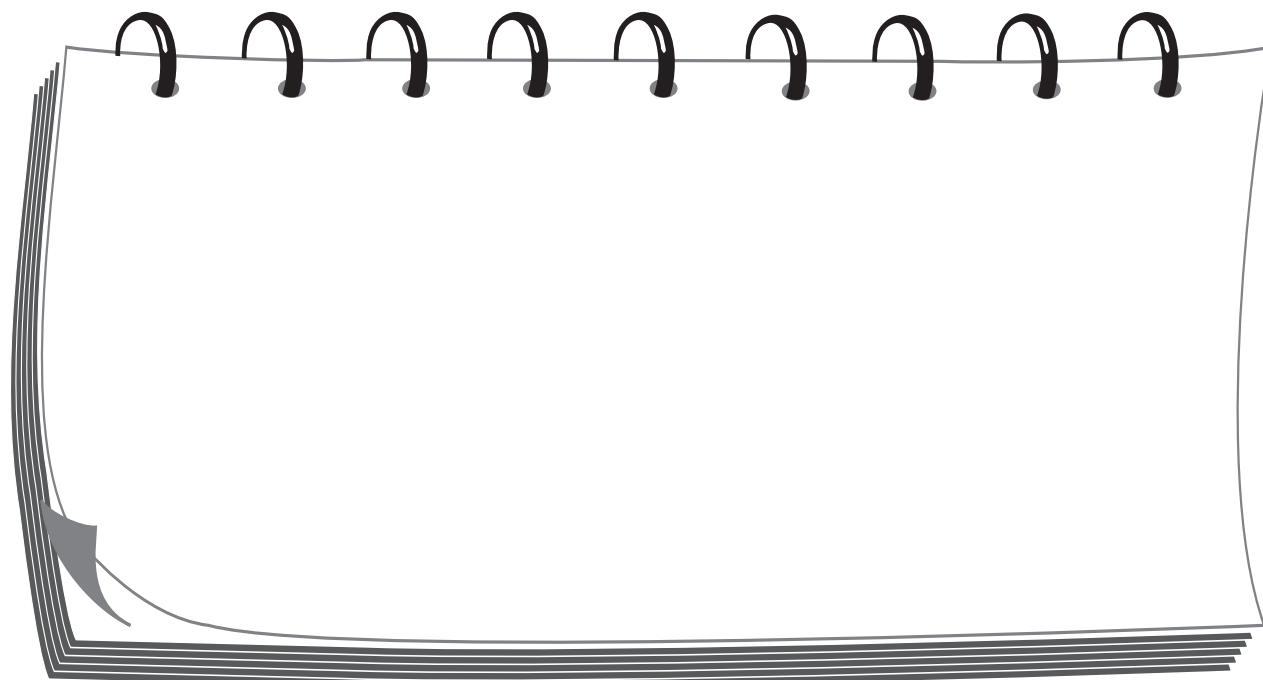

Η ιστορία της Ιθάκης με μια ματιά....

Η Ιθάκη κατοικείται από την νεολιθική εποχή (4000 - 3000 π.Χ.). Σε όλους τους ιστορικούς χρόνους η Ιθάκη ή Θιάκι ακολούθησε τη «μοίρα» των Ιονίων νησιών. Γνώρισε πολylούς κατακτητές και έζησε περιόδους ακμής και παρακμής.

- 4000-3000 π.Χ.: (Νεολιθική εποχή): Στην Ιθάκη υπήρχαν κάτοικοι, ωστόσο παραμένει άγνωστη η προέλευση τους.
- 3000-2000 π.Χ.: (Πρωτοελλαδικός πολιτισμός): Αρχαιολογικά ευρήματα αποδεικνύουν μορφές οργανωμένης ζωής.
- 2000-1500 π.Χ.: (Προμυκηναϊκή περίοδος): Ο πληθυσμός επεκτείνεται νοτιότερα από το σημερινό Βαθύ.
- 1500-1100 π.Χ.: (Μυκηναϊκή περίοδος): Η Ιθάκη φτάνει στο μεγαλύτερο σημείο της ακμής της.
- 1100-800 π.Χ.: κατακτήθηκε από τους Δωριείς και μετά πέρασε στην κυριαρχία των Κορινθίων, μέχρι το 180 π. Χ.
- 180 π.Χ.-394 μ.Χ.: η Ιθάκη ανήκει στους Ρωμαίους (περίοδος Ρωμαϊκής κυριαρχίας).
- 395-185: η Ιθάκη ανήκει στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Ο πληθυσμός εκχριστιανίζεται και κτίζονται εκκλησίες και μοναστήρια.
- 1185-1204: περνά στην κυριαρχία των Νορμανδών και το 1204 παραχωρείται στην οικογένεια Ορσίνι της Ρώμης που κληρονομικά διατηρεί την κυριαρχία με τη δύναμη των όπλων και τη συνεργασία των πειρατών για ενάμιση περίπου αιώνα.
- 1357: παραχωρείται στο Λεονάρδο Τόκο Η οικογένεια των Τόκων παραμένει στην εξουσία μέχρι το 1479
- 1479-1502: το 1479 παραχωρήθηκε στους Τούρκους. Το 1499 αρχίζει ο Ενετοτουρκικός πόλεμος και με τη συνθήκη του 1503 η Ιθάκη περιέρχεται στους Ενετούς.
- 1503: το νησί πουλήθηκε στους Ενετούς. Η Ενετική κυριαρχία αρχίζει επίσημα το 1504 και διαρκεί μέχρι το 1797
- 1797: η Ιθάκη περνά στους Γάλλους, μέχρι το 1798 και το Βαθύ γίνεται πρωτεύουσα του νησιού.
- 1798-1807: στα τέλη του 1798 τους Γάλλους διαδέχονται χωρίς συμπλοκές και ταραχές Ρώσοι και Τούρκοι
- 1807: επανέρχεται στη Γαλλική κυριαρχία μέχρι το 1809.
- 1809: αρχίζει η περίοδος της Αγγλοκρατίας και ιδρύεται το ανεξάρτητο κράτος «Ενωμένες Πολιτείες των Ιονίων Νήσων».
- 1864: η Ιθάκη, όπως και όλα τα Επτάνησα ενσωματώνονται στην Ελλάδα.
- 1953: ένας ισχυρός σεισμός κατέστρεψε το μεγαλύτερο μέρος του νησιού.
- Σήμερα, η Ιθάκη αποτελεί ένα δημοφιλή προορισμό για χιλιάδες επισκέπτες.

4. Μελέτησε το κείμενο για την ιστορία της Ιθάκης. Μπορείτε να αναζητήσετε και επιπλέον πληροφορίες για την ιστορία της Ιθάκης σε έντυπα υλικά και στο Διαδίκτυο. Συζητήστε στην ομάδα σας και γράψε στο σημειωματάριό σου ποια μνημεία περιμένει ένας επισκέπτης να συναντήσει στο νησί σύμφωνα με την ιστορική της διαδρομή.

Οι περιηγητές γράφουν για την Ιθάκη...

[...] Η Ιθάκη, η οποία αντιβουίζει από τον ομηρικό θρύλο, είναι ένα υπέροχα γυμνό και οστεώδες νησάκι, με τα φουσκωτά υψώματά του, καλυμμένα με αριές, να κατεβαίνουν ομαλά στη θάλασσα, στα βαθιά νερά που είναι πλούσια σε ψάρια. Η εγγύτητα της κλίμακας και τα επίπεδα που μετατοπίζονται απότομα κάνουν το ταξίδι στη γύρω περιοχή τόσο αναζωογονητικό όσο και μια βόλτα με τα παλιά τρενάκια του λούνα πάρκ. [...]. Η είσοδος στο λιμάνι του Βαθιού μας εισάγει στην ατμόσφαιρα της πρώτης επίσκεψης - είναι ασυνήθιστη αλλά και όμορφη. Ο γυμνός βράχος καμπυλώνεται ξανά και ξανά -είναι σαν να ταξιδεύουμε στις κοιλότητες του εσωτερικού αυτιού κάποιου γίγαντα. Μας πιάνει ίλιγγος. Μα ποτέ δεν θα φανεί το λιμάνι; Ώσπου στο τέλος φαίνεται, θαμμένο στην άκρη του βραχώδους αυτού λοβού. [...]. Τίποτα δεν θα μπορούσε να σε πείσει περισσότερο ότι αυτό ήταν το νησί του Οδυσσέα από το απόσπασμα που θα θυμηθείς όσο βρίσκεσαι εκεί:

Κάπως τραχιά η γη αυτή,
για τα άλογα ακατάλληλη,
Όχι και τόσο ευρύχωρη,
όμως δεν είναι και φτενό το χώμα της [...]
καλά τα βοσκοτόπια της για γίδες.

Ντάρελ, Λ. (2005). *Τα ελληνικά νησιά*. Αθήνα: Μεταίχμιο

5. Διάβασε στο συμπληρωματικό υλικό πληροφορίες για το Βαθύ και τα χωριά της Ιθάκης. Παρατήρησε στο χάρτη της Ιθάκης τη θέση της πρωτεύουσας και των χωριών του νησιού.

Τνωρίζετε ότι...

Η Ιθάκη υμνήθηκε από τον Όμηρο και αποτελεί από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα πηγή έμπνευσης πολλών περιηγητών, ποιητών, λογοτεχνών και καλλιτεχνών. Ένα από τα αριστουργήματα του μεγάλου ποιητή Κωνσταντίνου Καβάφη (1863 - 1933) έχει τίτλο: "Ιθάκη". Το ποίημα αυτό αφηγείται με το μοναδικό τρόπο του ποιητή το ταξίδι της ζωής, προτρέποντας κάθε άνθρωπο να αναζητά την δική του Ιθάκη.

Ιθάκη

Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεσαι να 'ναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.
Τους Λαιστρυγόνας και τους Κύκλωπας,
τον θυμωμένο Ποσειδώνα μη φοβάσαι,
τέτοια στον δρόμο σου ποτέ σου δεν θά βρείς,
αν μέν' η σκέψις σου υψηλή, αν εκλεκτή
συγκίνησις το πνεύμα και το σώμα σου αγγίζει.
Τους Λαιστρυγόνας και τους Κύκλωπας,
τον άγριο Ποσειδώνα δεν θα συναντήσεις,
αν δεν τους κουβανείς μες στην ψυχή σου,
αν η ψυχή σου δεν τους στήνει εμπρός σου.

Να εύχεσαι να 'ναι μακρύς ο δρόμος.
Πολλά τα καλοκαιρινά πρωιά να είναι
που με τι ευχαρίστηση, με τι χαρά
θα μπαίνεις σε λιμένας πρωτοειδωμένους·
να σταματήσεις σ' εμπορεία Φοινικικά,
και τες καλές πραγμάτειες ν' αποκτήσεις,
σεντέφια και κοράλλια, κεχριμπάρια κ' έβενους,
και ηδονικά μυρωδικά κάθε λογής,
όσο μπορείς πιο άφθονα ηδονικά μυρωδικά
σε πόλεις Αιγυπτιακές πολλές να πας,
να μάθεις και να μάθεις απ' τους σπουδασμένους.

Πάντα στον νου σου να 'χεις την Ιθάκη.
Το φθάσιμον εκεί είν ο προορισμός σου.
Αλλά μη βιάζεις το ταξίδι διόλου.
Καλλίτερα χρόνια πολλά να διαρκέσει
και γέρος πια ν' αράξεις στο νησί,
πλούσιος με όσα κέρδισες στον δρόμο,
μη προσδοκώντας πλούτη να σε δώσει η Ιθάκη.

Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι.
Χωρίς αυτήν δεν θα 'βγαινες στον δρόμο.
Άλλα δεν έχει να σε δώσει πια.

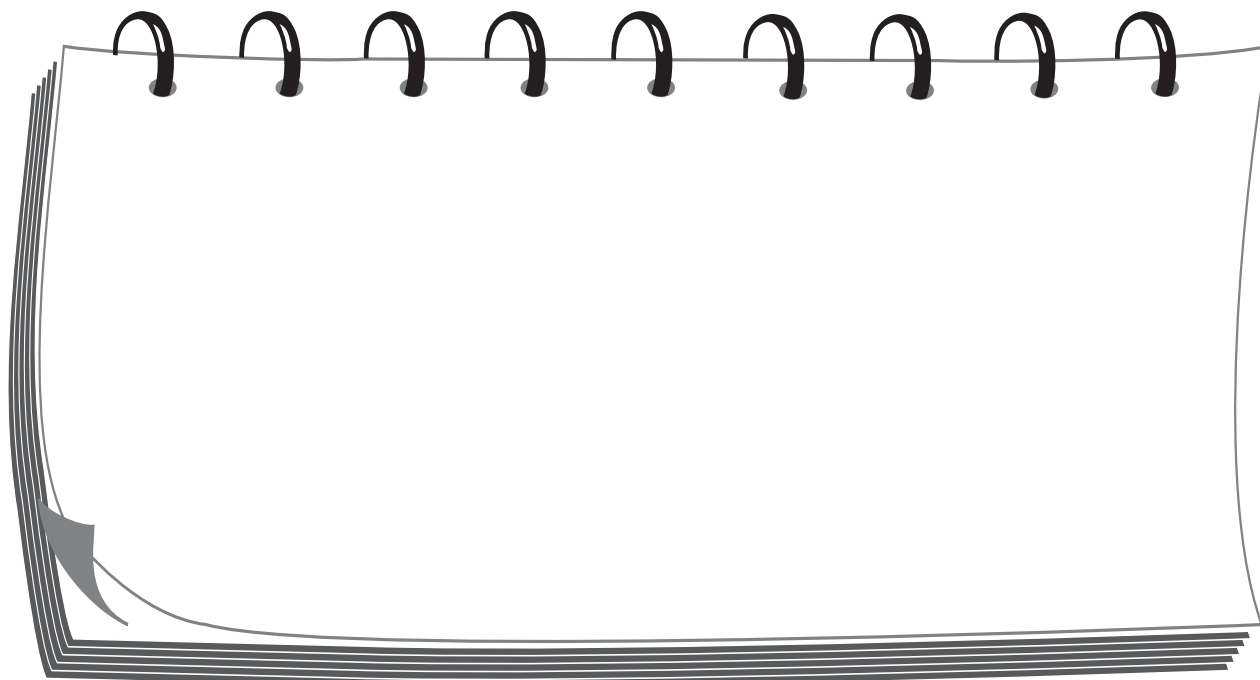
Κι αν πτωχική την βρεις, η Ιθάκη δεν σε γέλασε.
Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,
ήδη θα το κατάλαβες οι Ιθάκες τι σημαίνουν.

Κ. ΚΑΒΑΦΗΣ (1911)

δ. Χωριστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα να αναζητήσει πληροφορίες για την Ιθάκη σε σχέση με τον Οδυσσέα και την Οδύσσεια στην ποίηση, στη λογοτεχνία και στην Τέχνη, π.χ. η 1η ομάδα να αναλάβει το θέμα: «Η Ιθάκη στη λογοτεχνία και την ποίηση» η 2η «Η Ιθάκη στη ζωγραφική», η 3η «Η Ιθάκη στην ελληνική μυθολογία» κ.ά. Κάθε ομάδα να γράψει μια μικρή περίληψη της εργασίας της. Εμπλουτίστε με φωτογραφικό υλικό και παρουσιάστε τις εργασίες σας στην τάξη με έναν πρωτότυπο τρόπο.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

7. Με την ομάδα σου να ερευνήσετε όλους τους τρόπους που μπορείτε να φτάσετε στην Ιθάκη από την περιοχή σας. Γράψε τους τρόπους αυτούς στο σημειωματάριό σου.

Η πολιτιστική κληρονομιά της Ιθάκης

1. Οι παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα, οι προκαταλήψεις, το γλωσσικό ιδίωμα, τα τραγούδια, τα μοιρολόγια, οι θρησκευτικές γιορτές κ.ά αποτελούν στοιχεία της λαογραφικής κληρονομιάς κάθε τόπου. Τα στοιχεία αυτά με τον καιρό εξαφανίζονται αλλού πιο γρήγορα και αλλού πιο αργά, μια και οι συνθήκες ζωής αλλάζουν...

- Διάβασε τα παρακατω κείμενα που αφορούν στη λαογραφική κληρονομιά της Ιθάκης.
- Συζητήστε στην ομάδα σας και στην τάξη τη σημασία που έχει η διατήρηση της λαογραφικής κληρονομιάς κάθε τόπου για την αειφόρο ανάπτυξή του.

Μερικές λέξεις από το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα της Ιθάκης

περβατώ: περπατώ / αμάχη: τσακωμός, έχθρα / μπασιά: είσοδος / πάστρα: καθαριότητα
αγιοιά: αλοίμονο / όρτζα: κόντρα στον καιρό / πόντζα: πρίμα στον καιρό / μπιστιού: δανει-
κά / πελελός: τρελός / ρεντίκολο: ρεζίλι / μπονόρα: πολύ πρωί / δελέγκου: πολύ γρή-
γορα / τσερνιάζουνε: μουδιάζουνε / αλαμπρατσέτα: αγκαζέ / αλιάδα: σκορδαλιά / σίκλος:
κουβάς / με έπιασε το γλυκύ μου: τσαντίστηκα / απλάδα: πιατέλα / γουλιά: βότσαλα /
μεσάλι: τραπεζομάντιλο / τσακουμάκι: αναπτήρας/ Παρί: παρά, αλλά/ Πάρλα: κουβεντολόι,
φλυαρία

Μερικές από τις παροιμίες

-Αρχοντιά χωρίς τα έχει φάσκελά του που την έχει.
-Έπαθε του λιναριού τα πάθη
-Λέει λόγο που καίει λόγο
-Θα βρέξει ποδάρια για να φας ψάρια
-Ούλα τα στραβά ψωμιά η νύφη μας τα πλάθει
-Όποιος αγοράζει σάρι έχει δύο μάτια,
όποιος αγοράζει αλεύρι
έχει ένα κι όποιος αγοράζει ψωμί είναι θεόστραβος
-Όπου νιομάθει δεν γερονταφώνει
-Το Μάρτη ξύλα φύλαε μην κάψεις τα παλούκια.

Ρίμνες

Ξενιτεμού-Αποχωρισμού

Φεύγω κι αποχαιρετώ
το Θιάκι το καημένο
το νου μου τον αφήνω εδώ
και το κορμί μου παίρνω

Γάμου

Εκεί που πας νυφούλα μου
καλώς να σε δεχτούνε
και τα πορτοπαράθυρα
κι αυτά να σε αγαπούνε

Ερωτικές

Του Μύλου ο περίπατος
είναι κακό σεργιάνι
γιατ' όποιος περπατεί εκεί
το νου του τότε χάνει

Ένα από τα δημοτικά τραγούδια

Βούλομαι να ξενιτευτώ / βούλομαι να μισέψω / παρακαλώ σε ξενιτιά / αρρώστια μη μου
δώσεις / Η αρρώστια θέλει στρώματα / θέλει ψιλά σεντόνια / θέλει μανούλας γόνατα /
θέλει αδελφής αγκάλες. / Ηρτ' ο καιρός κι αρρώστησα / ξαπλώθηκα στο στρώμα. / Τηρώ
δεξιά, τηρώ ζερβά / και γνωριμία δε βλέπω / κάνω και μια ανάδελφη / να πλένει τα
σκουτιά μου / Τα πλένει μια, τα πλένει δυο / τα πλένει τρεις και πέντε / κι από τσι πέντε
και μπροστά / τα ρίχνει στο σοκάκι. / Πάρε ξένεμ' τα ρούχα σου / πάρε και τα σκουτιά
σου / κι' εμένα μούρτε μήνυμα / στη μάνα μου να πάω.

Πηγή: Καλλίνικος, Α. & Δενδρινός, Σ. (χ.χ.). *Ιθάκη τότε και τώρα*. Αθήνα, Ιθάκη: Σπύρος Δενδρινός

Το παιχνίδι «Αι-μπάι»

Το παιχνίδι αυτό είναι πολύ παλαιό. Παίζεται από αγόρια και κορίτσια. Κάθονται το ένα
δίπλα στο άλλο έχοντας τα χέρια τους πάνω στα γόνατά τους, με ενωμένες τις παλάμες.
Μπροστά τους στέκονται όρθια δύο παιδιά. Το ένα είναι «η μάνα» και το άλλο που «τα
έμεινε», τα «φυλάει».

Η μάνα κρατά τα χέρια της ενωμένα όπως τα άλλα παιδιά και ανάμεσά τους βαστά ένα
μικρό πετραδάκι. Πλησιάζει τα παιδιά και ακουμπά τα χέρια της στα χέρια τους, αρχίζοντας
από το παιδί που κάθεται πρώτο. Κάνει τάχα πως αφήνει στη χούφτα τους το πετραδάκι.
Κάποια στιγμή το αφήνει στ' αλήθεια στην χούφτα κάποιου παιδιού, χωρίς όμως κανένα
σχόλιο.

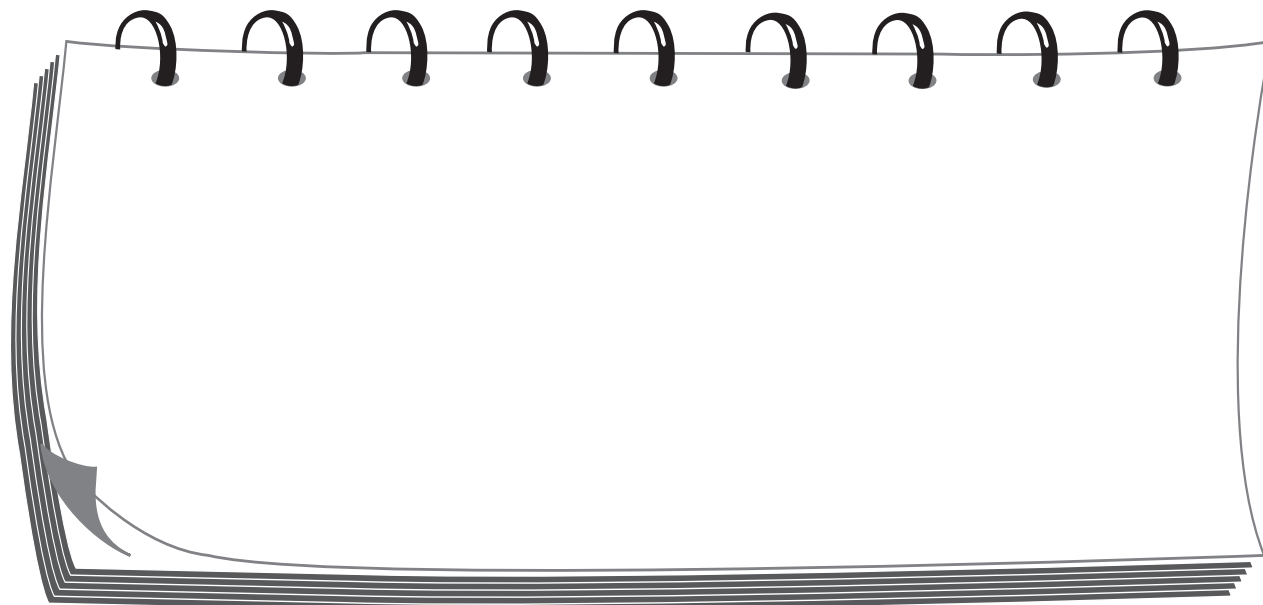
Το παιδί που «τα φυλάει», όλη αυτή την ώρα παρακολουθεί τις κινήσεις «της μάνας», και
προσπαθεί να μαντέψει σε ποιο παιδί έδωσε «η μάνα» το πετραδάκι. Αν το βρει, κερδίζει
και γίνεται αυτό «μάννα» την επόμενη φορά. Αν δεν το βρει «τα ξαναφυλάει». Όση ώρα «η
μάννα» πηγαίνει από το ένα παιδί στο άλλο για ν' αφήσει το πετραδάκι, τραγουδούν όλοι:

«Αι-μπάι, κόμε στάι,
ντίες μίε, κόμπα νίε,
σάμι ράκο, τίκι τάκο,
άι-μπάι, μπούφ»

Παρατηρούμε ότι τα λόγια αυτά θυμίζουν λέξεις ιταλικές, κάτι που φανερώνει πόσο παλαιό
είναι το παιχνίδι.

Πηγή: Ηλία-Κουτσουβέλη Α. (1998). (συντονισμός). *Παραδοσιακά Παιχνίδια της Ιθάκης*.
(Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης). Ιθάκη: Εξαθέσιο Δημοτικό Σχολείο Ιθάκης

2. Διάβασε τις λέξεις από το τοπικό ιδίωμα της Ιθάκης και γράψε στο σημειωματάριό σου τι σημαίνει «Θα πάμε στο καράβι αύριο μπονόρα». Πώς θα πεις, σε ένα Θιακό «μουδιάσανε τα χέρια μου»;

3. Μία μαθήτρια του Ενιαίου Λυκείου Ιθάκης, που μαζί με τους συμμαθητές της συμμετείχε το σχολικό έτος 2004-2005 σε πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με αντικείμενο: «Το γλωσσικό ιδίωμα της Ιθάκης και η αειφόρος ανάπτυξη» έγραψε: 'Το γλωσσικό ιδίωμα διατηρεί στη μνήμη των ανθρώπων πολλά ιστορικά συμβάντα του τόπου που ζουν. Αν καθεί θα επικρατήσει μια ανιαρή ομοιομορφία. Κανένας τόπος δεν θα είναι ξεχωριστός και σιγά-σιγά θα χαθούν οι παραδόσεις, τα έθιμα, η ιστορία του κάθε τόπου»
- Εσύ και η ομάδα σου, συμφωνείτε με την άποψη της μαθήτριας για το γλωσσικό ιδίωμα; Δικαιολογήστε την άποψή σας και γράψε την άποψη που διαμόρφωσες μετά τη συζήτηση.

Δύο διηγήσεις για το σεισμό του 1953 στην Ιθάκη

«[...] Εκείνη την ώρα που έγινε ο τελευταίος σεισμός, ήμουν στο χωράφι πάνω από το σπίτι μου και έβλεπα εγώ και οι άλλοι άνθρωποι που έμεναν δίπλα από εμάς το καμπαναριό της Μητρόπολης να πηγαίνει αριστερά-δεξιά και να λέμε από ώρα σε ώρα είναι έτοιμο να πέσει. Αλλά όταν σταμάτησε ο σεισμός, το καμπαναριό δεν είχε πάθει τίποτα ούτε μια ραγισιά. Μετά από λίγο κατέβηκα από κάτω που ήταν το σπίτι μου και το είδα γκρεμισμένο, είχε πέσει πάνω στον κήπο που είχαμε και τότε με πιάσανε τα κλάματα και έλεγα ότι τώρα, τι θα απογίνουμε, θα πάμε χαμένοι. Αλλά δεν πήγε κανένας χαμένος» [Διήγηση: Κωνσταντίνα Βερώνη]

Δενδρινός, Ι. & Λιακοπούλου, Ε. (2004) (συντονισμός). Οι σεισμοί του '53 στην Ιθάκη. Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των μαθητών του ΤΕΕ Ιθάκης

« [...] Την Τετάρτη σπκωθήκαμε ήρεμοι, λέμε τώρα εντάζει πсуχάσανε τα πράγματα, οι μεγάλοι άντρες πήγαν στις δουλειές τους. Εμείς τα πιτσιρίκια καθόμασταν και παίζαμε στην εξοχή, μόλις έφτασε 11 η ώρα άρχισε να τρέμει η γη πιο δυνατά από ποτέ. Σαν μικροί που ήμασταν σκιαχτήκαμε και βλέπαμε από τα βουνά που κυλούσανε οι βράχοι κάτω. Εσκούζανε οι γυναίκες, γινότανε ένας χαμός. Κοιτάζαμε από το απάνω αλώνι το Βαθύ και δεν βλέπαμε τίποτα παρά μόνο ένα σύννεφο σκόνης. Οι καμπάνες χτύπαγαν μονάχες τους, τα σκυλιά, τα γαϊδούρια, οι γάτοι, όλα σκούζανε. Ήταν ένα συγκλονιστικό θέαμα. Κάποια στιγμή μετά από 55 δευτερόλεπτα που κράτησε αυτός ο σεισμός, ήταν της κλίμακας Ρίχτερ 7,8 (σημ. δική μας: Ο σεισμός ήταν 7,2 Ρίχτερ), μας έκανε κομμάτια. Από εκεί και μετά ξανάρχισε το ίδιο ψάξιμο για νεκρούς ή τραυματίες. Αλλά ευτυχώς τίποτα σοβαρό. Το 80% των κτιρίων είχαν γκρεμιστεί ή πλήρως ή εν μέρει. Μετά ήρθε μια βοήθεια και από το ελληνικό κράτος αλλά και από ξένα κράτη. Μας έδωσαν τρόφιμα, ρούχα, σκηνές, γίνανε κατασκηνώσεις σε διάφορα μέρη. Ο κόσμος προσπαθούσε να προσαρμοστεί υπό αυτές τις συνθήκες. Ήρθαν συνεργεία για να ανοικοδομήσουν το νησί. Το χειρότερο όμως δεν ήταν ο σεισμός, χειρότερο ήταν ότι μεγάλο κομμάτι του κόσμου που έφυγε από το νησί μετά τους σεισμούς δεν ξαναγύρισε. Έφυγε και η δική μας οικογένεια για ένα διάστημα 2 χρόνων, μετακομίσαμε κι εμείς στον Πειραιά αλλά ξαναγυρίσαμε το 1955. [Διήγηση: Παναγιώτης Λιβάνης]

Δενδρινός, Ι. & Λιακοπούλου, Ε. (2004) (συντονισμός). Οι σεισμοί του '53 στην Ιθάκη. Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των μαθητών του ΤΕΕ Ιθάκης

4. Διάβασε τις πληροφορίες για τους σεισμούς του 1953 στην Ιθάκη. Συζητήστε στην ομάδα σας τη σχέση των σεισμών με τη μετανάστευση και τις επιπτώσεις των σεισμών στην πολιτιστική κληρονομιά της Ιθάκης. Γράψε τις απόψεις που διαμόρφωσες.

Πληροφορίες για το Ιστορικό Αρχείο Ιθάκης

Το αρχειακό υλικό του Ιστορικού Αρχείου Ιθάκης απαρτίζεται από 1.500.000 περίπου έγγραφα που καλύπτουν μια ιστορική περίοδο από τις αρχές του 17ου αιώνα. Είναι πιθανόν το πληρέστερο από τα Τοπικά Αρχεία των Ιονίων Νήσων. Η διαφύλαξή του μέσα στο πέρασμα τόσων αιώνων και σε συνθήκες ιδιαίτερα δύσκολες (πολιτειακές μεταβολές, ταραχώδεις πολιτικές περίοδοι, πόλεμοι, σεισμοί) οφείλεται αποκλειστικά σχεδόν στην αυξημένη ιστορική και πολιτιστική συνείδηση των Θιακών. Το πλούσιο αυτό υλικό ύστερα από έναν πρώτο διαχωρισμό που έγινε την τελευταία δεκαετία υπό την επιστημονική εποπτεία του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, χωρίζεται στις ακόλουθες ενότητες: α) Αρχείο Διοικήσεων (Αρχείο Βενετικής Διοίκησης, Αρχείο Διοικήσεων της εικοσαετίας 1797-1817, Αρχείο Διοίκησης του Ελληνικού κράτους), β) Αρχείο Νοταριακό, γ) Αρχείο Ληξιαρχικό, δ) Αρχείο Εκκλησιαστικό.

Πηγή: Δικτυακός τόπος του ΔΗΜΟΥ ΙΘΑΚΗΣ: <http://www.ithaki.gr/el/history.html>

5. Διάβασε τις πληροφορίες για το ιστορικό αρχείο Ιθάκης. Συζητήστε στην ομάδα σας τη σχέση του ιστορικού αρχείου με τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού. Γράψε την άποψη που διαμόρφωσες.

Τνωρίζετε ότι...

Τα Σεμινάρια Ομηρικής Φιλολογίας οργανώνονται στην Ιθάκη, από το 1985 με πρωτοβουλία του Κέντρου Οδυσσειακών Σπουδών σε συνεργασία με τον Δήμο της Ιθάκης και από το 1998 με τη συνεργασία της Πανελλήνιας Ένωσης Φιλολόγων. Τελούν υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, απευδύνονται στους φιλόλογους της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και πραγματοποιούνται στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιθάκης. Εμπνευστής και πρώτος πρόεδρος των σεμιναρίων ήταν ο πανεπιστημιακός καθηγητής Ιωάννης Θ. Κακριδής (1990-1992).

Σκοπός των σεμιναρίων είναι να προωθήσουν τη μελέτη και την έρευνα σε θέματα του Ομήρου και επίσης να βοηθήσουν τους φιλολόγους των Γυμνασίων, να γνωρίσουν βαθύτερα την τέχνη του ποιητή και να εμβαδύνουν περισσότερο στη μελέτη των ομηρικών επών.

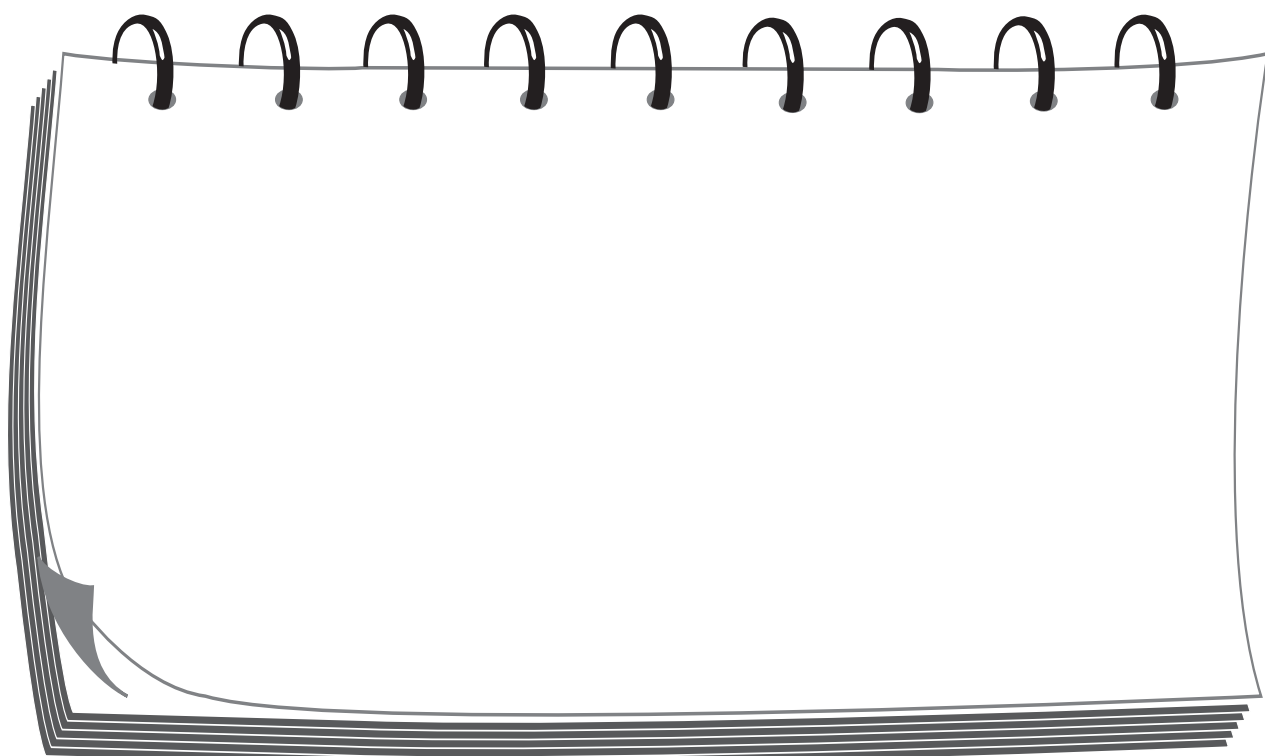
Ο δεσμός των Σεμιναρίων Ομηρικής Φιλολογίας διευρύνεται εκθεδόν κάθε τρία χρόνια με την οργάνωση Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου για την Οδύσσεια, με εισηγητές διακεκριμένους ομηριολόγους, Έλληνες και ξένους. Το 2004 πραγματοποιήθηκε το δέκατο Διεθνές Συνέδριο, με θέμα "Άδλα και έπαδλα στα ομηρικά έπη, εναρμονισμένο με το πνεύμα των Ολυμπιακών αγώνων που διεξήχθησαν στην Αθήνα, ενώ προγραμματίζεται, για το 2008, το ενδέκατο συνέδριο το θέμα του οποίου έχει σχέση με την επίδραση της ομηρικής ποίησης στην τέχνη.

- δ. Στο συμπληρωματικό υλικό θα βρεις πολιτιστικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στην Ιθάκη. Αναζητήστε με την ομάδα σας πληροφορίες για το έργο των φορέων αυτών. Γράψε την άποψή σου για το έργο τους και τη σημασία που έχουν για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού και την αειφόρο ανάπτυξή του.

Γνωρίζετε ότι...

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες γίνονται υπό την αιγίδα του Δήμου Ιθάκης και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων διάφορους εορτασμούς, θεατρικές παραστάσεις, ευναυλίες ελληνικής μουσικής, παρουσίαση τοπικών ευγχροτημάτων κ.ά.

7. Φανταστείτε ότι η τάξη σας πρόκειται να αναλάβει τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων σχετικά με την Ιθάκη και τον Οδυσσέα. Ποιες εκδηλώσεις θα μπορούσατε να πραγματοποιήσετε; Συζητήστε στην ομάδα σας και στην τάξη και γράψτε στο σημειωματάριο σας τις εκδηλώσεις που αποφασίσατε.

Η φυσική κληρονομιά της Ιθάκης

Πληροφορίες για τη χλωρίδα και την πανίδα της Ιθάκης

Η Ιθάκη είναι ένα καταπράσινο νησί, γεμάτο άγρια και καλλιεργούμενη βλάστηση. Στην Ιθάκη, ο επισκέπτης θα συναντήσει πεύκα και κυπαρίσσια, φρύγανα, μακία βλάστηση και πολλά φυτά αμμωδών και βραχωδών ακτών. Ξεχωρίζουν το δάσος του Περαχωρίου, ο 'Αφεντικός Λόγγος' με αυτοφυείς βελανιδιές και διάσπαρτους θάμνους, το δάσος της Ανωγής, στο όρος Νήριτο με διάσπαρτους θάμνους και πουρνάρια. Το μοναδικό πευκοδάσος της Ιθάκης βρίσκεται στη τοποθεσία Αργασταριές του χωριού Εξωγής. Οι κάτοικοι από την εποχή του Οδυσσέα μέχρι και σήμερα καλλιεργούν ελιές και αμπέλια.

Η πανίδα του νησιού δεν έχει μελετηθεί. Υπάρχουν όμως πολλά είδη μικρών ζώων, όπως κουνάβια, λαγοί, σκαντζόχοιροι. Σημαντική είναι η ορνιθοπανίδα, μπεκάτσες, ορτύκια, κορυδαλλοί, γεράκια, κοράκια.

Γνωρίζετε ότι...

Τα φρύγανα

Τα φρύγανα είναι χαμηλοί και αραιοί θάμνοι που φυτρώνουν στα ξηρά και ηλιοκαμένα εδάφη και στις άνυδρες περιοχές. Είναι αποτρογγυλεμένοι και έχουν συνήθως μικρά φυλλαράκια με αγκαθωτά κλαδιά. Μερικά από τα φρύγανα είναι: το θυμάρι, η λεβάντα, η δρούμπα, η αεφάκα, οι λαδανιές, η λεβάντα, και η αφάνα.

Πολλά φρύγανα έχουν μια ιδιαίτερα ξεχωριστή και όμορφη μυρωδιά που γίνεται έντονη το καλοκαίρι όταν με τις υψηλές θερμοκρασίες απελευθερώνουν τα πτητικά αιθέρια έλαια, δηλαδή τις αρωματικές ουσίες που περιέχουν. Αυτά τα φρύγανα λέγονται αρωματικά. Αρωματικά φρύγανα είναι π.χ. η ρίγανη, το φαεκόμηλο, το δεντρολίβανο και το θυμάρι.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των φρύγανων είναι ο εποχιακός διμορφισμός.

Με τον όρο αυτόν δηλώνεται η διαφορετική μορφή που παρουσιάζουν τα φυτά αυτά το χειμώνα και το καλοκαίρι ως αποτέλεσμα της προσαρμογής τους, στην καλοκαιρινή ξηρασία του μεσογειακού κλίματος. Στα αραιά φρύγανα αναπτύσσονται και πολλά ποώδη φυτά. Περίπου 200 είδη ποωδών φυτών έχουν εντοπιστεί στα φρυγανικά οικοσυστήματα της Ελλάδας. Τα περισσότερα από αυτά ανθίζουν την άνοιξη δημιουργώντας μια πολύχρωμη και ελκυστική εικόνα.

Μακία βλάστηση

Η μακία βλάστηση υπάρχει σε όλη σχεδόν την Ελλάδα. Απλώνεται από τα παράλια προς το εσωτερικό και κατακόρυφα μέχρι υψόμετρο περίπου 700μ. Τα κυρίαρχα φυτά είναι δάμνοι αείφυλλοι και εκληρόφυλλοι, ύψους μέχρι 2μ., με βαθιές ρίζες για να αντλούν το απαραίτητο νερό και μικρά δερματώδη φύλλα για να περιορίζουν τη διαπνοή το καλοκαίρι. Γνωστά φυτά της μακίας βλάστησης είναι: η αγριελιά, η χαρουπιά, ο εχίνος, η μυρτιά, το πουρνάρι, η κουμαριά, τα ρείκια. Οι εκχηματισμοί της μακίας βλάστησης έχουν μεγάλη αισθητική αξία και επίσης, προστατεύουν το έδαφος από διάβρωση.

Τα φυτά των αμμωδών και βραχωδών ακτών

Τα φυτά που ζουν στις αμμώδεις και βραχώδεις ακτές, λέγονται αλόφυτα και έχουν προσαρμοστεί στο εκληρό περιβάλλον της αρμύρας της θάλασσας και του δυνατού αγέρα. Στις αμμώδεις ακτές φυτρώνουν πολλά φυτά, όπως π.χ. η βιολέτα της θάλασσας ή του πελάγους, το ροζ χωνάκι της άμμου, η ανθεμής η παραλιακή, η άσπρη μαργαρίτα της άμμου, τα αρμυρίκια, το αγκάδι της θάλασσας κ.ά. Επίσης, ένα από τα απειλούμενα είδη είναι ο κρίνος της θάλασσας (*Pancratium maritimum*). Στην Ελλάδα υπάρχουν αναφορές για την παρουσία του από τους προϊστορικούς ακόμη χρόνους, αφού στις ελληνικές ακτές η εξάπλωσή του στο παρελθόν ήταν μεγάλη και κάλυπτε περιοχές από τη Θράκη έως την Κρήτη. Απεικονίσεις του βρέθηκαν σε τοιχογραφίες στη Σαντορίνη, στο παλάτι της Κνωσού στην Κρήτη και σε ένα μυκηναϊκό ξίφος. Μεταξύ των φυτών των βραχωδών ακτών είναι το κρίταμο και η κάππαρη.

Τνωρίζετε ότι...

Ένα φυτό με σαρκώδη φύλλα, που φυτρώνει στα παραθαλάσσια βράχια, είναι το κρίταμο (*Crithmum maritimum*). Περιέχει αιθέρια έλαια, μεταλλικά άλατα, ιώδιο και βιταμίνες, συστατικά ορεκτικά, τονωτικά και καθαριστικά του αίματος. Αναφορές στο κρίταμο υπάρχουν στα έργα του Διοσκορίδη και του Πλίνιου. Οι αρχαίοι Έλληνες το ονόμαζαν «κρίθμον» επειδή οι σπόροι του μοιάζουν πολύ με τους σπόρους του κριθαριού. Έκοβαν μάλιστα τα νεαρά φύλλα πριν από την άνθηση του φυτού, τα έβραζαν σε κρασί και τα έτρωγαν ως σαλάτα. Έφτιαχναν ακόμα και ένα είδος τουρσί μέσα σε ξίδι και άλμη. Ακόμη και σήμερα, όπως και στην αρχαία ελληνική κουζίνα, κάποιοι μερακλήδες που ζουν σε παραθαλάσσιες περιοχές, βράζουν τα φύλλα του κρίταμου, τα ρίχνουν μέσα σε ξίδι ή άλμη και έχουν ένα περίφημο τουρσί για να συνοδεύουν τους θαλασσινούς μεζέδες.

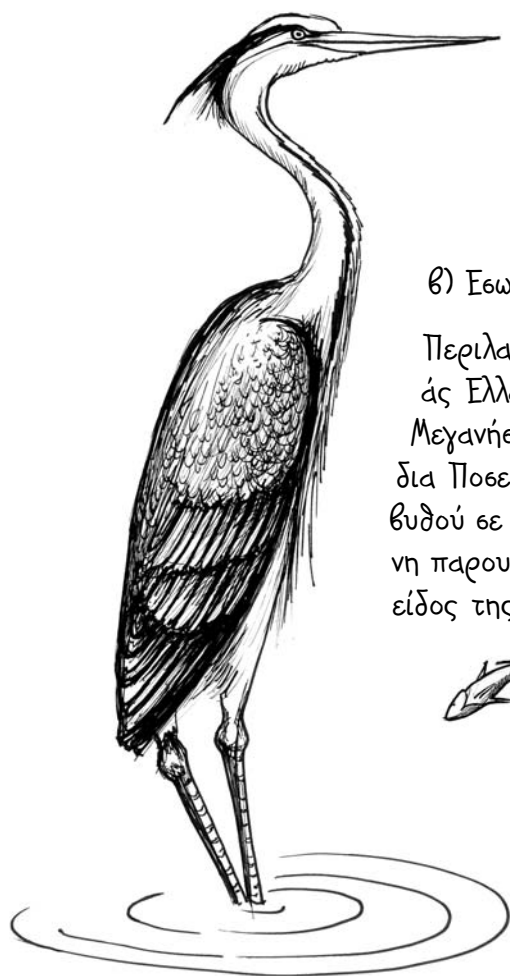
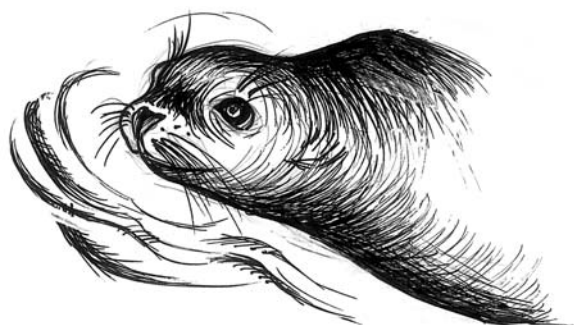
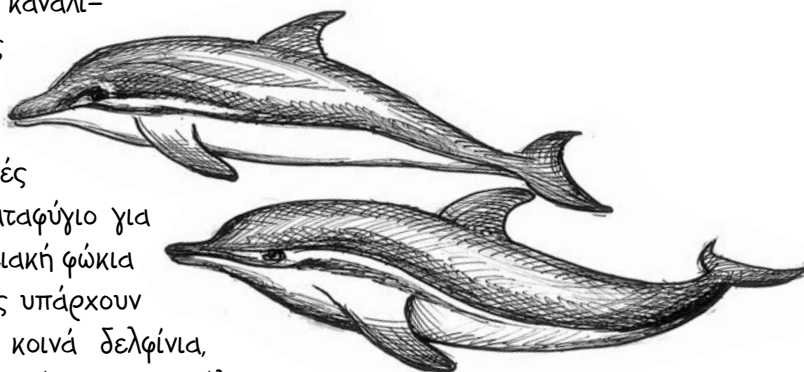
1. Χωριστείτε σε ομάδες. Η 1η ομάδα να βρει πληροφορίες και φωτογραφίες για τρία αρωματικά φυτά της ιθάκης (π.χ. φασκόμηλο, ρίγανη, θυμάρι). Η 2η ομάδα να βρει πληροφορίες και φωτογραφίες για φυτά της μακίας βλάστησης (π.χ. χαρουπιά, κουμαριά, πουρνάρι). Η 3η ομάδα για τα φυτά των αμμωδών και βραχωδών ακτών (π.χ. αγκάθι της θάλασσας, αρμυρίκια, κρίταμο). Να διαμορφώσετε την παρουσίασή σας σε αρχείο power point. Κάθε ομάδα να παρουσιάσει την εργασία της στην τάξη και να απαντήσει σε ερωτήσεις των μαθητών των άλλων ομάδων.
2. Να αναζητήσετε σε έντυπα υλικά και στο Διαδίκτυο πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό για την πανίδα της Ιθάκης.

Γνωρίζετε ότι...

Δύο μεγάλες θαλάσσιες περιοχές της Ιθάκης είναι προστατευόμενες και ανήκουν στο δίκτυο προστατευμένων περιοχών με την ονομασία "NATURA 2000". Αυτές είναι:

α) Δυτικές Ακτές Κεφαλληνίας - Στενό Κεφαλληνίας - Ιθάκης

Περιλαμβάνει τις θαλάσσιες περιοχές του κόλπου Αφάλες στη β. Ιθάκη και την περιοχή από τα μέσα του καναλιού της Ιθάκης γύρω από τις δυτικές ακτές της Κεφαλονιάς μέχρι και το ακρωτήριο Τέρο-Γόμπρος. Στις περιοχές αυτές υπάρχουν θαλασσινές σπηλιές με παραλία στο βάθος που δίνουν καταφύγιο για ξεκούραση και αναπαραγωγή στη μεσογειακή φώκια αλλά και σε σπάνιες νυχτερίδες. Επίσης υπάρχουν δελφίνια και φάλαινες (ρινοδέλφια, κοινά δελφίνια, ζωνοδέλφια, σταχτοδέλφια, ξιφιοί, ψευκτήρες, περοφάλαινες, ψεύδορκες). Στα βαθιά νερά υπάρχουν αποικίες κόκκινου κοραλλιού.

β) Εσωτερικό Αρχιπέλαγος Ιονίου (Μεγανήσι, Αρκούδι, Άτοκος, Βρώμονας).

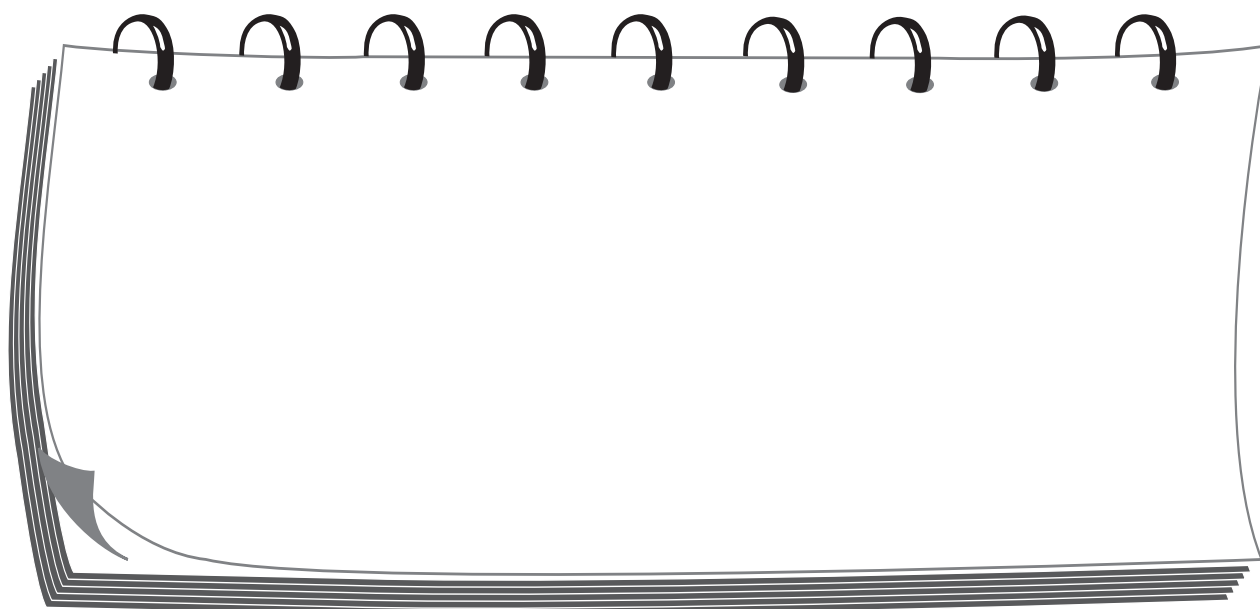
Περιλαμβάνει τη θαλάσσια έκταση μεταξύ Λευκάδας, Ιθάκης και Στερεάς Ελλάδας γύρω από συνολικά 36 μικρά νησιά όπως το Αρκούδι, το Μεγανήσι, ο Κάλαμος, ο Καστός και η Ατοκος. Τα νερά είναι αβιάστη. Λιβάδια Ποσειδωνίας σε εξαιρετική κατάσταση καλύπτουν μεγάλο μέρος του βυθού σε όλη την έκταση. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η ταυτόχρονη παρουσία του ρινοδέλφινου και του κοινού δελφινιού που βασικά είναι είδος της ανοικτής θάλασσας. Σπανιότερα συναντάμε κι άλλα θηλαστικά όπως τη μεσογειακή φώκια, ξιφιοί ή ακόμα και την περοφάλαινα, τη δεύτερη μεγαλύτερη φάλαινα της γης. Στα νησιά ζουν τέσσερα απειλούμενα είδη νυχτερίδων, σπάνιες σαύρες κ.ά. Συχνά συναντάμε απειλούμενα θαλασσοπούλια όπως αλκυόνες, θαλασσοκόρακες, λευκοτεινιάδες και πορφυροτεινιάδες.

3. Δελφίνια, φάλαινες και φώκιες συλλαμβάνονται από τους ανθρώπους, εκπαιδεύονται και ζουν σε κατάλληλα διαμορφωμένες πισίνες, όπου με τα έξυπνα καμώματά τους διασκεδάζουν μικρούς και μεγάλους.

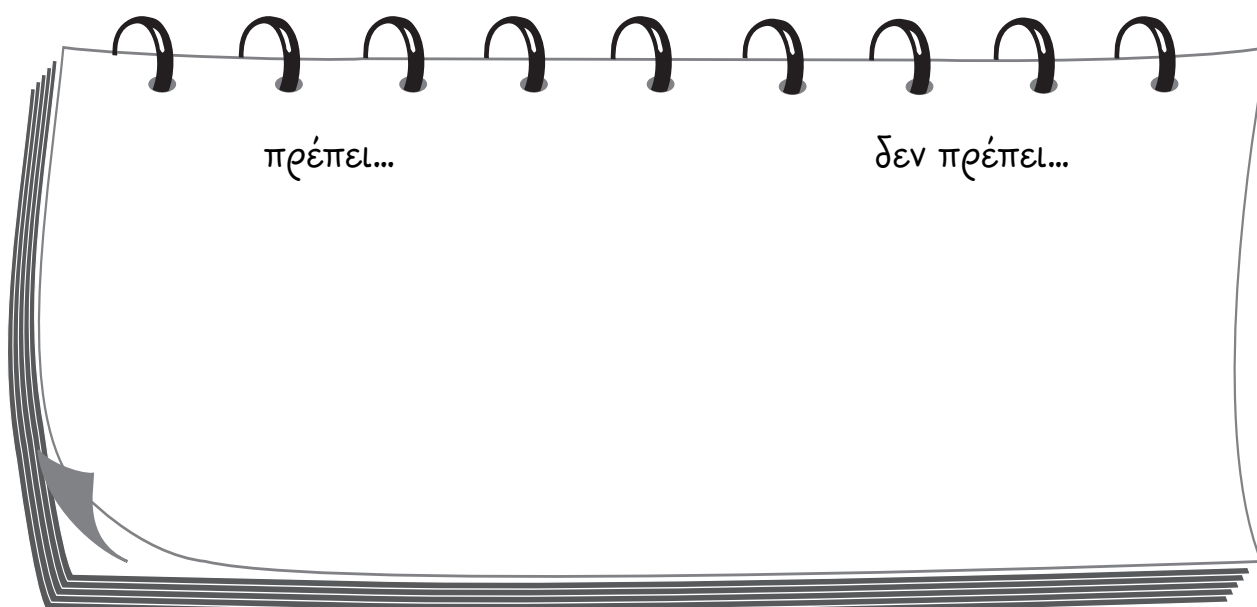
- Συζητήστε στην ομάδα σας και στην τάξη σχετικά με την αιχμαλωσία αυτών των ζώων.
- Να γράψετε ένα κείμενο με θέμα: «Φαντάζομαι τον εαυτό μου σε αιχμαλωσία» ή «Ένα δελφίνι σε αιχμαλωσία διηγείται την ιστορία του»
- Προτείνετε δράσεις για να σταματήσει η αιχμαλωσία των ζώων.
- Να οργανώσετε ένα debate με θέμα «Τα υπέρ και κατά της αιχμαλωσίας των ζώων».

4. Να συζητήσετε στην ομάδα σας και την τάξη της σημασία που έχει η διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς της Ιθάκης για την ισορροπία του οικοσυστήματος και για την αειφόρο ανάπτυξη του νησιού. Γράψε στο σημειωματάριό σου την άποψη που διαμόρφωσες.

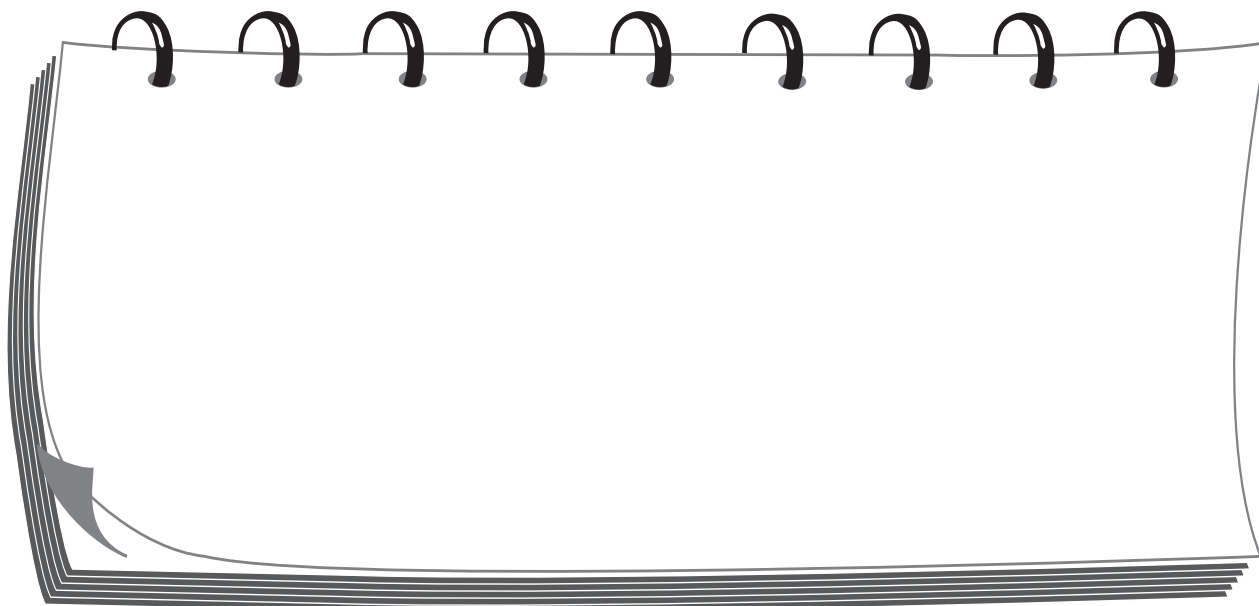
5. Θα ήθελες να επισκεφτείς την Ιθάκη μαζί με τους συμμαθητές σου; Γράψε 2-3 λόγους που να δικαιολογούν την απάντησή σου.

6. Προετοιμάστε την εκπαιδευτική σας επίσκεψη στην Ιθάκη. Συζητήστε στην τάξη και απαντήστε σε ερωτήματα, όπως:
- Ποιος είναι ο στόχος της επίσκεψης;
 - Τι θα πρέπει να έχετε μαζί σας;
 - Τι θα πρέπει να διαβάσετε πριν την επίσκεψη;
7. Συζητήστε στην ομάδα σας και στην τάξη «τα πρέπει» και «τα δεν πρέπει» κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στην Ιθάκη. Γράψτε «τα πρέπει» και «τα δεν πρέπει», όπως προέκυψαν από τη συζήτηση στην τάξη.

Περιδιαβαίνοντας στο Βαθύ

1. Γράψε στο σημειωματάριό σου τις πρώτες σου εντυπώσεις από το Βαθύ, καθώς πλησιάζει το πλοίο στο λιμάνι.

2. Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι το Βαθύ είναι το Ομηρικό λιμάνι του Φόρκυνα, όπου σύμφωνα με το Οδυσσειακό έπος σ' αυτό άφησαν οι Φαίακες κοιμισμένο τον Οδυσσέα. Φαντάσου ότι είσαι ο Οδυσσέας και ξυπνάς στο λιμάνι του Φόρκυνα όπως ήταν τότε. Με κινήσεις του σώματός σου και με λόγια να αποδώσεις τις σκέψεις του Οδυσσέα αντικρύζοντας την Ιθάκη.

Τνωρίζετε ότι...

Ο Φόρκυς ήταν γιος της Γαίας και του Πόντου. Σύμφωνα με τη «Θεογονία» του Ησιόδου ο Φόρκυς με την αδελφή του Κητώ έκαναν παιδιά τις δύο Τραίες, χριές από γεννηιμιού τους, και τις τρεις Τοργόνες, που μία από αυτές η Μέδουσα γέννησε τον Πήγαο, το φτερωτό άλογο. Άλλοι έλεγαν ότι ήταν γιος του Ωκεανού και της Τηθύος.

Παιδί του Φόρκυ και της Κητώ έλεγαν ακόμα πως ήταν ο δράκος που φύλαγε τα μήλα των Εσπερίδων, στην άκρη του κόσμου, ενώ άλλοι θεωρούσαν κόρες τους και τις ίδιες τις Εσπερίδες. Ο Σοφοκλής λέει κόρες του Φόρκυ ακόμα και τις Σειρήνες. Ο Όμηρος, τη νύμφη Θόωσα, που ζευγαρώθηκε με τον Ποσειδώνα και γέννησε τον Κύκλωπα Πολύφημο. Τέλος, άλλοι αναφέρουν ως κόρη του Φόρκυ, και τη Σκύλλα, που όταν τη εκότωσε ο Ηρακλής, ο πατέρας της κατάφερε να της ξαναδώσει ζωή.

Το όνομα του Φόρκυ πρέπει να συνδέεται με θαλάσσια τέρατα και πιο πολύ με απόκρημνες ακτές και περάσματα δύσκολα όπως οι ευμπληγάδες και οι Πλαγκτές Πέτρες.

3. Ψάξε να βρεις το μνημείο που εικονίζεται στη φωτογραφία. Που είναι αφιερωμένο; Τι καταλαβαίνετε για την οικονομία του νησιού; Γιατί οι Ιθακήσιοι επέλεξαν τα επάγγελμα του ναυτικού; Συζήτησε τα ερωτήματα με τα μέλη της ομάδας σου και γράψε την άποψη που διαμόρφωσες μετά τη συζήτηση.

4. Περιπάτησε στους δρόμους και στα καντούνια στο Βαθύ.

- Παρατήρησε τα χαρακτηριστικά των σπιτιών, π.χ. αριθμός ορόφων, σχήμα και μέγεθος ανοιγμάτων (πόρτες και παράθυρα), χρώμα σπιτιών, σχήμα στέγης και υλικό κατασκευής και ότι άλλο σε εντυπωσιάζει. Επίσης παρατήρησε τους μαντρότοιχους και τα πορτόνια.
- Ψάξε να βρεις στα σπίτια, στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής που αναφέρονται στο λεξιλόγιο που ακολουθεί.
- Διάβασε τις ονομασίες των δρόμων και των καντουνιών καθώς και τις ονομασίες των διαφόρων καταστημάτων.
- Γράψε τις παρατηρήσεις σου.

Μη ξεχάσετε να συμβουλευτείτε το κείμενο «Η αρχιτεκτονική της Ιθάκης» που βρίσκεται στο Συμπληρωματικό Υλικό!

Λεξιλόγιο

ανώι (το): ο πρώτος όροφος ή το υπερυψωμένο ισόγειο

κατώι (το): το ισόγειο ή το υπόγειο

καδινάτσο (το ή ο): ο σιδερένιος σύρτης που κλείνει την πόρτα

μουράγιο (το): ο κτιστός τοίχος, φράχτης

πορτόνι (το): η μεγάλη εξώπορτα της αυλής

φουρούσια (τα): τα στηρίγματα του εξώστη, των μπαλκονιών

ατσούπι (το): η τριγωνική απόληξη του τοίχου για τη στήριξη της δίριχτης στέγης.

καντούνι (το): στενό δρομάκι

ακροκέραμο (το): διακοσμητικό κεραμίδι στην άκρη της στέγης

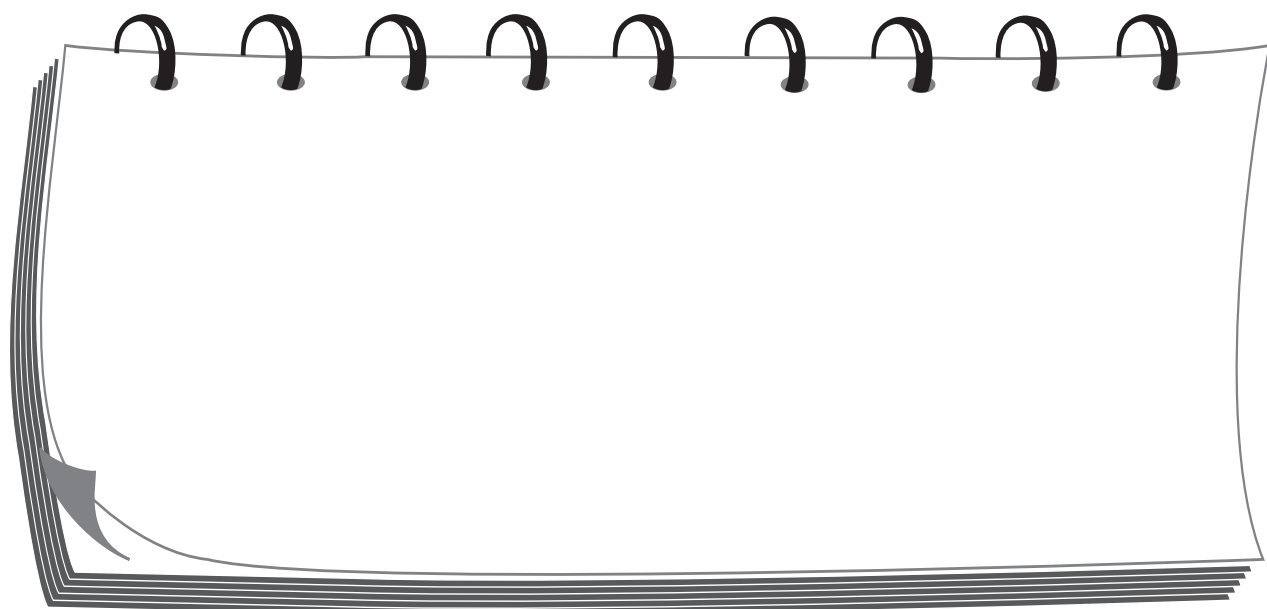
στέρνα (η): υπόγεια δεξαμενή που μαζεύει το νερό της βροχής από τα λούκια (βροντάλια).

5. Παρατήρησε τα καλλωπιστικά φυτά στα σπίτια, και τα δέντρα στους δρόμους. Προσπαθήστε να αναγνωρίσετε και να σχεδιάσετε μερικά από τα φυτά. Γράψε ποια φυτά προτιμούν οι κάτοικοι γα να στολίζουν τις αυλές των σπιτιών τους και ποια δέντρα για να στολίζουν τους δρόμους.

Γνωρίζετε ότι...

Το γιασεμί στην Ιθάκη το λένε τζατζαμί και τον κατηφέ τον λένε μοσκαρδίνι....

Γνωρίζετε ότι...

Τον Αύγουστο του 1953 ένας καταστρεπτικός σεισμός ισοπέδωσε το Βαθύ και σχεδόν ολόκληρο το νησί. Το Βαθύ ξανακτίστηκε διατηρώντας όμως την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του. Ο οικισμός της πόλης, έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός με νόμο από το 1978. Η πρώτη εικόνα που αντικρίζει ο επισκέπτης καθώς το πλοίο προσεγγίζει το λιμάνι είναι τα παραδοσιακά μονώροφα ή διώροφα σπίτια και το μικρό νησάκι Λαζαρέτο που βρίσκεται στην είσοδο του κόλπου. Περιδιαβαίνοντας στο Βαθύ ο επισκέπτης συναντά ερείπια σπιτιών από το μεγάλο σεισμό.

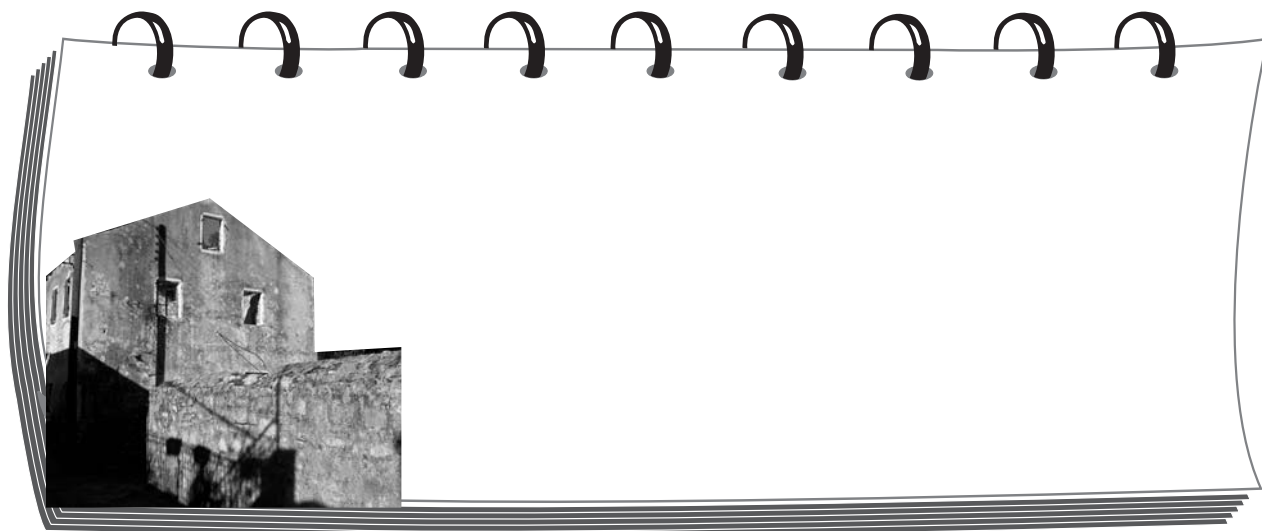
Επίσης μέχρι σήμερα σώζονται ορισμένα αξιόλογα κτίσματα όπως το σπίτι του Γ. Καραβία με εμφανή αναγεννησιακά στοιχεία και το αρχοντικό του Γεωργίου Δρακούλη με στοιχεία νεοκλασικά, τεχνητή λίμνη, κιονόκρανα ιωνικού ρυθμού και αναγεννησιακά στοιχεία στα μπαλκόνια.

Το Λαζαρέτο

Μικρό νησάκι, κατάφυτο με πεύκα στην είσοδο του κόλπου, στο Βαθύ. Οικοδομήθηκε την εποχή της Αγγλοκρατίας και μέχρι το 1836, λειτούργησε λοιμοκαθαρτήριο που ένα μέρος του χτίστηκε από πέτρες αρχαίων ερειπίων. Από το 1865 μέχρι το 1912 λειτουργούσαν στο Λαζαρέτο φυλακές για βαρυποινίτες. Τα κτίρια γκρεμίστηκαν με τους σεισμούς του 1953. Σήμερα διατηρείται η εκκλησία του Σωτήρος που πρωτοκτίστηκε το 1668.

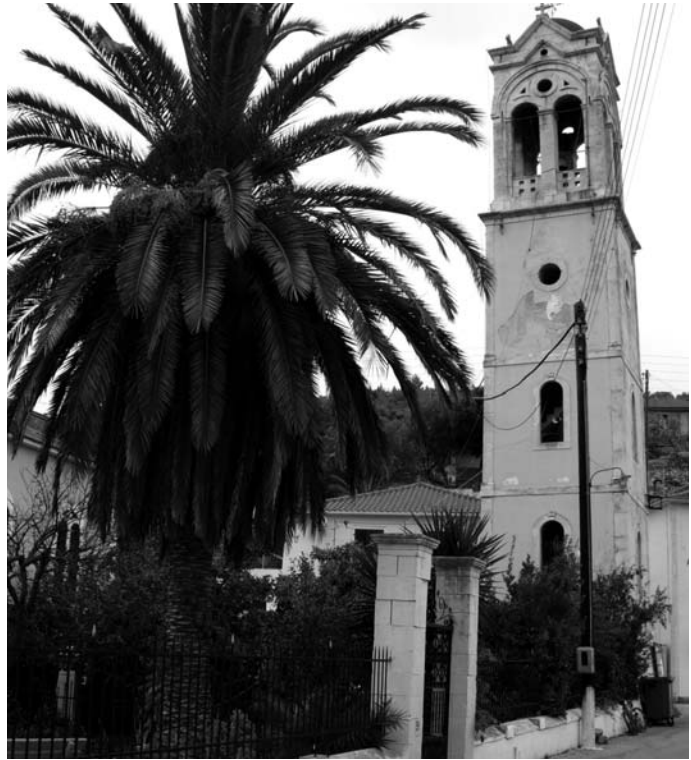
6. Ψάξε να βρεις ερείπια σπιτιών από το σεισμό του 1953. Φτιάξε στο σημειωματάριό σου ένα σκίτσο ενός από αυτά. Γράψε τρία χαρακτηριστικά τους. Υπάρχουν αυτά τα χαρακτηριστικά στα σημερινά σπίτια;

7. Ο οικισμός της πόλης, έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός με νόμο από το 1978. Έτσι μεταξύ των άλλων, το ύψος των κτιρίων δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο ορόφους και η στέγη με κεραμίδια είναι υποχρεωτική. Δεδομένου ότι η Ιθάκη είναι νησί με μεγάλη τουριστική ανάπτυξη ορισμένοι τάσσονται κατά του χαρακτηρισμού «παραδοσιακός οικισμός». Να οργανώσετε ένα debate, στο οποίο η μία ομάδα να υποστηρίζει επιχειρήματα υπέρ του παραδοσιακού οικισμού και η άλλη κατά.

Βασικές πληροφορίες...

Ο Ιερός Ναός των Εισοδίων της Θεοτόκου (ή Παναγίας στα Λινοβρόχια) είναι η Μητρόπολη της Ιθάκης και κτίστηκε το 1800. Προϋπήρχε ένας μικρός ναός τον οποίο επέκτειναν για τις ανάγκες των ενοριτών. Ξεχωρίζει το ξύλινο τέμπλο του το οποίο είναι μεταβυζαντινής τέχνης του 1793 και κατασκευάστηκε από τον τεχνίτη Ιωάννη Πασχουλίτη από το Μέτσοβο. Παραπλεύρως του Ναού, υπάρχει το επιβλητικό παλαιό καμπαναριό με θαυμάσια πέτρινη δομή. Η κατασκευή του άρχισε το 1820 και περατώθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα.

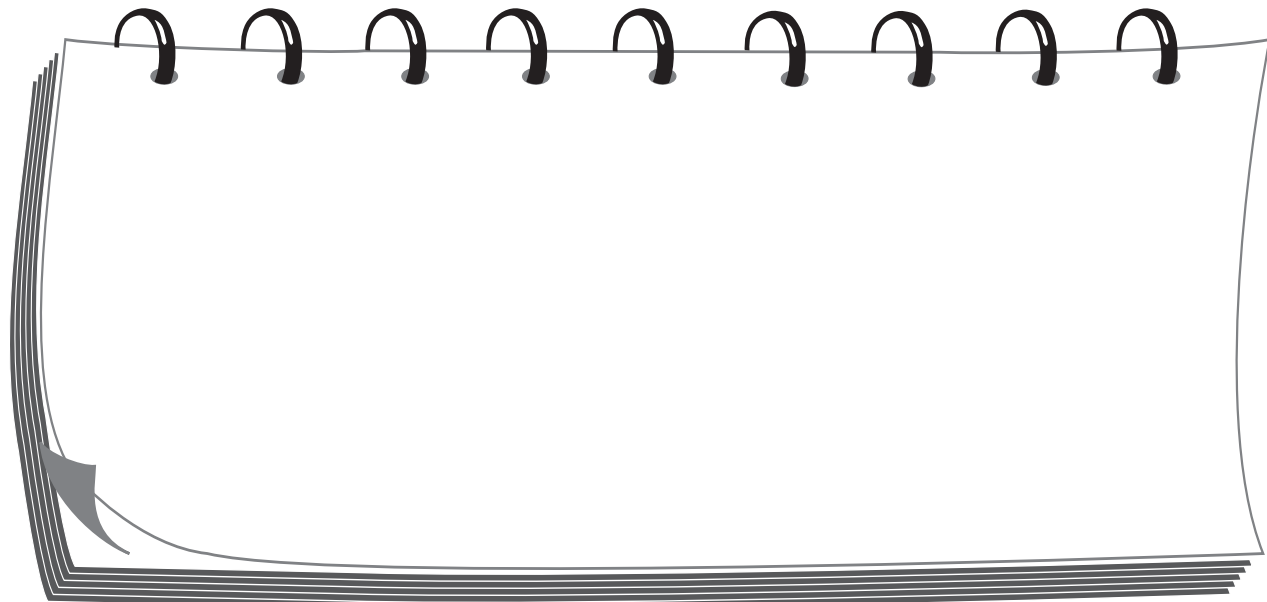

8. Επισκεφτείτε την εκκλησία της Μητρόπολης. Παρατηρήστε το πολύ παλιό ξυλόγλυπτο τέμπλο και παλιό καμπαναριό.

α) Συζητήστε στην ομάδα σας και στην ολομέλεια:

- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του καμπαναριού;
- Γιατί το καμπαναριό είναι τοποθετημένο μακριά από την εκκλησία;

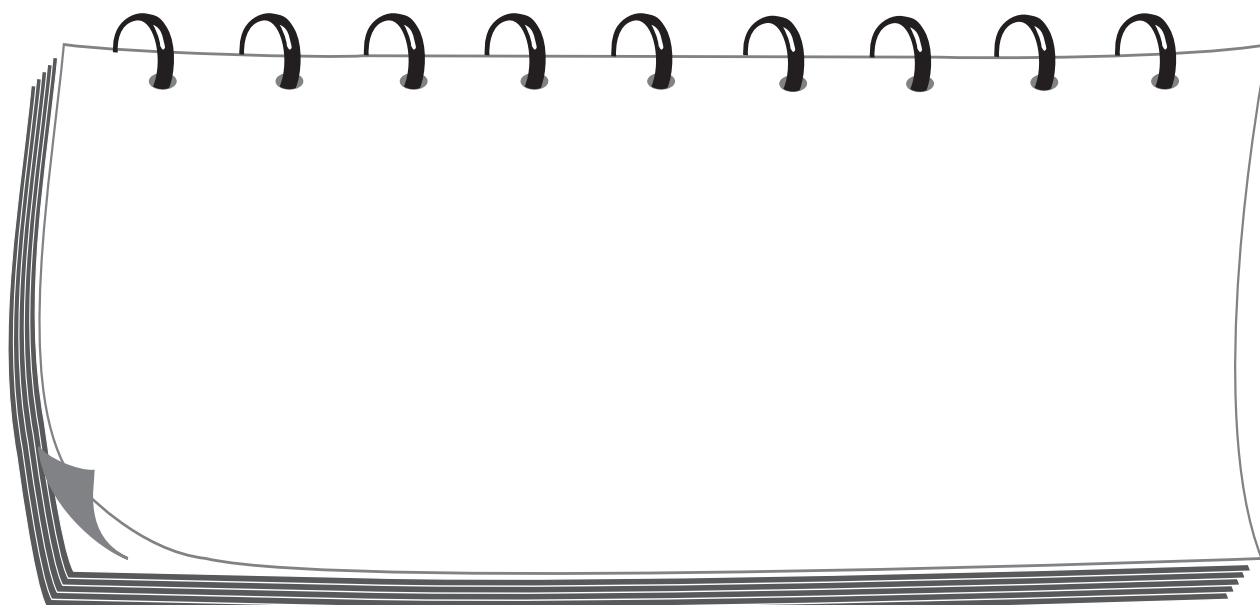
β) Κάνε ένα σκίτσο του καμπαναριού στο σημειωματάριό σου και γράψε τα χαρακτηριστικά του. Φωτογράφησε την εκκλησία και το καμπαναριό.

9. Οργανώστε μια επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Παρατηρήστε τα εκθέματα που έχουν σχέση με την Ομηρική Ιθάκη. Μεταξύ αυτών των ευρημάτων συμπεριλαμβάνονται νομίσματα με τη μορφή του Οδυσσέα και μικρή χάλκινη προτομή του Οδυσσέα.

- Παρατήρησε με προσοχή την προτομή του Οδυσσέα. Σχεδίασε την στο σημειωματάριό σου.
- Ο Οδυσσέας είναι όπως τον έχεις φανταστεί;
- Αν μπορούσες να του μιλήσεις τι θα τον ρωτούσες; Ποιες απαντήσεις θα έπαιρνες;
- Γράψε στο σημειωματάριό σου μια συνέντευξή σου με τον Οδυσσέα.

Γνωρίζετε ότι....

Το Αρχαιολογικό Μουσείο φιλοξενεί σημαντικά ευρήματα από τις ανασκαφές που έγιναν στην Νότια Ιθάκη, στον Αετό και σε άλλες περιοχές. Στις συλλογές του Μουσείου περιλαμβάνονται ευρήματα από τα Γεωμετρικά μέχρι και τα Ρωμαϊκά χρόνια από τις ανασκαφές στον Αετό και στις άλλες θέςεις. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει μια κατηγορία αγγείων γεωμετρικής περιόδου τα οποία προέρχονται από τοπικό εργαστήριο γι' αυτό και ονομάζονται Ιθακήσια.

Έντυπωσιακή είναι και η συλλογή των μικροαντικειμένων. Πρόκειται για μικρογραφίες αντικειμένων που κατατέθηκαν από τους πιετούς στο τέμενος του Απόλλωνα που βρισκόταν στον Πίω Αετό. Στον ίδιο χώρο βρέθηκαν επίσης πολλά ειδώλια. Άλλα σημαντικά εκθέματα που μπορεί να δει ο επισκέπτης είναι ένα δακτυλιόδεκμο αγγείο της ύστερης γεωμετρικής περιόδου με γωνιώδη τοιχώματα, διακοσμημένο με πυκνές λεπτές ταινίες στις πλευρές του δακτυλίου, διαγραμμιμένα τρίγωνα στο λαιμό και μετόπες με χιαστί στη λαβή. αναθηματική επιγραφή της ύστερης αρχαϊκής περιόδου που αναφέρει την Αθηνά και την Ήρα από το Σπήλαιο των Νυμφών καθώς και αντικείμενα καθημερινής χρήσης και νομίσματα που έχουν βρεθεί στην περιοχή του Αετού. Επίσης νομίσματα με τη μορφή του Οδυσσέα καθώς και μια μικρή χάλκινη προτομή του Οδυσσέα.

Τνωρίζετε ότι...

Στο δρόμο που οδηγεί στον Πίω Αετό και απέχει 4 χλμ. από το Βαθύ, είναι ο λόφος του Αετού. Από την θέση που βρίσκεται το εκκλησάκι του Αγ. Γεωργίου, υπάρχει ανηφορικό μονοπάτι που οδηγεί τον επισκέπτη στην κορυφή του λόφου (ύψος 380 μ.) όπου βρίσκεται η Αρχαία Ακρόπολη, που οι ντόπιοι ονομάζουν παλάτι του Οδυσεά. Μπορεί να είναι η πόλη των Αλαλκομενών, μπορεί και η 'Ιθακήσιων Πολιτεία' του Αριστοτέλη.

Γράφει ο Σαράντης Συμεώνογλου:

«Οι ντόπιοι ονομάζουν τα ερείπια «Το κάστρο του Οδυσεά». Η ακρόπολη περιέχει τρία διαδοχικά τείχη, τρεις πύργους, τέσσερις δεξαμενές (μία απ' αυτές θεωρείται λανθασμένα μυκηναϊκός τάφος) πολλά επίτια και δημόσια κτήρια και ένα φαρδύ δρόμο. Πρόσφατες ανακαφές δείχνουν ότι τα έργα αυτά άρχισαν κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο (431 - 31 π.Χ.). Η ακρόπολη ονομάστηκε Αλαλκομεναί από την ομώνυμη βοιωτική πόλη όπου υπήρχε φημιμένο ιερό της Αθηνάς Αλαλκομενήδος. Το επίδετο ημαίνει προεταίδα και υπάρχει ήδη στον Όμηρο. Η Αθηνά προετατεύει τον Οδυσεά και τον Τηλέμαχο στην Οδύσσεια. Υπήρχε ανέκαθεν εύχυση εχετικά με τη θέση Αλαλκομεναί. Πρόσφατα δεδομένα δείχνουν ότι η κυρίως πόλη ονομαζόταν πάντοτε Ιθάκη και η ακρόπολή της Αλαλκομεναί»

Το σπήλαιο των Νυμφών

Το σπήλαιο των Νυμφών λέγεται και 'Μαρμαροσπηλιά'. Έχει δύο εισόδους, μία για τους Θεούς και μία για τους θνητούς και υπέροχους σταλακτίτες. Στο σπήλαιο αυτό κατά τον Όμηρο, έκρυψε ο Οδυσσεάς τα δώρα του βασιλιά των Φαιάκων Αλκίνοου.

Πληροφορίες για το Ναυτικό-Λαογραφικό Μουσείο

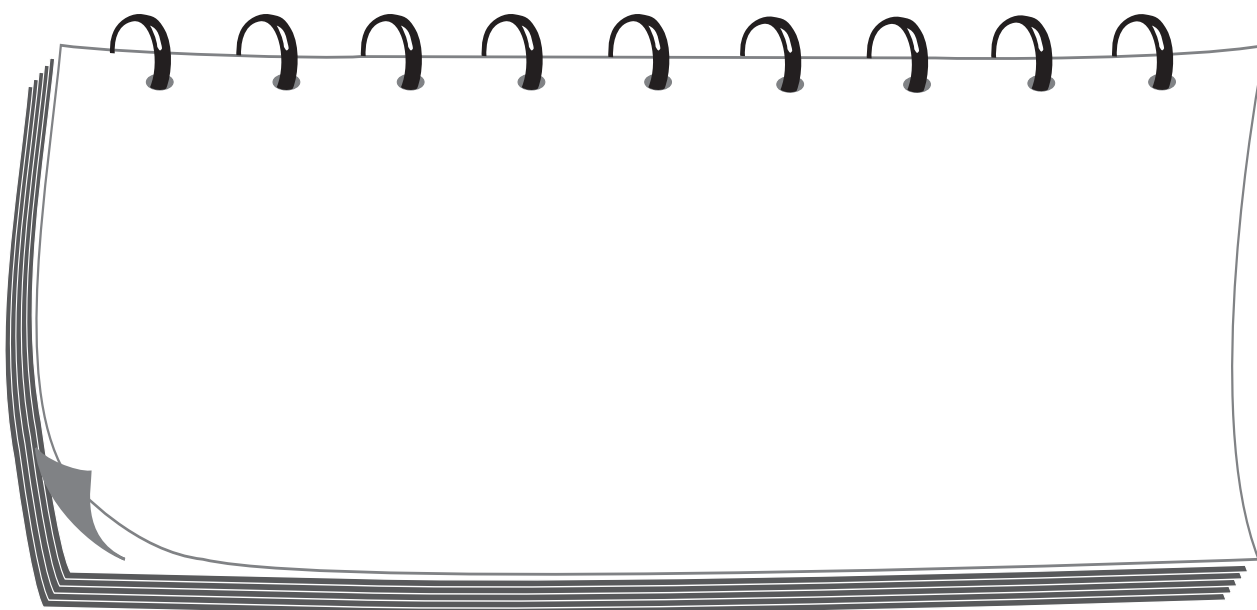
Το Ναυτικό-Λαογραφικό Μουσείο της Ιθάκης, ιδρύθηκε στις 30 Ιουνίου 1997 και ανήκει στο Δήμος Ιθάκης. Στεγάζεται σε παραδοσιακό κτίριο του 1923 που αναστηλώθηκε και αναπαλαιώθηκε από το Δήμο Ιθάκης. Μέχρι το 1967 λειτουργούσε ως Ηλεκτρικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας και με τρεις ηλεκτρομηχανές τροφοδοτούσε με ηλεκτρικό ρεύμα το Βαθύ και το Περαιχώρι.

Η συλλογή περιλαμβάνει ένα πλήθος εκθεμάτων, που ξεπερνούν τα 1500, μεταξύ των οποίων είναι μια πλούσια συλλογή παλαιών φωτογραφιών των αρχών του 20ου αιώνα, συλλογή από πίνακες καραβιών Ιθακήσιων πλοιοκτητών, ναυτικά όργανα, στολές, καθώς και άλλα τεκμήρια από την πλούσια ναυτική ιστορία της Ιθάκης.

Επίσης περιλαμβάνει χάλκινα, μπρούτζινα και κεραμικά σκεύη οικιακής χρήσης, κοσμήματα, παλαιά εργαλεία, χαρακτηριστικά αντικείμενα διαφόρων επαγγελμάτων, έπιπλα αστικής τάξης του νησιού, μικροαντικείμενα εκκλησιαστικής τέχνης, παραδοσιακές στολές της Ιθάκης και εξοπλισμό και κατασκευές της κλωστικής και υφαντικής τέχνης, αγροτικό εξοπλισμό, εργαλεία υφάνσεως, εκκλησιαστικά είδη, κοσμήματα, γραμματόσημα, μουσικά όργανα κ.λπ. Επίσης, από το 1996 στη συλλογές του Μουσείου ανήκουν μια σειρά από χαλκογραφίες του J. H. W. Tischbrein (1751-1829) με μορφές του Ομήρου, προσφορά του Κέντρου Οδυσσειακών Σπουδών.

10. Οργανώστε μια επίσκεψη στο Ναυτικό-Λαογραφικό Μουσείο. Παρατηρήστε τα εκθέματα. Κρατήστε σημειώσεις και σχεδιάστε ότι σας εντυπωσιάζει. Συζητήστε στην ομάδα σας και στην ολομέλεια και περιγράψτε την οικονομική ζωή του νησιού, όπως την καταλαβαίνετε από τα εκθέματα.

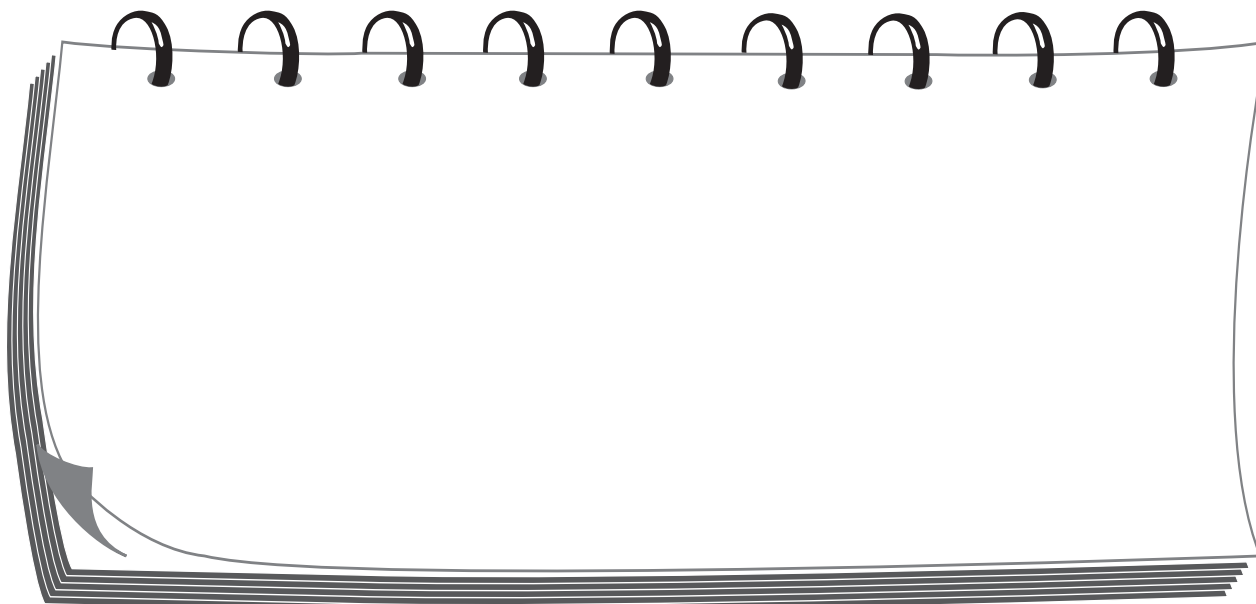

11. Σκοπός του Ναυτικού-Λαογραφικού Μουσείου είναι ο καλύτερος συντονισμός των δραστηριοτήτων για τη διατήρηση, διάδοση και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού της Ιθάκης. Συζητήστε στην ομάδα σας γιατί στη σημερινή εποχή είναι σημαντική η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ιθάκης και κάθε τόπου.

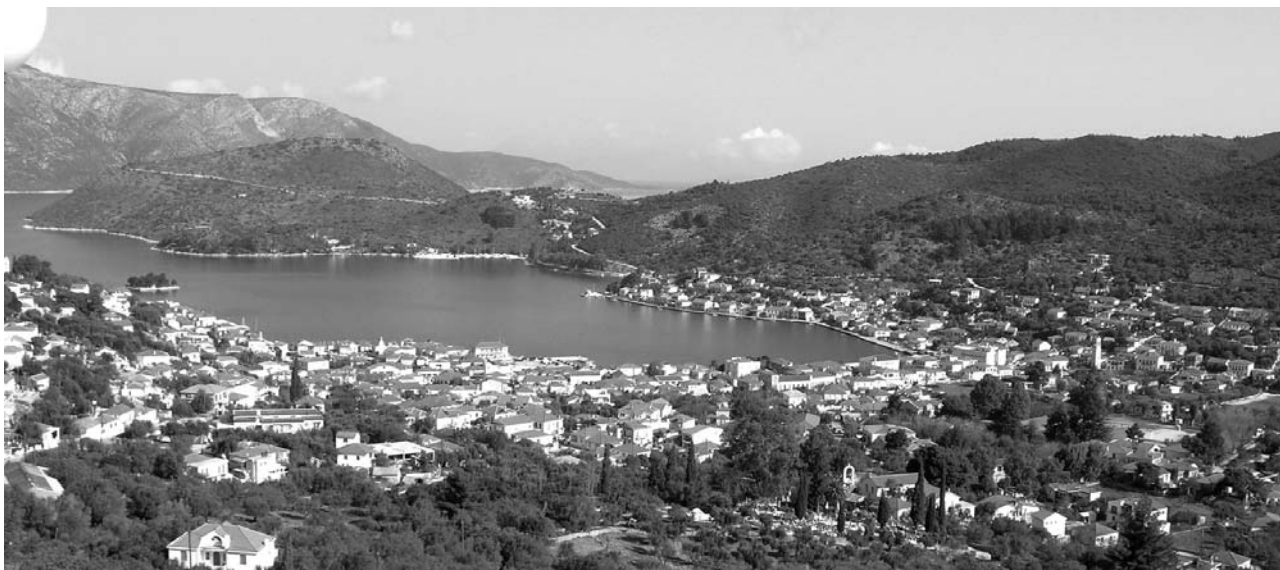
Τνωρίζετε ότι...

Στο Βαθύ, στο Μορφωτικό Κέντρο υπάρχει αξιόλογη βιβλιοθήκη με 10.000 τόμους διαφόρων βιβλίων, ενώ 195 εξ αυτών παλαιά και επάνια.

12. Περπατήστε στο Βαθύ, στο εσωτερικό του οικισμού. Παρατήρησε με προσοχή την περιοχή και γράψε στο σημειωματάριο τις παρατηρήσεις σου. Γράψε επίσης όσα σου αρέσουν και όσα δεν σου αρέσουν. Δικαιολόγησε στους συμμαθητές σου την άποψή σου. Μετά τη συζήτηση, άλλαξε την άποψή σου, αν χρειάζεται.

Πριν τη συζήτηση		Μετά τη συζήτηση	
Μου αρέσουν	Δεν μου αρέσουν	Μου αρέσουν	Δεν μου αρέσουν

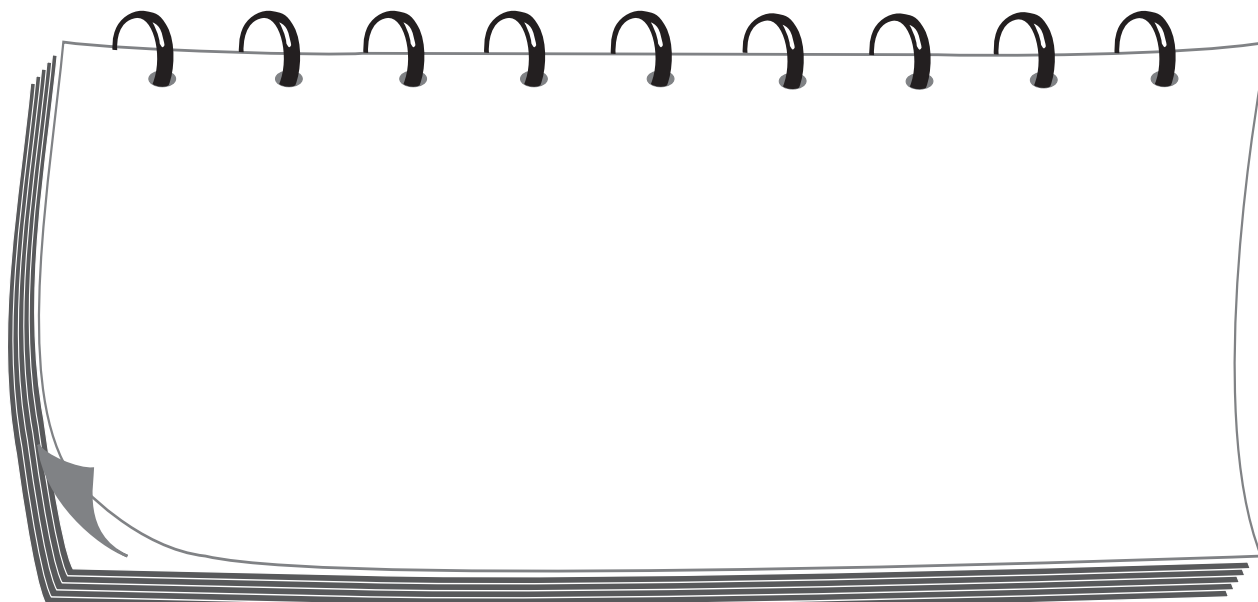
13. Σκέψου πως το Βαθύ μπορεί να συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη του νησιού της Ιθάκης. Συζητήστε στην ομάδα σας και γράψε την άποψη που διαμόρφωσες μετά τη συζήτηση.

14. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση σκέφτεται να αναλάβει διαφημιστική εκστρατεία για την Ιθάκη προκειμένου να προσελκύσει επισκέπτες. Ένα από τα αξιοθέατα είναι το Βαθύ. Διαμόρφωσε το δικό σου σύντομο πρωτότυπο κείμενο για το Βαθύ και δώσε το σε εκπρόσωπο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στο Περαχώρι

1. Διάβασε στο Συμπληρωματικό Υλικό πληροφορίες για το Περαχώρι. Οργανώστε μια επίσκεψη στο Περαχώρι. Σημείωσε στο χάρτη της Ιθάκης, τη διαδρομή που ακολούθησε το λεωφορείο από τον τόπο που ξεκίνησες μέχρι το Περαχώρι.
2. Απολαύστε το τοπίο, ηχογραφήστε ήχους, βγάλτε φωτογραφίες. Φτιάξε στο σημειωματάριό σου σχεδιάγραμμα του Περαχωρίου και της γύρω περιοχής.

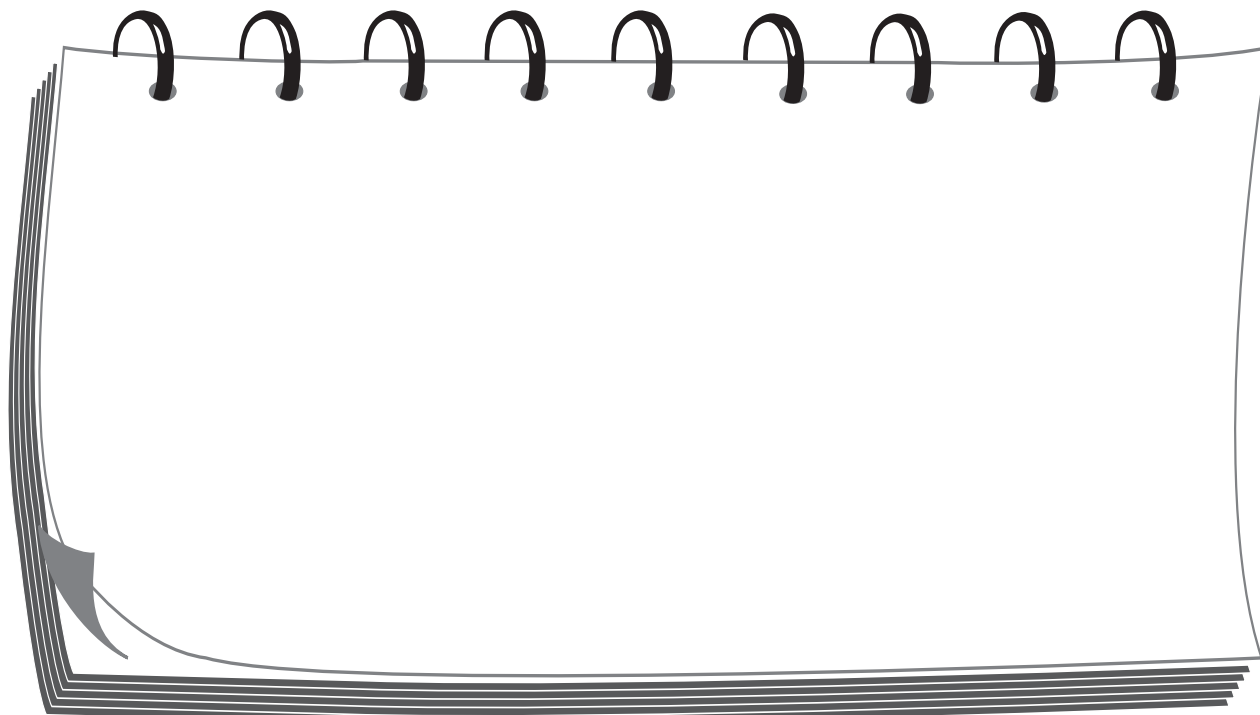

3. Δώστε μια δική σας ερμηνεία του ονόματος «Περαχώρι» χρησιμοποιώντας τις γνώσεις σας και τη φαντασία σας! Σημειώστε τις απαντήσεις που ακούγονται.

4. Επισκεφτείτε τον Αφεντικό Λόγγο. Παρατηρήστε τη βλάστηση. Τραβήξτε φωτογραφίες και σκισάρετε. Γράψετε:

- είδη χλωρίδας που γνωρίζετε
- είδη πανίδας
- 1-3 ανθρώπινες παρεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή και σας αρέσουν πολύ
- 1-3 ανθρώπινες παρεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή και σας κάνουν άσχημη εντύπωση.

Δικαιολογήστε τις απόψεις σας στους συμμαθητές σας. Συζητήστε πώς τα αρνητικά που εντοπίσατε θα μπορούσαν να μην υπάρχουν. Κρατήστε σημειώσεις.

Πληροφορίες για την Παλαιοχώρα

Η ερειπωμένη μεσαιωνική Παλαιοχώρα βρίσκεται στο νότιο τμήμα του νησιού, σε απόσταση 3 χιλιομέτρων από το Περαχώρι. Η περιοχή κατοικήθηκε την μεσαιωνική περίοδο και μέχρι και την Ενετοκρατία υπήρξε ο σημαντικότερος οικισμός του νησιού. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αρχιτεκτονική της περιοχής που έχει καθαρά αμυντικό χαρακτήρα. Τα σπίτια έχουν ένα ή δύο ορόφους χωρίς καθόλου μπαλκόνια. Σήμερα στην Παλαιοχώρα σώζονται ερείπια κατοικιών και βυζαντινών εκκλησιών στο εσωτερικό των οποίων σώζονται βυζαντινές τοιχογραφίες.

5. Γράψε τα συναισθήματά που σου προκαλούν οι βυζαντινές εκκλησιές.

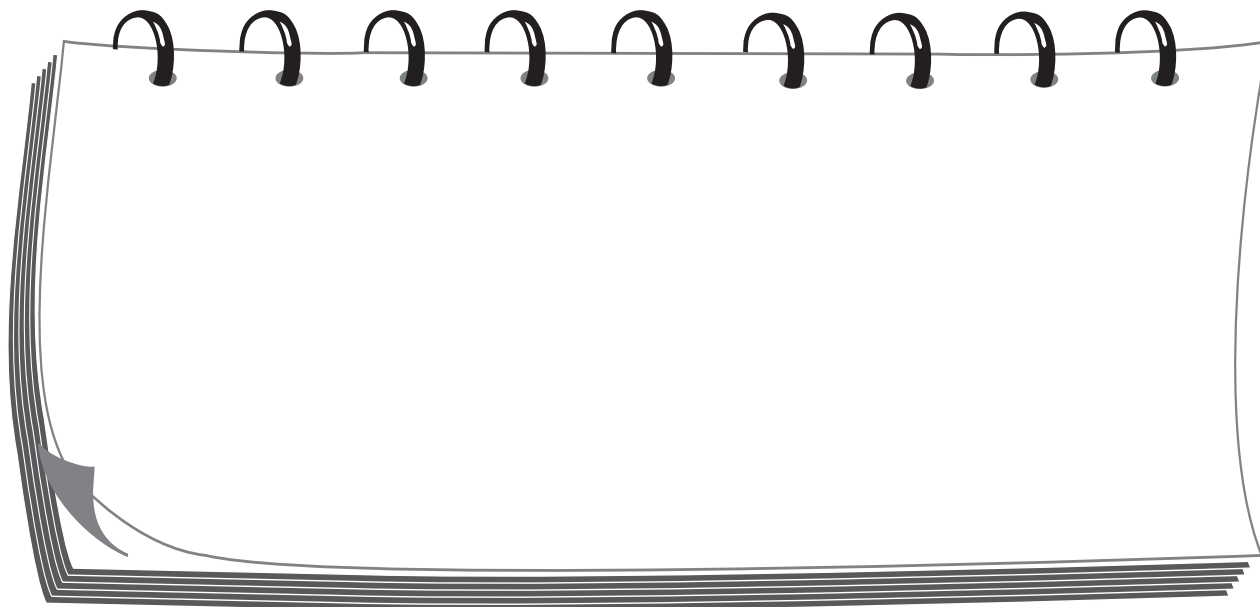
6. Επισκεφτείτε τον οικισμό της Παλαιοχώρας. Παρατηρήστε τα ερείπια των σπιτιών. Βγάλτε φωτογραφίες. Φανταστείτε και περιγράψτε στο σημειωματάριό σας μία ημέρα από τη ζωή των κατοίκων την εποχή αυτή.

Γνωρίζετε ότι...

Τα τοπικά φαγητά και γλυκά κάθε τόπου συνδέονται με τις καλλιέργειες του τόπου, την ιστορία του και τις παραδόσεις του. Διάφορες πίτες, όπως οι πρασόπιτες, οι μπακαλαρόπιτες (μπακαλιαρόπιτες), οι λαχανόπιτες κ.ά. αλλά και η ριγανάδα, οι γεμιστές πιπεριές με κιμά στην κατσαρόλα, τα πολύ-εμπορία ή μπουρμπουρέλια, η πουλέντα, το εαβούρο ή εαβόρο, τα τειγαρισμένα χόρτα και εκόρδα, και η τσερέπα είναι μερικά από τα τοπικά φαγητά της Ιθάκης. Τοπικά γλυκά είναι η ροβανή που φτιάχνεται με ρύζι, μέλι, λάδι και αμύγδαλα. Ένα άλλο τοπικό γλυκό, ο αλευροκαλβάς φτιάχνεται με κοντρό ειταρένιο αλεύρι, λάδι, ζάχαρη, πικιμέζι (ντόπιο ούζο) και αμύγδαλα που βράζουν όλα μαζί.

7. Οργανώστε μια έρευνα για να μάθετε πληροφορίες για τα τοπικά φαγητά και γλυκά της Ιθάκης.

- Ρωτήστε τις γυναίκες του Αγροτικού Συνεταιρισμού, στο Περαχώρι.
- Γράψτε στο σημειωματάριο σας συνταγές τοπικών φαγητών και γλυκών.
- Γευτείτε τα τοπικά φαγητά και γλυκά.

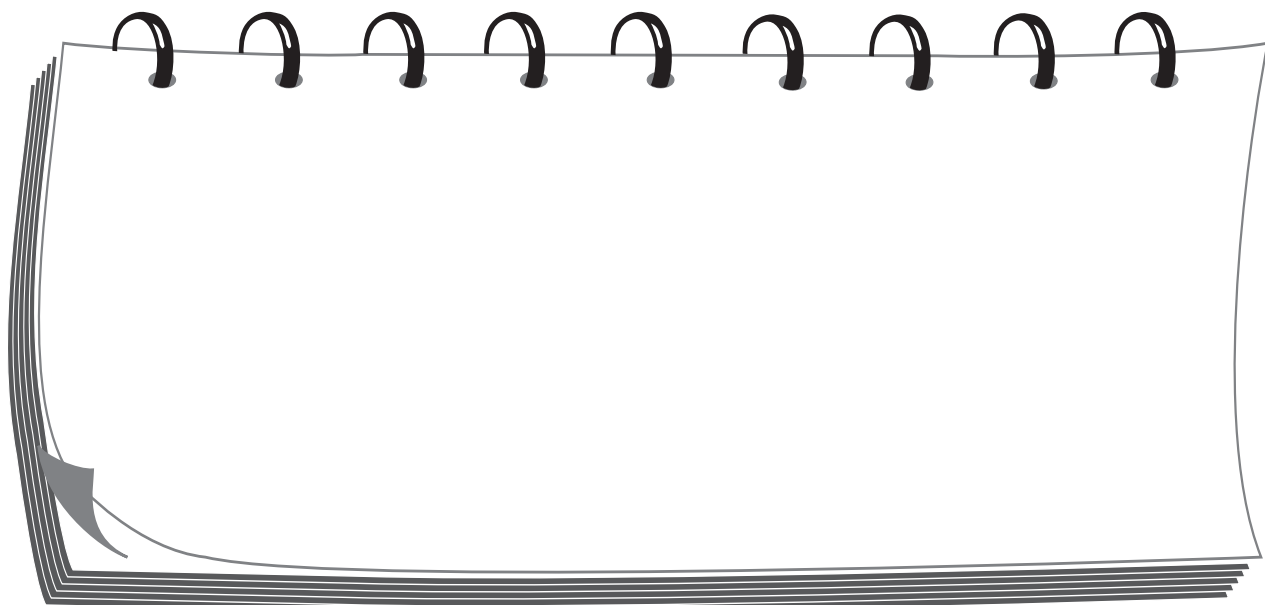

8. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας δράσεις που θα μπορούσαν να γίνουν από τους τοπικούς φορείς και τους κατοίκους προκειμένου το Περαχώρι και η ευρύτερη περιοχή να συμβάλλουν στην αειφόρο ανάπτυξη της Ιθάκης. Διαμόρφωσε ένα μικρό κείμενο με τις απόψεις που ακούστηκαν.

Στην Ανωγή

1. Διάβασε στο συμπληρωματικό υλικό πληροφορίες για την Ανωγή. Οργανώστε μια επίσκεψη στην Ανωγή. Σημείωσε στο χάρτη της Ιθάκης, τη διαδρομή που ακολούθησε το λεωφορείο από τον τόπο που ξεκίνησες μέχρι την Ανωγή.
2. Σκεφτείτε από πού μπορεί να προήλθε το όνομα «Ανωγή». Χρησιμοποιήστε τις γνώσεις σας και τη φαντασία σας και σημειώστε τις απαντήσεις που ακούγονται.

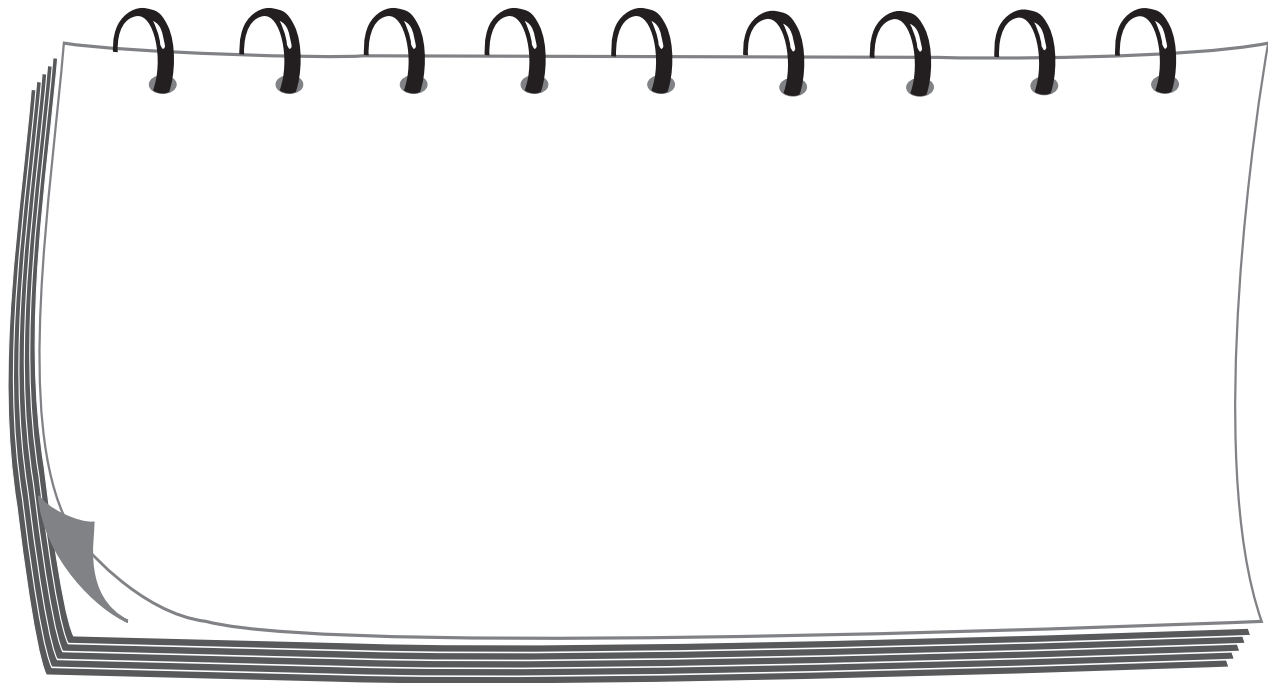
3. Παρατηρήστε με την ομάδα σας τα σπίτια και τα δρομάκια του χωριού και εντοπίστε τρία χαρακτηριστικά στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Σχεδιάσέ τα και ζωγράψέ τα στο σημειωματάριό σου με ανάλογα χρώματα. Μην ξεχάσετε να συμβουλευτείτε το κείμενο «Η αρχιτεκτονική της Ιθάκης» που βρίσκεται στο Συμπληρωματικό Υλικό!

Πληροφορίες για την εκκλησία της Ανωγής

Η εκκλησία της Ανωγής είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου και χτίστηκε τον 12ο αιώνα. Είναι μια από τις σημαντικότερες εκκλησίες των Βαλκανίων και έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο ιστορικό μνημείο. Είναι βασιλικού ρυθμού και το εσωτερικό καλύπτεται από βυζαντινές τοιχογραφίες. Δίπλα στην εκκλησία, υψώνεται επιβλητικό το βενετσιάνικης τεχνοτροπίας καμπαναριό που χτίστηκε το 1682.

4. Παρατήρησε τα πολλαπλά στρώματα αγιογραφιών που βρίσκονται στους εσωτερικούς τοίχους της εκκλησίας της Ανωγής. Συζητήστε στην ομάδα σας τι μαρτυρούν. Γράψε την άποψή σου στο σημειωματάριο.

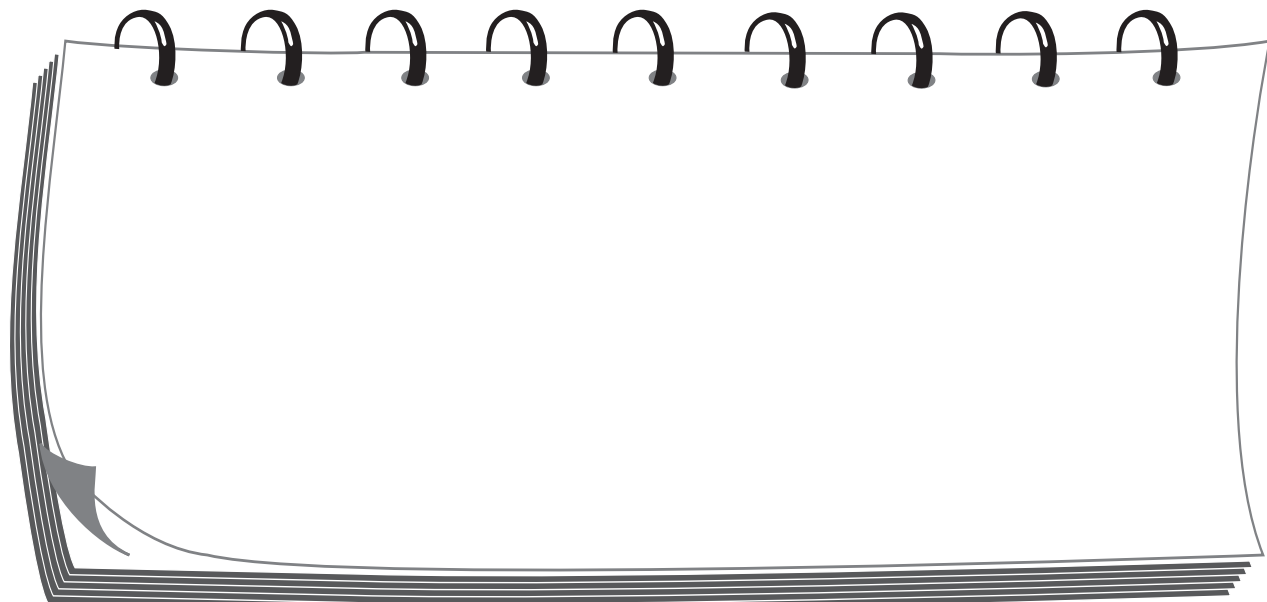
5. Παρατήρησε το καμπαναριό που βρίσκεται δίπλα στην εκκλησία. Γράψε τα συναισθήματα που σου προκαλεί.

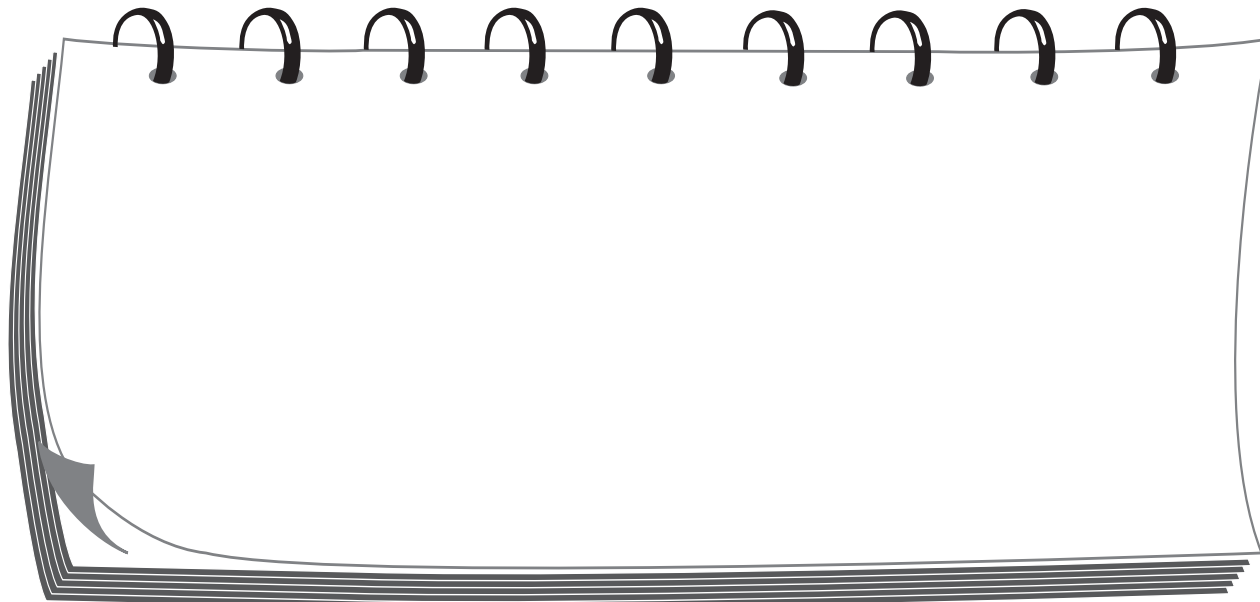
Πληροφορίες για τους μονόλιθους της Ανωγής

Λίγο έξω από το χωριό βρίσκονται σκορπισμένοι τεράστιοι μονόλιθοι, τύπου μενχίρ ή μενίρ που παρουσιάζουν τις ιδιοτροπίες της φύσης και φαίνονται σαν κάποιο αόρατο χέρι να τους τοποθέτησε στη θέση τους: Ο μεγαλύτερος πέτρινος όγκος είναι ο Αράκλης (από το μυθικό ήρωα Ηρακλή) που έχει ύψος 9 μέτρα και επικάθεται σε πλατύτερο βράχο που αποτελεί το βάθρο του. Άλλος αξιοπρόσεκτος ογκόλιθος είναι αυτός που ονομάζεται Καβελάρης (επειδή μοιάζει με ιππέα). Επίσης η Κόμπρα, τα Δελφίνια, η Τουλίπα, η Χούφτα του Οδυσσέα, ο Σείκης, ο Ιππόκαμπος, τα Χελωνάκια, η Σβούρα, τα Μανιτάρια κ.ά.

6. Παρατήρησε τα «μενίρ» της Ανωγής. Φωτογράφησε, σκισάρισε ή ζωγράφησε ότι σου αρέσει. Δώσε δικά σου ονόματα στα «μενίρ» της Ανωγής.

7. Συζητήστε στην ομάδα σας πώς δημιουργήθηκαν οι ογκόλιθοι της Ανωγής. Είναι πραγματικά μενχίρ; Γράψε στο σημειωματάριό σου την άποψη που διαμόρφωσες.

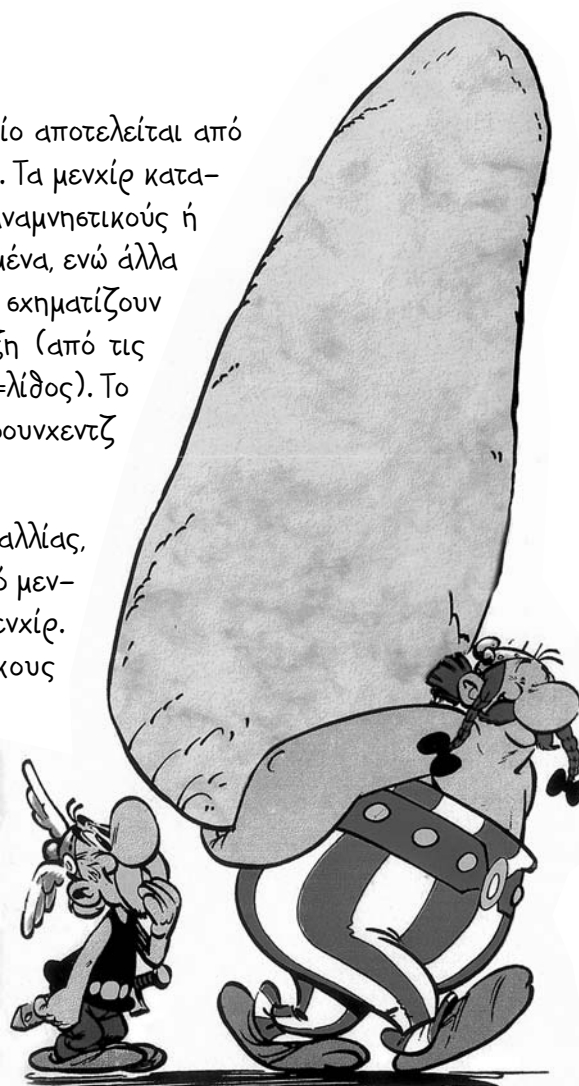

Γνωρίζετε ότι...

Το μενίρ (μενχίρ) είναι μεγαλιθικό μνημείο, το οποίο αποτελείται από μια όρθια στημένη πέτρα (μη= λίθος, hir=μακρύς). Τα μενχίρ κατασκευάζονταν κατά πάσα πιθανότητα για εκποούς αναμνηστικούς ή λατρευτικούς. Μερικά από αυτά βρίσκονται μεμονωμένα, ενώ άλλα είναι τοποθετημένα σε βειρές ή σε κύκλους οι οποίοι εκηματίζουν κρομλέχ, δηλαδή τοποθετούνται σε κυκλική διάταξη (από τις παλαιές βρετανικές λέξεις: crom=ετρογγυλός, liech=λίθος). Το πιο σημαντικό μνημείο τέτοιου τύπου είναι το Στόουνχεντζ στη Βρετανία.

Πολλά μενχίρ έχουν βρεθεί στο Καρνάκ, χωριό της Γαλλίας, στην περιοχή της Βρετάνης. Οι περίφημες βειρές από μενχίρ στο Καρνάκ αποτελούνται από 3000 περίπου μενχίρ. Σχηματίζουν τριάντα περίπου βειρές μήκους 3 ως 4 μέτρων και προφανώς αποτελούν ένα τεράστιο ιερό συνδεδεμένο ίσως με τις λατρείες του ήλιου και της βελήνης. Τα μνημεία αυτά υιοδετήθηκαν και από τους Ρωμαίους για λατρευτικούς εκποούς αφού σε μερικά χαραχτηκαν ρωμαϊκές δεότητες.

Η χρονολόγηση των μνημείων δεν είναι εαφής. Σε γενικές γραμμές όμως τοποθετούνται στη Νεολιθική εποχή. Στην εποχή του Χαλκού πλήθυναν ή και δέχτηκαν μετατροπές.

8. Εντοπίστε και φωτογραφίστε αλώνια. Συζητήστε μεταξύ σας και περιγράψτε την περιοχή, την εποχή που τα αλώνια ήταν σε λειτουργία. Γράψτε πως το σιτάρι γινόταν ψωμί τότε. Σύγκρινε με τη σημερινή εποχή.

Γνωρίζετε ότι...

Το αλώνι είναι επίπεδος κυκλικός χώρος στα χωράφια, όπου γίνεται το αλώνισμα των καρπών των δημητριακών. Επίσης στο αλώνι απλώνεται η σταφίδα και άλλοι καρποί για αποξήρανση. Τα αλώνια βρίσκονται στις άκρες των χωριών και σε υψώματα, όπου φυσούν άνεμοι το καλοκαίρι. Είναι κατασκευασμένα με δυο τρόπους: α) στρωμένα με πέτρες (πετράλωνα), β) με το περίφραγμα μόνο πέτρινο και το εσωτερικό χωματένιο (χωματάλωνα). Τα χωματάλωνα τα άλειφαν με πηλό ή κοπριά αγελάδων πριν αλωνίσουν. Το υλικό αυτό όταν ξεραθεί σχηματίζει ένα συμπαγές στρώμα σαν τσιμέντο και έτσι δεν λερώνεται ούτε χάνεται ο καρπός. Η ώρα του αλωνίσματος των δημητριακών είναι σημαντικό γεγονός για τους γεωργούς, γιατί ως την τελευταία στιγμή υπάρχει ο κίνδυνος να καταστραφεί ο καρπός από βροχή κ.λπ., γι' αυτό λέει και το γνωμικό «στο κακορίζικο χωριό τον Αλωνάρη βρέχει». Ακόμη η σημασία του αλωνίσματος φαίνεται και από τη μετονομασία του Ιουλίου (και αλλού του Ιουνίου) σε Αλωνάρη ή Αλωνιάτη ή Αλωνιστή ή Αλωνευτή. Ο χώρος του αλωνιού για τους ίδιους λόγους θεωρείται ιερός.

Τι σημαίνει «τον δέχτηκε σαν τη βροχή στ' αλώνι»;

9. Να αναπαραστήσετε τη σκηνή του αλωνίσματος στο αλώνι. Χρειάζονται τρεις μαθητές. Ο πρώτος μαθητής κάνει τον αλωνιστή, δηλαδή αυτόν που αλωνίζει και ο δεύτερος το άλογο. Ο τρίτος μαθητής στέκεται ακίνητος στο κέντρο του αλωνιού και κρατάει ένα σχοινί. Την άλλη άκρη του σκοινιού την κρατάει το «άλογο».

10. Να παίζετε ένα παιχνίδι ρόλων βασισμένο σε ακόλουθο σενάριο: «Μία οικογένεια, ο πατέρας, η μητέρα και τρία παιδιά, ηλικίας 10-15 ετών συζητούν γύρω από το βραδινό τραπέζι κάπου στη δεκαετία του 1960. Το σιτάρι είναι στο αλώνι και αύριο αλωνίζουν. Ο πατέρας δεν έχει διάθεση για φαγητό, ο νους του είναι στον καιρό, φοβάται ότι θα βρέξει... Αν καθεί η σοδειά τους, πάνε οι κόποι τους και πώς θα εξασφαλίσουν το ψωμί τους; Να, ακούστηκε το πρώτο αστραπόβροντο. Ο πατέρας προτείνει να ξεκινήσουν αμέσως όλοι μαζί για το αλώνι, να σκεπάσουν το σιτάρι με τα μεγάλα πανιά. Το αλώνι είναι 4 χιλιόμετρα μακριά και τα παιδιά φοβούνται το σκοτάδι. Ο πατέρας φαίνεται αποφασισμένος. «Θα πάμε όλοι μαζί χρειάζονται χέρια....».
11. Συζητήστε στην ομάδα σας με ποιους τρόπους η περιοχή της Ανωγής θα μπορούσε να συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη της Ιθάκης.

Μη ξεχάσετε...

Μία ενδιαφέρουσα πεζοπορική διαδρομή που μπορείτε να κάνετε είναι από την Ανωγή στο Μοναστήρι των Καθαρών. Ακολουθείστε τον κύριο ασφαλτοστρωμένο δρόμο προς το τέλος της Ανωγής με νότια κατεύθυνση. Πριν από το τελευταίο σπίτι, το οποίο βρίσκεται αριστερά, υπάρχει μία μεγάλη άσπρη δεξαμενή δεξιά. Το μονοπάτι, μέρος του δρόμου που συνέδεε το νότιο με το βόρειο τμήμα του νησιού, ξεκινά προς τα δεξιά όπως κοιτάζουμε τη δεξαμενή.

Ακολουθείστε τα κόκκινα και άσπρα σημάδια που είναι στους βράχους σε όλη τη διαδρομή, περίπου 3 χλμ. Θα παρατηρήσετε τη βλάστηση, θα δείτε πουλιά και θα θαυμάσετε την υπέροχη θέα του νησιού και της ξηράς προς τα Ανατολικά.

Στο Μοναστήρι των Καθαρών

Πληροφορίες

Το Μοναστήρι της Παναγίας των Καθαρών βρίσκεται στη νοτιοανατολική κορυφή του Ομηρικού βουνού Νήριτο, σε υψόμετρο 556 μ. και σε απόσταση 3 χλμ. από την Ανωγή. Ιδρύθηκε το 1696 και είναι το κυριότερο μοναστήρι της Ιθάκης, προσκύνημα, και σημείο αναφοράς για τους απανταχού της γης Ιθακήσιους. Η εκκλησία είναι αφιερωμένη στην Παναγία την Καθαριώτισσα. Η εικόνα της Παναγίας αποδίδεται στον Ευαγγελιστή Λουκά και παριστά τη γέννηση της Θεοτόκου. Λίγο πιο πέρα από το Μοναστήρι, υψώνεται το καμπαναριό όπου στο ισόγειο είναι το παρεκκλήσιο των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Με τους σεισμούς του 1953 το καμπαναριό γκρεμίστηκε και ξαναχτίστηκε αργότερα. Η θέα που αντικρίζει κανείς από τη θέση που βρίσκεται το καμπαναριό, είναι μοναδική. Φαίνεται το νότιο τμήμα της Ιθάκης, μέρος του ανατολικού τμήματος της Κεφαλονιάς, οι Εχινάδες νήσοι, τα δυτικά παράλια της Αιτωλοακαρνανίας, και μακριά στο βάθος, όταν έχει καλή ορατότητα οι ακτές της Πελοποννήσου και η Ζάκυνθος. Η Παναγία η Καθαριώτισσα είναι προστάτης και πολιούχος του νησιού και γιορτάζεται μεγαλόπρεπα στις 8 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο. Σήμερα στο Μοναστήρι μένει ένας ντόπιος μοναχός που αγωνίζεται να το συντηρήσει γιατί το Μοναστήρι έπαθε μεγάλες ζημιές με τους σεισμούς του 1953.

1. Οργανώστε μια επίσκεψη στο Μοναστήρι των Καθαρών. Σημείωσε στο χάρτη της Ιθάκης, τη διαδρομή που ακολούθησε το λεωφορείο από τον τόπο που ξεκίνησες μέχρι το Μοναστήρι.
2. Η θέα από το Μοναστήρι από το επιβλητικό καμπαναριό του Μοναστηριού είναι ανεπανάληπτη! Τράβηξε όσες περισσότερες φωτογραφίες μπορείς!

3. Περπατήστε στην περιοχή του Μοναστηριού των Καθαρών και επισκεφτείτε το Μοναστήρι.
 - Παρατήρησε τον προαύλιο χώρο, τα οικοδομήματα και τη γύρω περιοχή.
 - Γράψε όσα σου αρέσουν και όσα δεν σου αρέσουν.
 - Δικαιολόγησε στους συμμαθητές σου, την άποψή σου.
 - Συζητήστε και τροποποίησε την άποψή σου αν χρειάζεται.

Πριν τη συζήτηση		Μετά τη συζήτηση	
Μου αρέσουν	Δεν μου αρέσουν	Μου αρέσουν	Δεν μου αρέσουν

Γνωρίζετε ότι...

Δύο κύριες εκδοχές υπάρχουν για το χτίσιμο στην περιοχή της εκκλησίας και του μοναστηριού της Παναγίας καθώς και της ονομασίας «Παναγία η Καθαριώτισσα». Σύμφωνα με την πρώτη η ονομασία προέρχεται από την λέξη «κάδαρα» η οποία στην τοπική διάλεκτο σημαίνει τα ξερόκλαδα και τους μικρούς δάμνους που κόβονται και καίγονται για να καθαρίσει κάποιος τόπος. Η ιερή θαυματουργή εικόνα της Θεοτόκου βρέθηκε μέσα στα καίγόμενα «κάδαρα» και γι' αυτό την ονόμασαν «Καθαριώτισσα». Η δεύτερη συνδέει την ίδρυση του μοναστηριού με τους οπαδούς της καθολικής αίρεσης των Καθαρών. Οι Καθαροί ήταν μία αιρετική παραφυάδα των πρώτων χριστιανικών χρόνων.

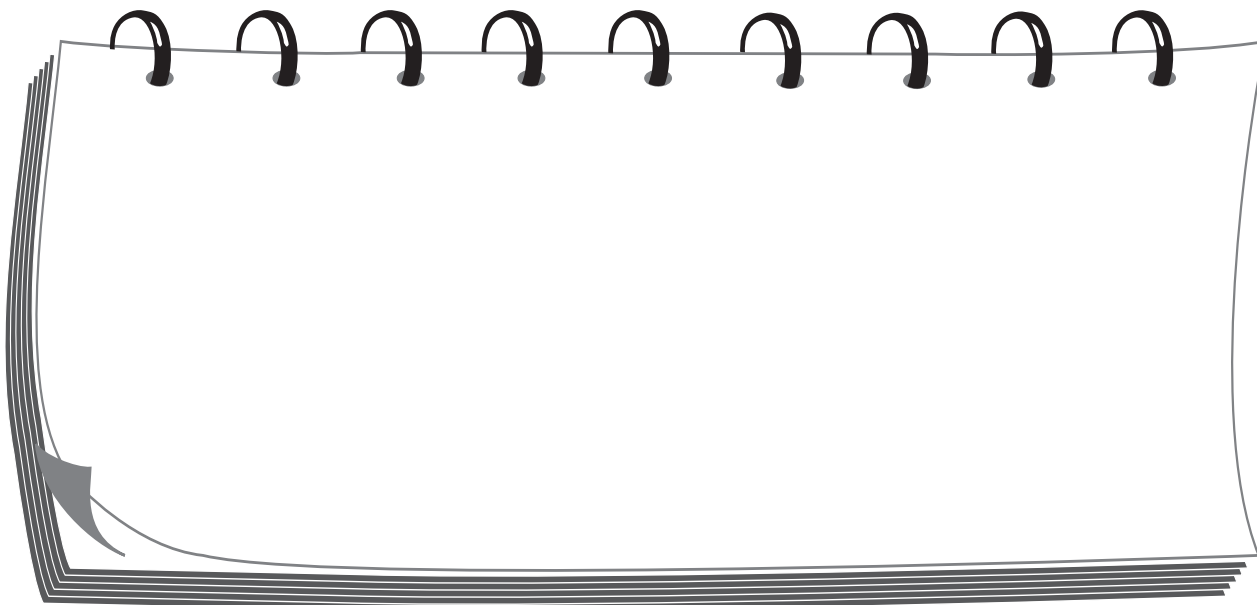
Μία άλλη άποψη περί του ονόματος προέρχεται από την συγγραφέα Ρίτα Τσιντήλη- Βλημά όπου λέει ότι στο σημείο που είναι κτισμένη η εκκλησία των Καθαρών, υπήρχε πριν κάποιος ειδωλολατρικός ναός μάλλον της Θεάς Αθηνάς. Μια από τις πολλές προωνυμίες της Θεάς ήταν και «Καθαρά».

Απόσπασμα από ένα Βιβλίο...

«Η σωζόμενη μέχρι σήμερα παράδοση λέει ότι βοσκοί Ηπειρώτες καταδιωκόμενοι από τους Τουρκαλβανούς άφησαν τον τόπο τους και κατέφυγαν στην Ιθάκη όπου εγκαταστάθηκαν στο όρος Νήριτον στη θέση 'Μαζός' 400μ. περίπου, απέναντι από το σημερινό μοναστήρι. Μέσα στα λίγα υπάρχοντά τους, ανακάλυψαν ότι έλειπε η θαυματουργή εικόνα που απεικόνιζε το Γεννέσιο της Θεοτόκου. Κάποια νύχτα, βλέπουν εκεί που βρίσκεται σήμερα ο ναός του Μοναστηριού, ένα εκτυφλωτικό φως. Παρ' όλες τις έρευνες στο σημείο εκείνο δεν βρήκαν τίποτε. Το ίδιο φαινόμενο επαναλαμβανόταν για αρκετές νύχτες, οπότε σκέφτηκαν να κόψουν και να κάψουν τους θάμνους και τα ξερόκλαδα για να καθαρίσει ο τόπος ώστε να δουν τι συμβαίνει. Όταν έσβησε η φωτιά διέκριναν μία εικόνα χωρίς να είναι καμένη. Έτσι αναγνώρισαν όλοι την εικόνα του Γεννησίου της Θεοτόκου, που είχαν στην Ήπειρο. Στο σημείο εκείνο έκτισαν μια μικρή εκκλησία για να βάλουν μέσα την θαυματουργή εικόνα»

Πηγή: Πατέρας Θεοδόσιος Δενδρινός (κ.κ.). Το Μοναστήρι της Παναγίας των Καθαρών Ιθάκης, (β' έκδοση). Ιθάκη: Ιδίου

4. Επισκεφτείτε την εκκλησία και το καμπαναριό. Παρατηρήστε την εικόνα της Παναγίας και το υπέροχο τέμπλο. Ρωτήστε το μοναχό του Μοναστηριού και μάθετε την ιστορία του Μοναστηριού Κρατήστε σημειώσεις.

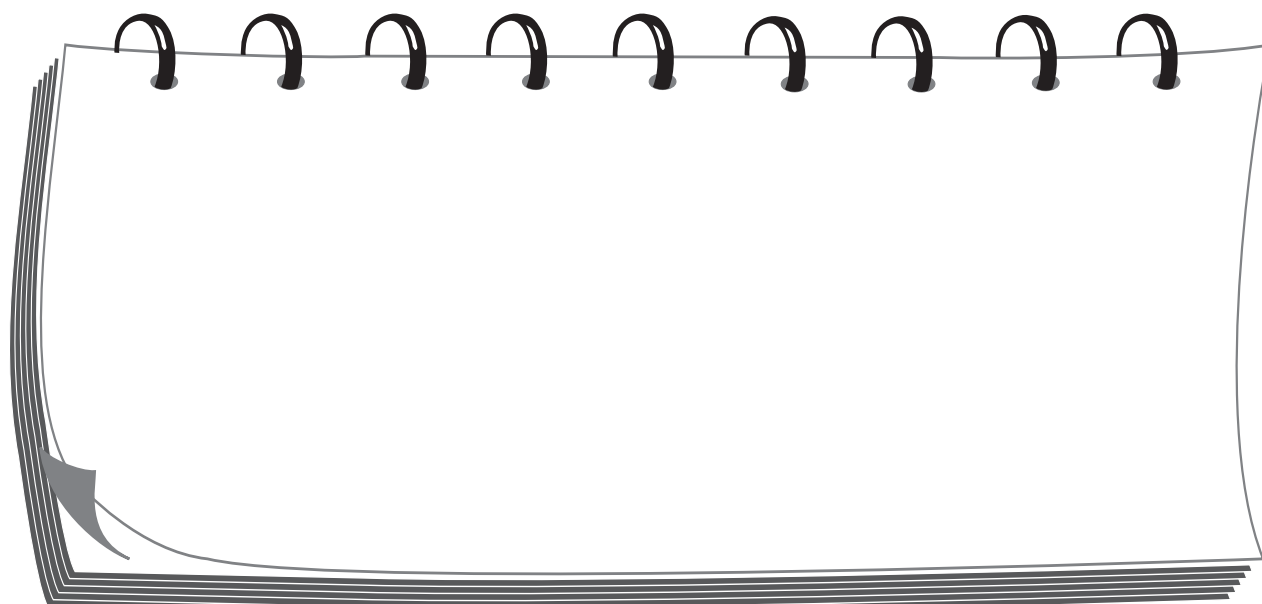

5. Συζητήστε στην ομάδα σας με ποιους τρόπους το Μοναστήρι των Καθαρών θα μπορούσε να συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη της Ιθάκης. Γράψτε την άποψη που διαμόρφωσες μετά τη συζήτηση.

6. Μία ενδιαφέρουσα πεζοπορική διαδρομή που μπορείτε να κάνετε είναι από την Ανωγή στο Μοναστήρι των Καθαρών. Η απόσταση είναι περίπου 3 χλμ. Θα παρατηρήσετε τη βλάστηση, θα δείτε πουλιά και θα θαυμάσετε την υπέροχη θέα.

Στο Σταυρό

1. Διάβασε στο συμπληρωματικό υλικό πληροφορίες για το Σταυρό. Οργανώστε μια επίσκεψη στο Σταυρό. Σημείωσε στο χάρτη της Ιθάκης, τη διαδρομή που ακολούθησε το λεωφορείο από τον τόπο που ξεκίνησες μέχρι το χωριό.
2. Απολαύστε το τοπίο, ηχογραφήστε ήχους, βγάλτε φωτογραφίες. Φτιάξε στο σημειωματάριό σου μια εικόνα της περιοχής που σου αρέσει.

3. Δώστε μια δική σας ερμηνεία του ονόματος «Σταυρός» χρησιμοποιώντας τις γνώσεις σας και τη φαντασία σας! Σημειώστε τις απαντήσεις που ακούγονται.

4. Στην πλατεία του χωριού υπάρχει προτομή του Οδυσσέα. Τι σημαίνει η έκφραση «ΕΥΧΗΝ ΟΔΥΣΣΕΙ» που είναι γραμμένη στη βάση της προτομής;

Πληροφορίες για το Αρχαιολογικό Μουσείο Σταυρού Ιθάκης

Το Αρχαιολογικό Μουσείο του Σταυρού, βρίσκεται κοντά στη θέση Πηλικάτα. Στεγάζει σημαντικά ευρήματα που φανερώνουν πτυχές της ιστορίας του νησιού κυρίως από τη βόρεια Ιθάκη που χρονολογούνται από τη πρωτοελλαδική ως και τη ρωμαϊκή περίοδο. Τα περισσότερα ευρήματα προέρχονται από τις ανασκαφές που έγιναν στο Σπήλαιο της Πόλης (ή Σπήλαιο του Λοΐζου) και στα Πηλικάτα από την Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών.

Από τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

- Τμήματα από μεγάλους χάλκινους τρίποδες, 9ος - 8ος αιώνας π.Χ.
- Πήλινο πινάκιο, κορινθιακής περιόδου με παράσταση πετεινού, 7ος αιώνας π.Χ.
- Πήλινο τμήμα γυναικείας μάσκας του 1ου ή 2ου αιώνα μ.Χ. που φέρει εγχάρακτη την επιγραφή ΕΥΧΗΝ ΟΔΥΣΣΕΙ.
- Ανάγλυφο, ελληνιστικής περιόδου με παράσταση Νυμφών που χορεύουν.
- Αγαλματίδιο που αναπαριστά τον Οδυσσέα δεμένο στο κατάρτι του πλοίου για να αντισταθεί στο σαγηνευτικό τραγούδι των Σειρήνων.

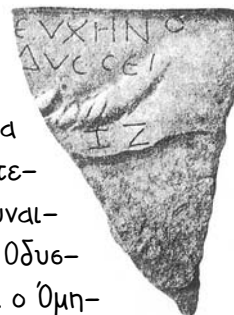
Τνωρίζετε ότι...

Το λιμανάκι της Πόλης

Επίγειο του Σταυρού σε απόσταση 2 χλμ. είναι το μικρό λιμάνι «Πόλη» που αποτελεί το αγκυροβόλιο για τις ψαρόβαρκες του χωριού. Στα νερά του κόλπου υπάρχει καταποντισμένη πόλη από το 967 μ.Χ. Είναι πιθανόν να πρόκειται για την Ιερουσαλήμ που αναφέρει η Άννα Κομνηνή στο έργο της «Αλεξιάς», η οποία ήταν χτισμένη στην πλαγιά του βουνού Ρουσάνο.

Το Σπήλαιο της Πόλης (ή το Σπήλαιο του Λοΐζου)

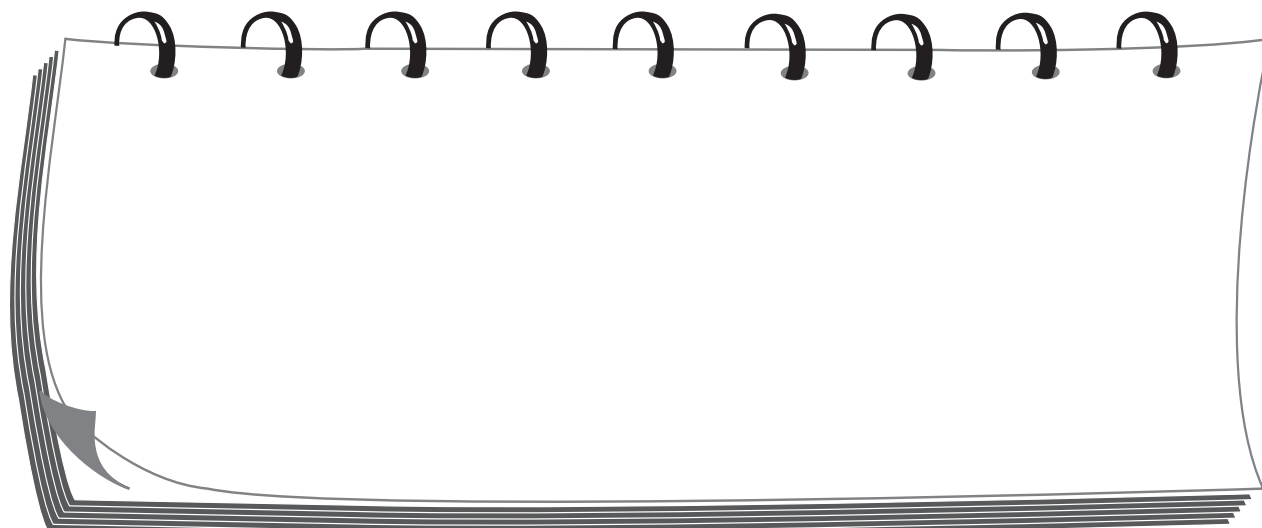
Στα βόρεια βράχια του κόλπου βρίσκεται η Σπηλιά της Πόλης (ή η Σπηλιά του Λοΐζου) που υπήρξε κέντρο συνεχούς λατρείας από τον πρωτοελλαδικό πολιτισμό μέχρι τον 1ο μ.Χ. αιώνα. Η Σπηλιά είχε συληθεί στις αρχές του 19ου αιώνα, όμως από μεταγενέστερες ανασκαφές βρέθηκε αρχαίος ναός, αγγεία, αντικείμενα και αφιερώματα στις Νύμφες, τον Οδυσσέα και διάφορες θεότητες που τα περιβάλλει βρίσκονται σήμερα στο μουσείο του Σταυρού. Επίσης βρέθηκε πήλινο τμήμα γυναικείας μάσκας με την επιγραφή «ΕΥΧΗΝ ΟΔΥΣΣΕΙ», αγαλματίδιο που παριστάνει τον Οδυσσέα δεμένο στο κατάρτι καθώς και οι περίφημοι τρίποδες αμφορείς που αναφέρει ο Όμηρος ως δώρα των Φαιάκων.

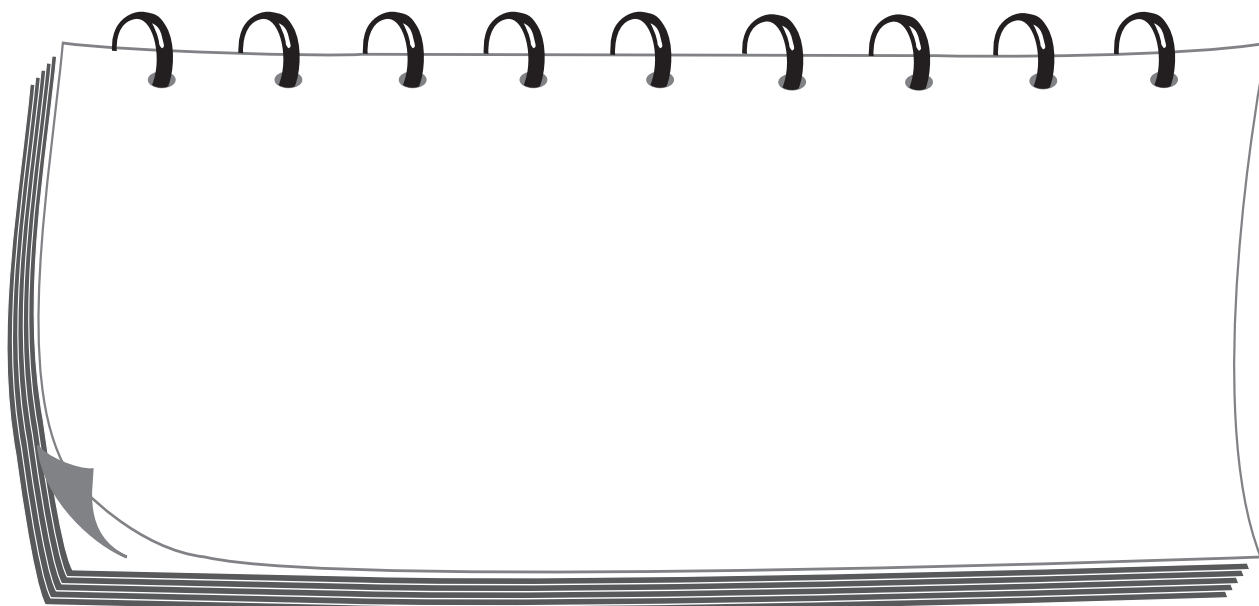
Τα Πηλικάτα

Κοντά στο Σταυρό βρίσκεται ο λόφος Πηλικάτα (ή λόφος του Ερμή) όπου σύμφωνα με μία άποψη τοποθετείται το παλάτι του Οδυσσέα. Η εκδοχή ενισχύεται από την Ομηρική περιγραφή της τοποθεσίας του παλατιού, που είχε δέκα προς τρεις δάλασες (δυτικά: κανάλι Κεφαλονιάς-Ιθάκης, βόρεια: Αφάλες, ανατολικά: Φρίκες.) και περιτριγυριζόταν από τρία βουνά (Νήριτο, βουνό Εξωγής και Μάρμακας). Στα Πηλικάτα βρίσκεται το Μουσείο του Σταυρού με αξιόλογα ευρήματα Μυκηναϊκής και Κορινθιακής περιόδου. Στη ίδια τοποθεσία έχουν γίνει κατά καιρούς αρχαιολογικές ανασκαφές που έφεραν στο φως τα λείψανα ενός αρχαίου οικισμού και σημαντικά ευρήματα της μυκηναϊκής και ελληνιστικής περιόδου τα οποία εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο του Σταυρού.

5. Μελετήστε τις πληροφορίες για το σπήλαιο του Λοΐζου, τα Πηλικάτα και το λιμανάκι της Πόλης και οργανώστε μια επίσκεψη στο Μουσείο του Σταυρού. Παρατηρήστε με προσοχή τα εκθέματα και εμπλουτίστε τις γνώσεις σας ρωτώντας τον υπεύθυνο του Μουσείου. Κρατήστε σημειώσεις.

6. Γράψε στο σημειωματάριό σου τις Οδυσσειακές τοποθεσίες που υπάρχουν στην περιοχή του Σταυρού.

7. Επισκεφτείτε την κατοικία Τζουγανάτου. Η κατοικία αυτή χτίστηκε στα μέσα της Ενετικής περιόδου και έχει μεγάλη αρχιτεκτονική αξία.

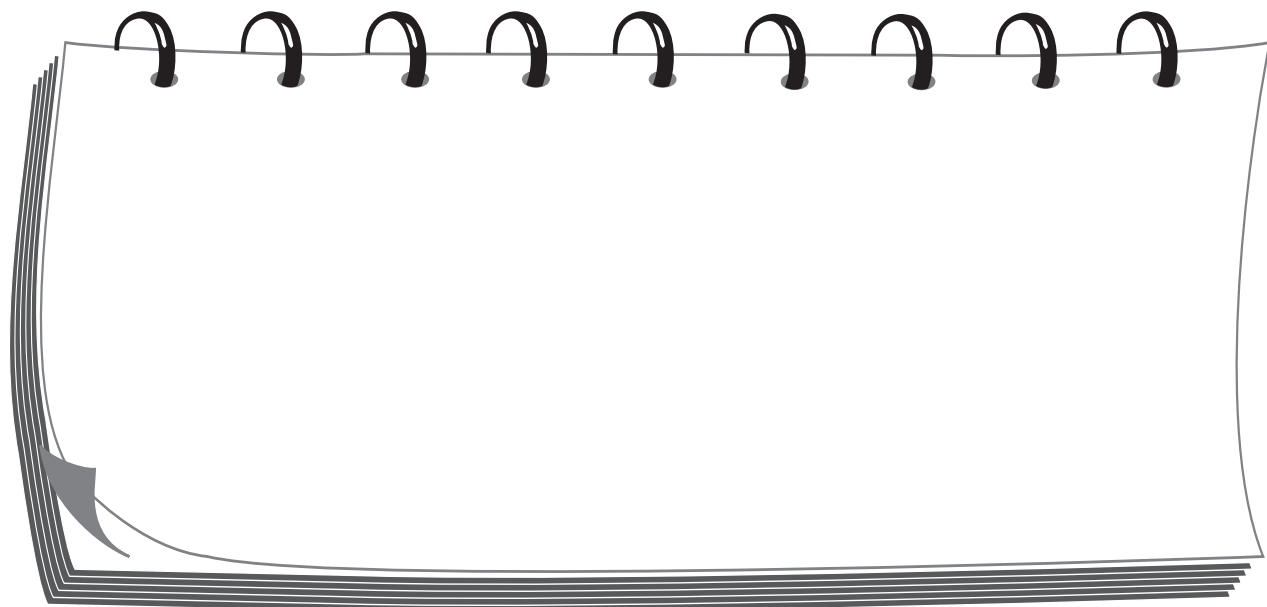
- Παρατηρήστε το σχήμα του οικοδομήματος, τα πορτοπαράθυρα, το χρώμα κ.ά. αρχιτεκτονικά στοιχεία.
- Φωτογραφήστε και σκισάρετε.
- Ρωτήστε τους κατοίκους και συγκεντρώστε πληροφορίες που σας ενδιαφέρουν γι' αυτό το οικοδόμημα.

8. Παρατηρήστε με την ομάδα σας την περιοχή. Τραβήξτε φωτογραφίες και σκισάρετε. Γράψετε:

- είδη χλωρίδας που γνωρίζετε
- είδη πανίδας
- 1-3 ανθρώπινες παρεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή και σας αρέσουν πολύ
- 1-3 ανθρώπινες παρεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή και σας κάνουν άσχημη εντύπωση.

Δικαιολογήστε τις απόψεις σας στους συμμαθητές σας. Συζητήστε πώς τα αρνητικά που εντοπίσατε θα μπορούσαν να μην υπάρχουν. Κρατήστε σημειώσεις.

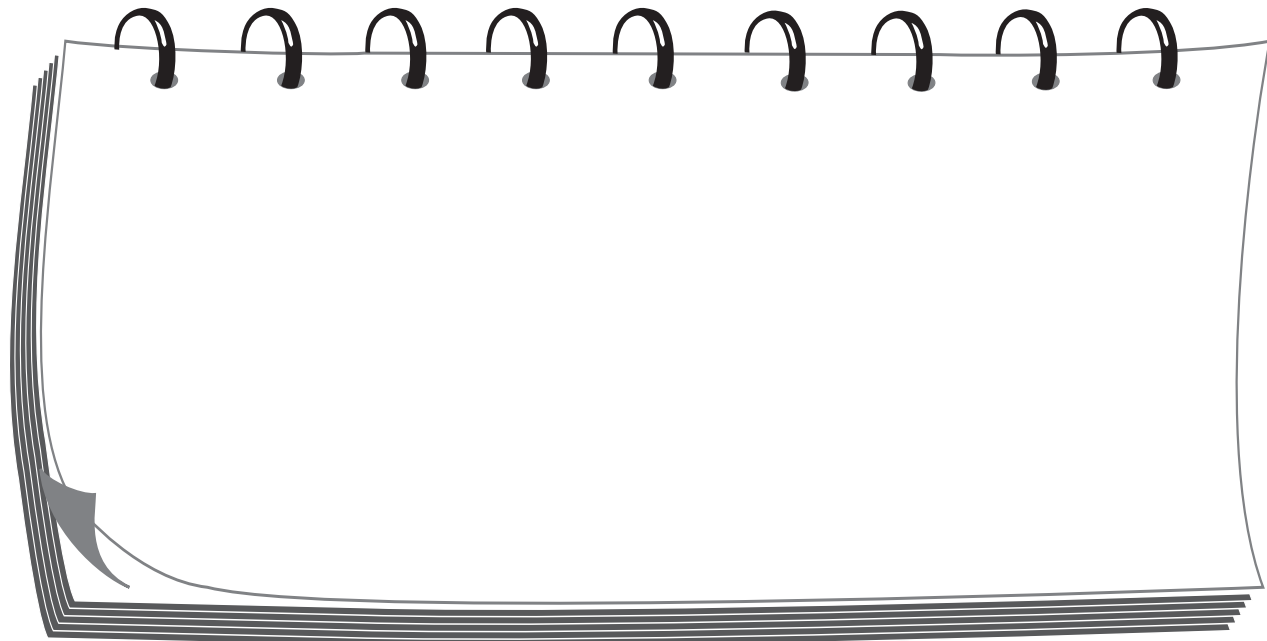
9. Συζητήστε στην ομάδα σας με ποιους τρόπους ο Σταυρός και η ευρύτερη περιοχή θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην αειφόρο ανάπτυξη της Ιθάκης. Γράψτε την άποψη που διαμόρφωσες μετά τη συζήτηση.

Στην Εξωγή

1. Διάβασε στο συμπληρωματικό υλικό πληροφορίες για την Εξωγή. Οργανώστε μια επίσκεψη στην Εξωγή. Σημείωσε στο χάρτη της Ιθάκης, τη διαδρομή που ακολούθησε το λεωφορείο από τον τόπο που ξεκίνησες μέχρι το χωριό.
2. Δώστε μια δική σας ερμηνεία του ονόματος «Εξωγή» χρησιμοποιώντας τις γνώσεις σας και τη φαντασία σας! Σημειώστε τις απαντήσεις που ακούγονται.

3. Απολαύστε το τοπίο, ηχογραφήστε ήχους, βγάλτε φωτογραφίες. Φτιάξε στο σημειωματάριό σου μια εικόνα της περιοχής που σου αρέσει.

4. Η Εξωγή παλαιότερα είχε πολλούς περισσότερους κατοίκους. Ωστόσο, στην τελευταία απογραφή πληθυσμού που έγινε το 2001, είχε μόνο 42 κατοίκους. Για ποιους λόγους νομίζετε ότι έφυγαν οι κάτοικοι; Που νομίζετε ότι πήγαν; Θα μπορούσε να επιστρέψουν;

Πληροφορίες για τους ανεμόμυλους της Εξωγής

Χτίζονταν σε σημεία όπου φυσούσαν ισχυροί άνεμοι. Εκτός από το άλεσμα του σιταριού και άλλων δημητριακών οι μύλοι αποτελούσαν ένα είδος κοινωνικού κέντρου όπου συζητιούνταν όλα τα νέα του χωριού. Ως κατασκευές και μηχανισμοί ήταν πολύπλοκοι, φτιαγμένοι με μεράκι από πέτρα, ξύλο και σίδηρο. Η οροφή τους είχε τη δυνατότητα να περιστρέφεται ανάλογα με τη διεύθυνση του ανέμου. Δυστυχώς σήμερα οι μηχανισμοί των μύλων έχουν αφαιρεθεί ή καταστράφηκαν.

Σήμερα οι ερειπωμένοι ανεμόμυλοι της Εξωγής και γενικότερα της Ελλάδας ασκούν πάνω μας τη γοητεία του παλιού. Απομακρυσμένοι συνήθως από τις κατοικημένες περιοχές, πάνω στους λόφους, περιβάλλονται από μια αίσθηση ρομαντική και μυστηριακή που περικλείει μέσα της μαρτυρίες ανθρώπινων ιστοριών, πολέμων και πειρατικών επιδρομών.

Κατά το Β' παγκόσμιο πόλεμο και οι δύο μύλοι της Εξωγής ήταν παρατηρητήρια του ελληνικού στρατού. Από τους μύλους φαίνονται η Κεφαλονιά, η Λευκάδα, το Μεγα- νήσι, ο Κάλαμος, ο Καστός, η Άτοκος και πιο πίσω η Στερεά Ελλάδα.

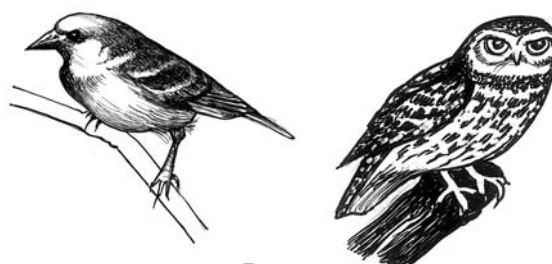
5. Επισκεφτείτε τους μύλους της Εξωγής. Παρατηρήστε, σκισάρετε, ζωγραφίστε, φωτογραφίστε.

6. Συζητήστε στην ομάδα σας και στην ολομέλεια τι θα μπορούσε να γίνει ώστε να διατηρηθούν οι ανεμόμυλοι της Εξωγής. Γράψε την άποψη που διαμόρφωσες

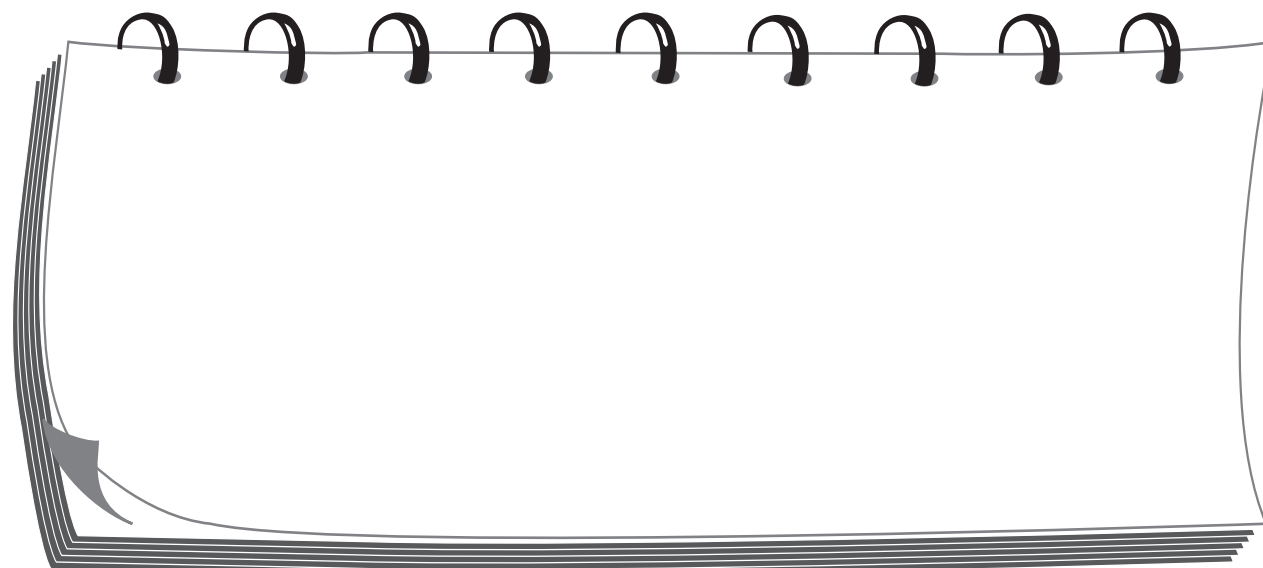
7. Παρατήρησε με τα κιάλια σου την ορνιθοπανίδα.

- Συμπλήρωσε τον πίνακα.

Είδος Πουλίου	Χαρακτηριστικά σώματος	Τρόπος που τρέφεται	Τρόπος που κινείται	Περιβάλλον που ζεί

- Σχεδίασε στο σημειωματάριό σου όσα πουλιά σε εντυπωσιάζουν.

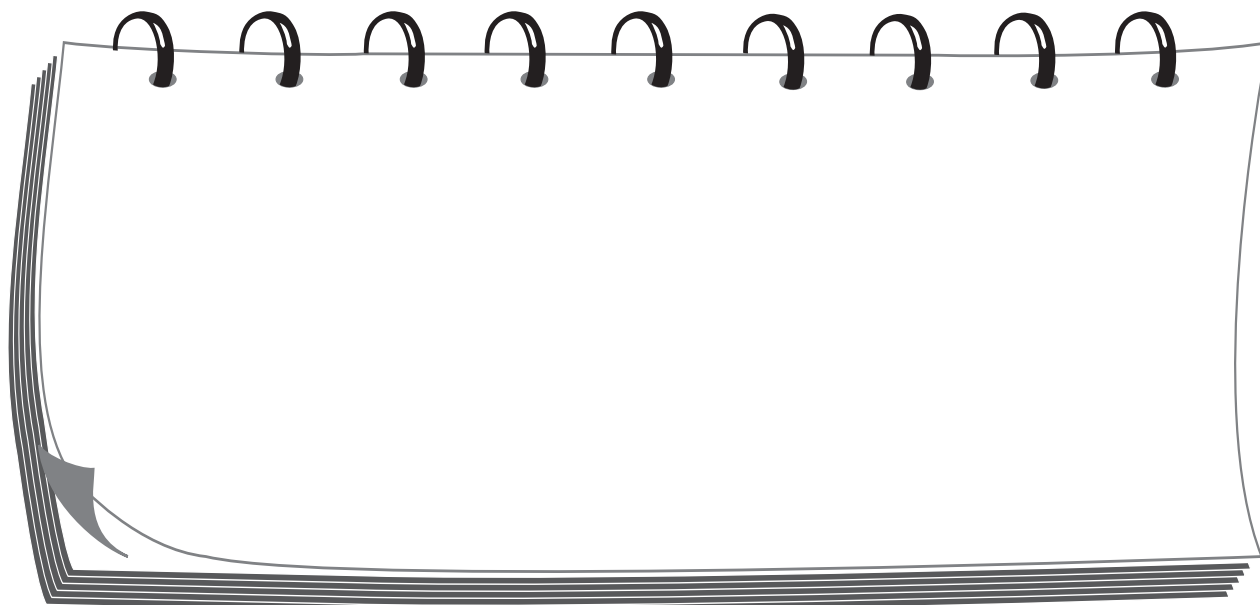

8. Να οργανώσετε ένα παιχνίδι ρόλων για την προστασία των πουλιών. Πιθανοί ρόλοι: κυνηγοί, ψαράδες, οικολόγοι και μέλη περιβαλλοντικής οργάνωσης, γεωργοί, οικολογικοί τουρίστες, Τοπική Αυτοδιοίκηση. Γράψε την άποψη που διαμόρφωσες για την προστασία των πουλιών από αυτό το παιχνίδι ρόλων.

9. Παρατηρήστε με την ομάδα σας την περιοχή. Τραβήξτε φωτογραφίες και σκισάρετε. Γράψετε:

- είδη χλωρίδας που γνωρίζετε
- είδη πανίδας
- 1-3 ανθρώπινες παρεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή και σας αρέσουν πολύ
- 1-3 ανθρώπινες παρεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή και σας κάνουν άσχημη εντύπωση.

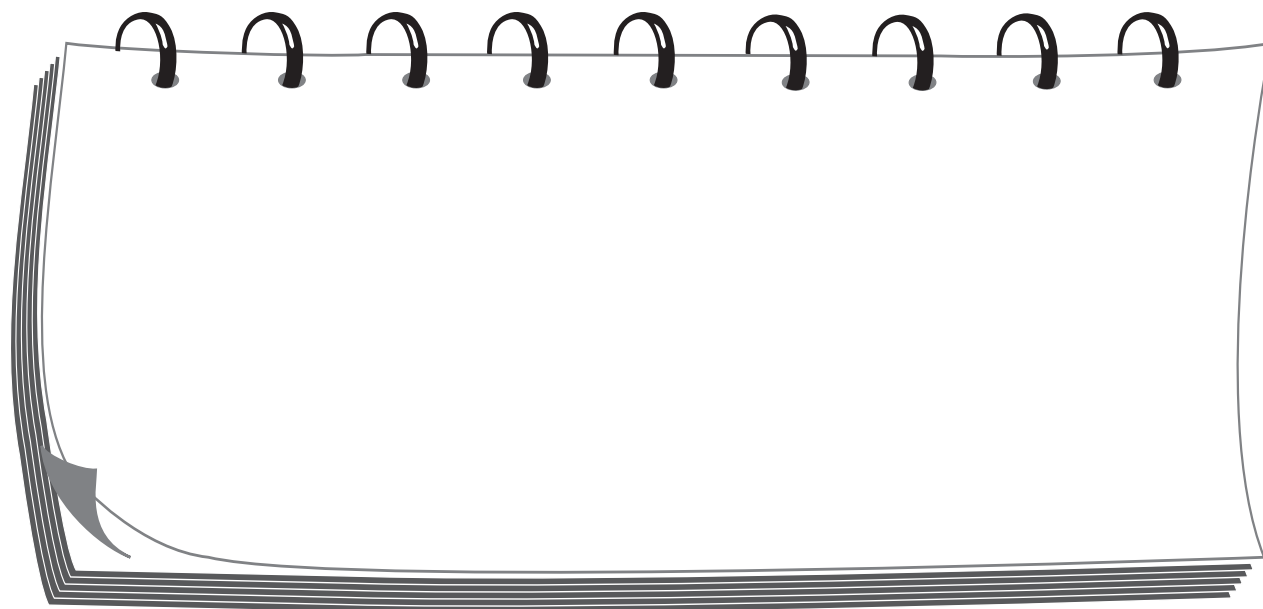
Δικαιολογήστε τις απόψεις σας στους συμμαθητές σας. Συζητήστε πώς τα αρνητικά που εντοπίσατε θα μπορούσαν να μην υπάρχουν. Κρατήστε σημειώσεις.

10. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας δράσεις που θα μπορούσαν να γίνουν από τους τοπικούς φορείς και τους κατοίκους προκειμένου η περιοχή της Εξωγής να συμβάλει στην αειφόρο ανάπτυξη της Ιθάκης. Προτείνετε ένα σχέδιο αξιοποίησης αυτού τόπου. Γνωστοποιήστε το σχέδιό σας στους τοπικούς φορείς.

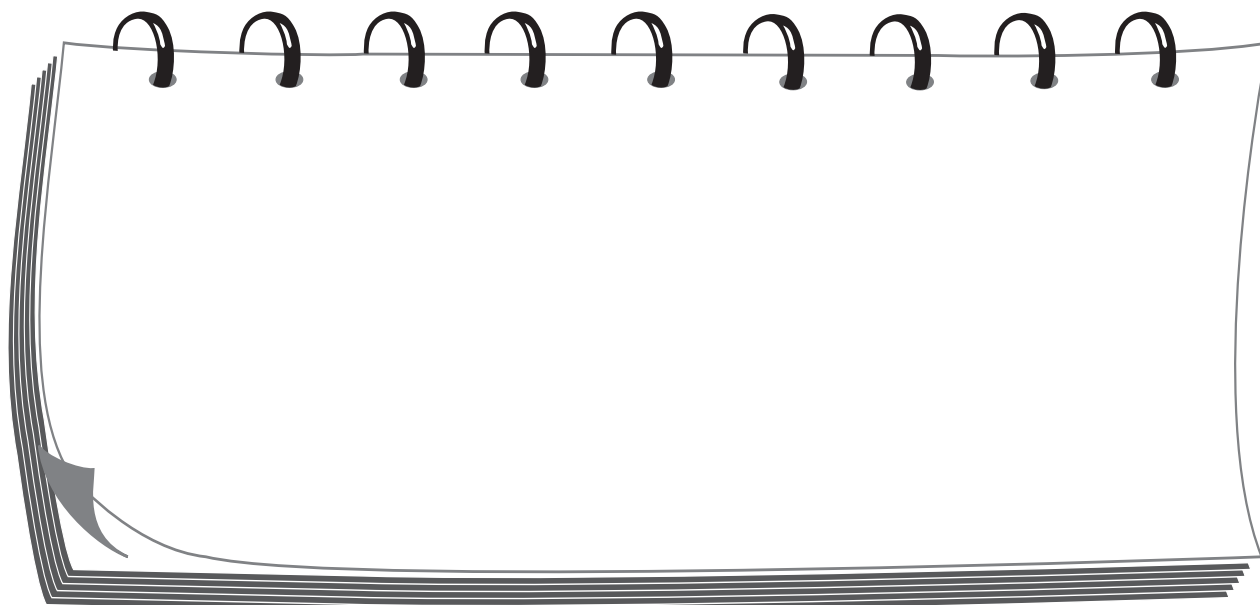
Στην περιοχή του Πλατρηθειά

1. Διάβασε στο συμπληρωματικό υλικό πληροφορίες για τον Πλατρηθειά, την Κολλιερή και τις Φρίκες.
2. Οργανώστε μια επίσκεψη στην περιοχή του Πλατρηθειά. Θα πρέπει να επισκεφτείτε τα χωριά Πλατρηθείας, Κολλιερή, Άγιοι Σαράντα, Λαχός και Φρίκες. Σημείωσε στο χάρτη της Ιθάκης, τη διαδρομή που ακολούθησε το λεωφορείο από τον τόπο που ξεκίνησες μέχρι τα τρία χωριά.
3. Απολαύστε το τοπίο, ηχογραφήστε ήχους, βγάλτε φωτογραφίες. Ζωγράφισε στο σημειωματάριό σου μια εικόνα της περιοχής που σου αρέσει.

4. Δώστε μια δική σας ερμηνεία των τοπωνυμίων «Πλατρηθείας» και «Φρίκες» χρησιμοποιώντας τις γνώσεις σας και τη φαντασία σας! Σημειώστε τις απαντήσεις που ακούγονται.

5. Παρατηρήστε με την ομάδα σας τα σπίτια και τα δρομάκια στον Πλατρηθειά και εντοπίστε τρία χαρακτηριστικά στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Σχεδιάσέ τα και ζωγράψέ τα στο σημειωματάριό σου με ανάλογα χρώματα. Μην ξεχάσετε να συμβουλευτείτε το κείμενο «Η αρχιτεκτονική της Ιθάκης» που βρίσκεται στο Συμπληρωματικό Υλικό!

Γνωρίζετε ότι...

Στην περιοχή του Πλατρηθειά βρίσκεται η Μελάνυδρος πηγή, που αναφέρει ο Όμηρος. Πήρε το όνομά της από το μελανό χρώμα του νερού της. Λίγα μέτρα βόρεια από τη Μελάνυδρο πηγή βρίσκεται η αρχαιολογική περιοχή του Αγίου Αθανασίου ή της Σχολής Ομήρου. Στην περιοχή αυτή μελετητές της Οδύσσειας τοποθετούν το ανάκτορο του βασιλιά της Ιθάκης, Οδυσσέα. Σήμερα εκεί πραγματοποιεί ανασκαφές το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων με ενδαρρυντικά αποτελέσματα.

6. Οργανώστε πεζοπορικές διαδρομές στη Μελάνυδρο πηγή και επισκεφτείτε την αρχαιολογική περιοχή του Αγίου Αθανασίου.

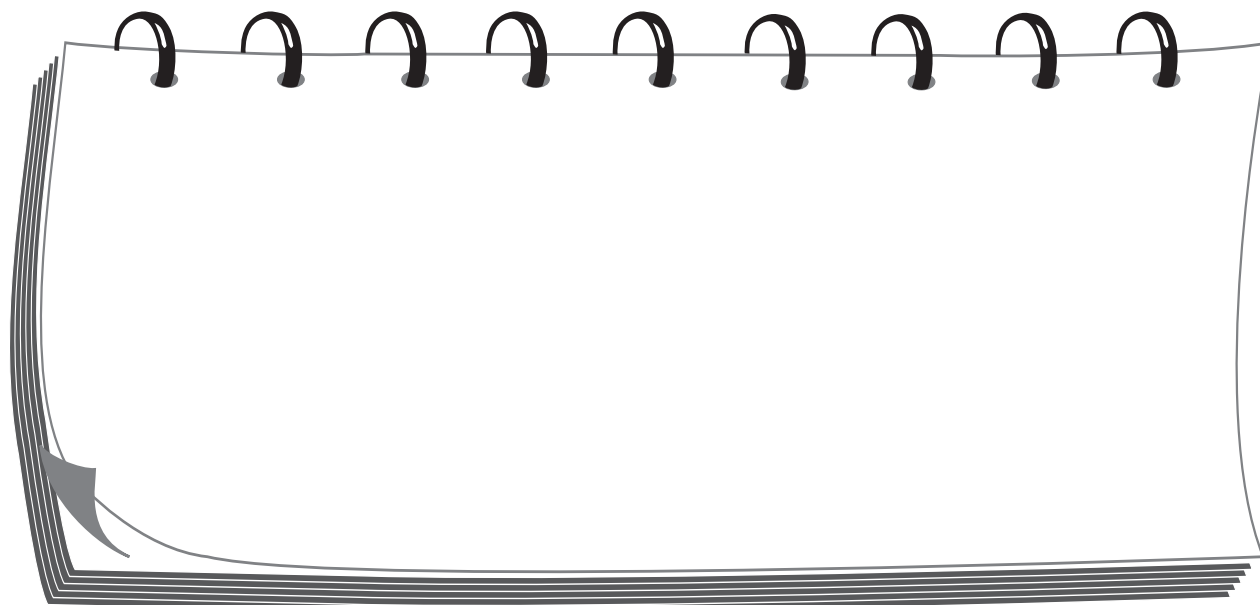
7. Παρατήρησε με τα κιάλια σου την ορνιθοπανίδα. Σχεδίασε τα πουλιά που βλέπεις. Συμπλήρωσε τον πίνακα.

Είδος Πουλιού	Χαρακτηριστικά σώματος	Τρόπος που τρέφεται	Τρόπος που κινείται	Περιβάλλον που ζεί

8. Παρατηρήστε με την ομάδα σας την περιοχή. Τραβήξτε φωτογραφίες και σκισάρετε. Γράψετε:

- είδη χλωρίδας που γνωρίζετε
- είδη πανίδας
- 1-3 ανθρώπινες παρεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή και σας αρέσουν πολύ
- 1-3 ανθρώπινες παρεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή και σας κάνουν άσχημη εντύπωση.

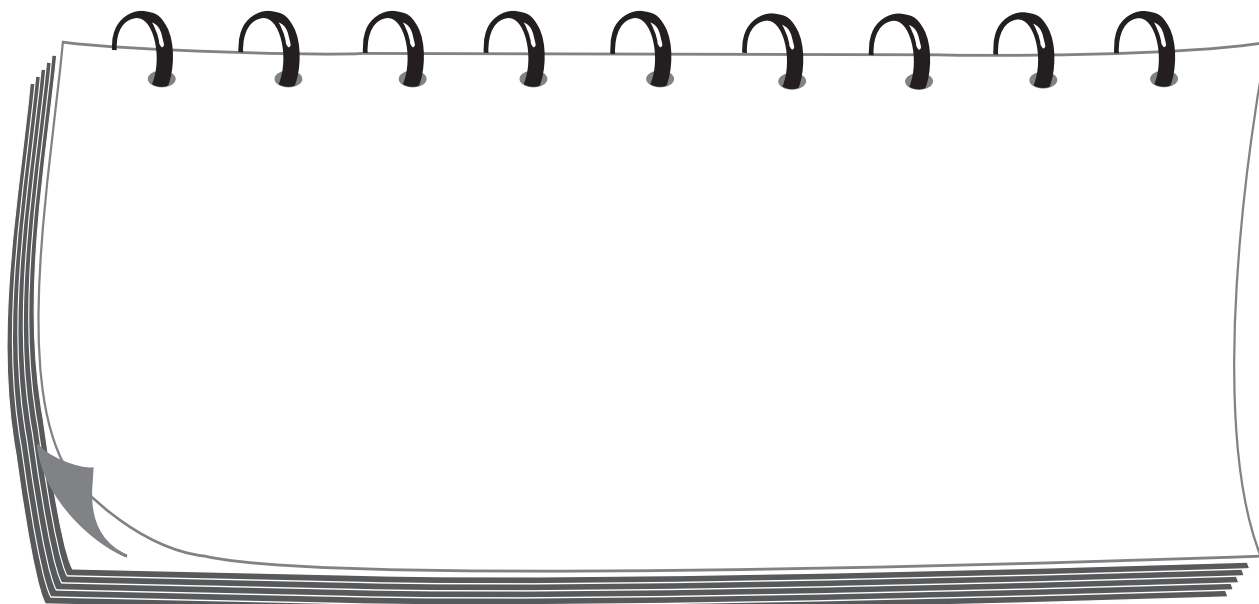
Δικαιολογήστε τις απόψεις σας στους συμμαθητές σας. Συζητήστε πώς τα αρνητικά που εντοπίσατε θα μπορούσαν να μην υπάρχουν. Κρατήστε σημειώσεις.

9. Ποιες νομίζεις ότι είναι οι ασχολίες των κατοίκων στον Πλατρηθειά και ποιες στις Φρίκες; Συζήτησε με τους συμμαθητές σου και δικαιολόγησε την άποψή σου.

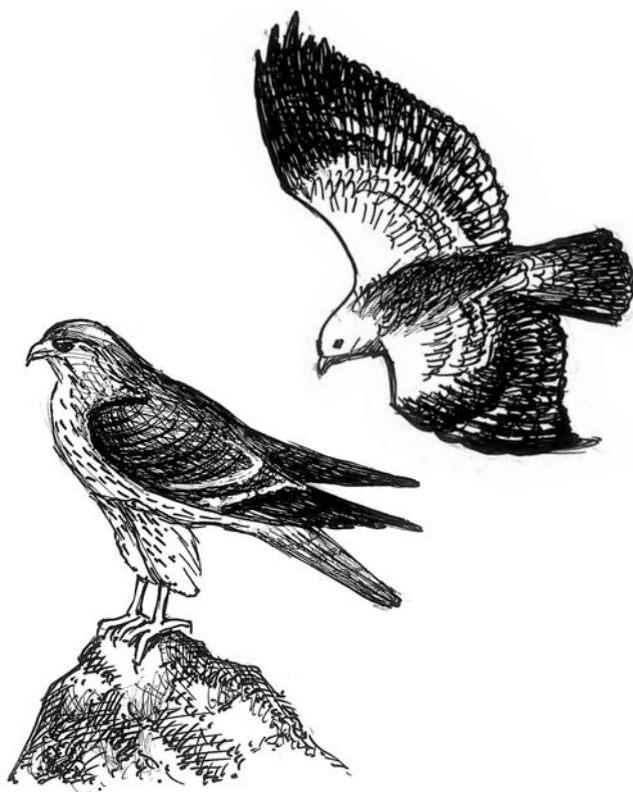
10. Στις Φρίκες, ρωτήστε τους ψαράδες με τι τρόπους και υλικά ψαρεύουν, τι ψάρια πιάνουν και τι γνώμη έχουν για τη ρύπανση της θάλασσας, τη μείωση των αλιευμάτων και τα απειλούμενα θαλάσσια είδη. Θα τους βρείτε πολύ εύκολα, στο λιμάνι μέσα στις ψαρόβαρκές τους! Κρατήστε σημειώσεις.

11. Περιγράψτε μια μέρα από τη ζωή ενός παιδιού της ηλικίας σου που κατοικεί μόνιμα στην περιοχή του Πλατρηθειά.

12. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας δράσεις που θα μπορούσαν να γίνουν από τους τοπικούς φορείς και τους κατοίκους προκειμένου η περιοχή του Πλατρηθειά να συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη της Ιθάκης. Προτείνετε ένα σχέδιο αξιοποίησης αυτής της περιοχής. Γνωστοποιήστε το σχέδιό σας στους τοπικούς φορείς.

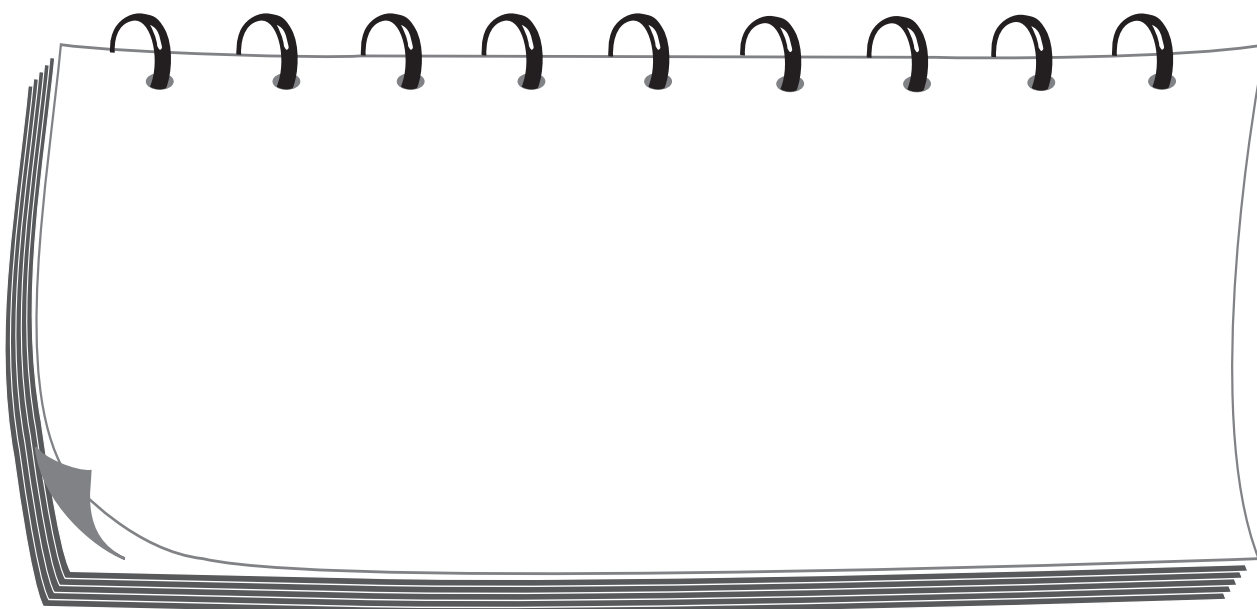
13. Από τον Πλατρηθειά μπορείτε να πάτε στην Εξωγή με τα πόδια! Με την πλάτη σας στο γεφύρι ανεβαίνετε το μονοπάτι. Στο σταυροδρόμι ακολουθείτε το αριστερό μονοπάτι που είναι σημαδεμένο με κόκκινο χρώμα. Το ακολουθείτε μέχρι το χωματόδρομο, τον διασχίζετε και συνεχίζετε το μονοπάτι μέχρι την Εξωγή.

Στο Κιόνι

1. Διάβασε στο Συμπληρωματικό Υλικό πληροφορίες για το Κιόνι. Οργανώστε μια επίσκεψη στο Κιόνι. Σημείωσε στο χάρτη της Ιθάκης, τη διαδρομή που ακολούθησε το λεωφορείο από τον τόπο που ξεκίνησες μέχρι το χωριό.
2. Απολαύστε το τοπίο, ηχογραφήστε ήχους, βγάλτε φωτογραφίες. Φτιάξε στο σημειωματάριό σου μια εικόνα της περιοχής που σου αρέσει.

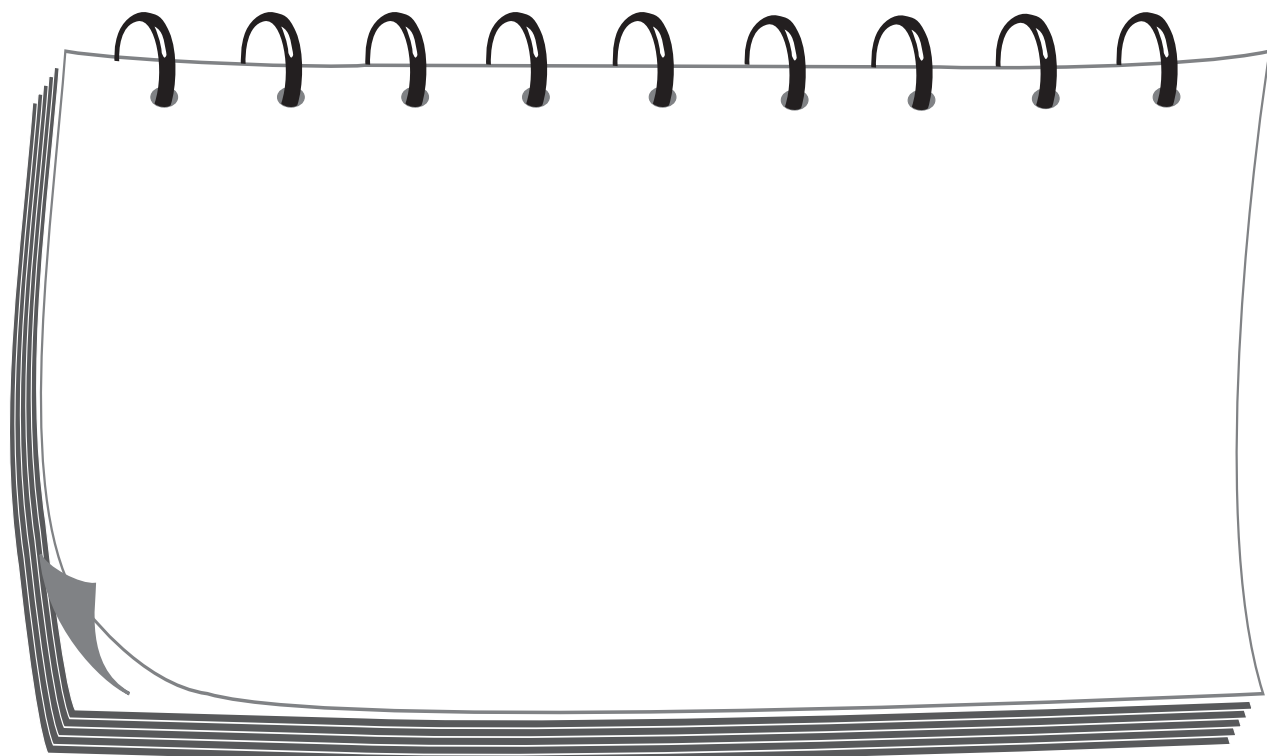

3. Δώστε μια δική σας ερμηνεία του ονόματος «Κιόνι» χρησιμοποιώντας τις γνώσεις σας και τη φαντασία σας! Σημειώστε τις απαντήσεις που ακούγονται.

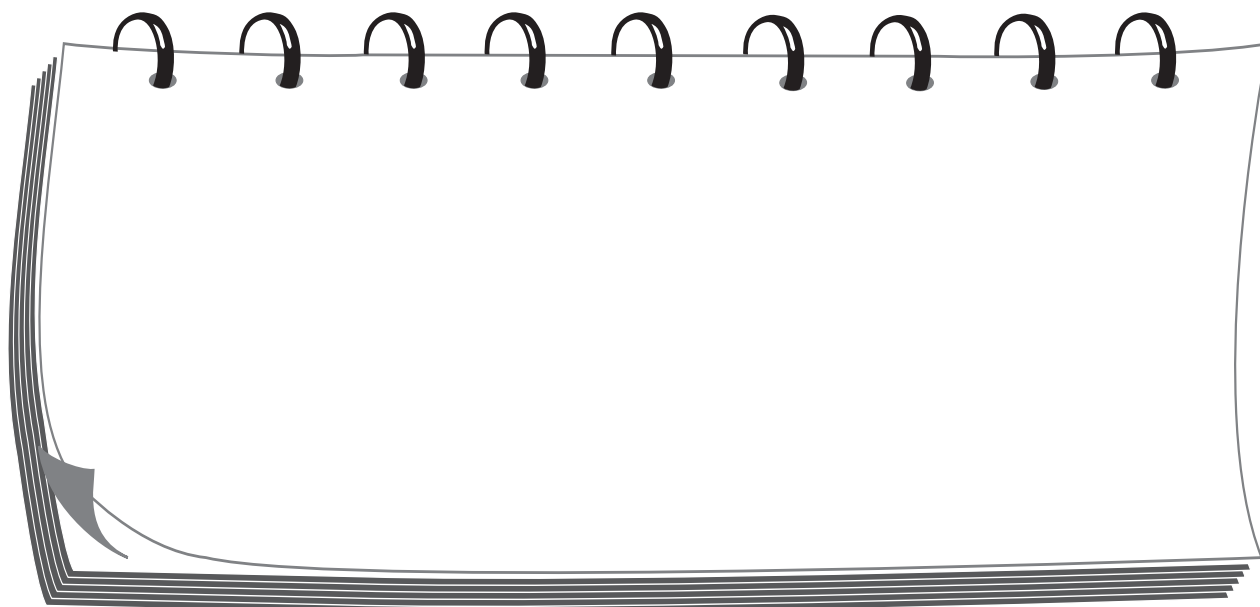
4. Περπάτησε με την ομάδα σου στους δρόμους και στα καντούνια στο Κιόνι.

- Διαβάστε τις ονομασίες των δρόμων και των καντουνιών καθώς και τις ονομασίες των διαφόρων καταστημάτων και συζητήστε εάν έχουν σχέση με την ιστορία του νησιού.
- Παρατηρήστε τα σπίτια και εντοπίστε χαρακτηριστικά στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.
- Σχεδιάσε ένα σπίτι ή κάποια από τα στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στο σημειωματάριό σου.

Μη ξεχάσετε να συμβουλευτείτε το κείμενο «Η αρχιτεκτονική της Ιθάκης» που βρίσκεται στο Συμπληρωματικό Υλικό!

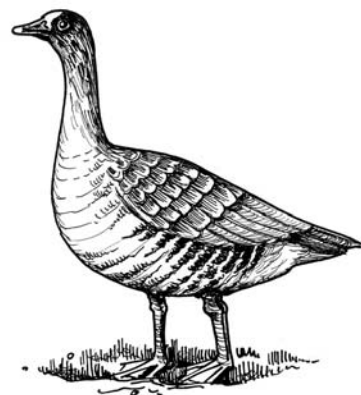
5. Το Κιόνι, έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός οικισμός με νόμο από το 1978. Έτσι μεταξύ των άλλων το ύψος των κτιρίων δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο ορόφους και η στέγη με κεραμίδια είναι υποχρεωτική. Δεδομένου ότι το Κιόνι έχει μεγάλη τουριστική ανάπτυξη ορισμένοι τάσσονται κατά του χαρακτηρισμού «παραδοσιακός οικισμός». Να οργανώσετε ένα debate, στο οποίο η μία ομάδα να υποστηρίζει επιχειρήματα υπέρ του παραδοσιακού οικισμού και η άλλη κατά.

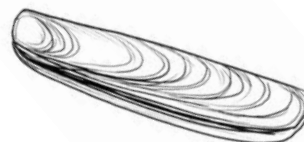
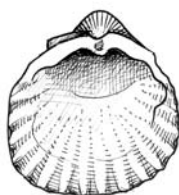
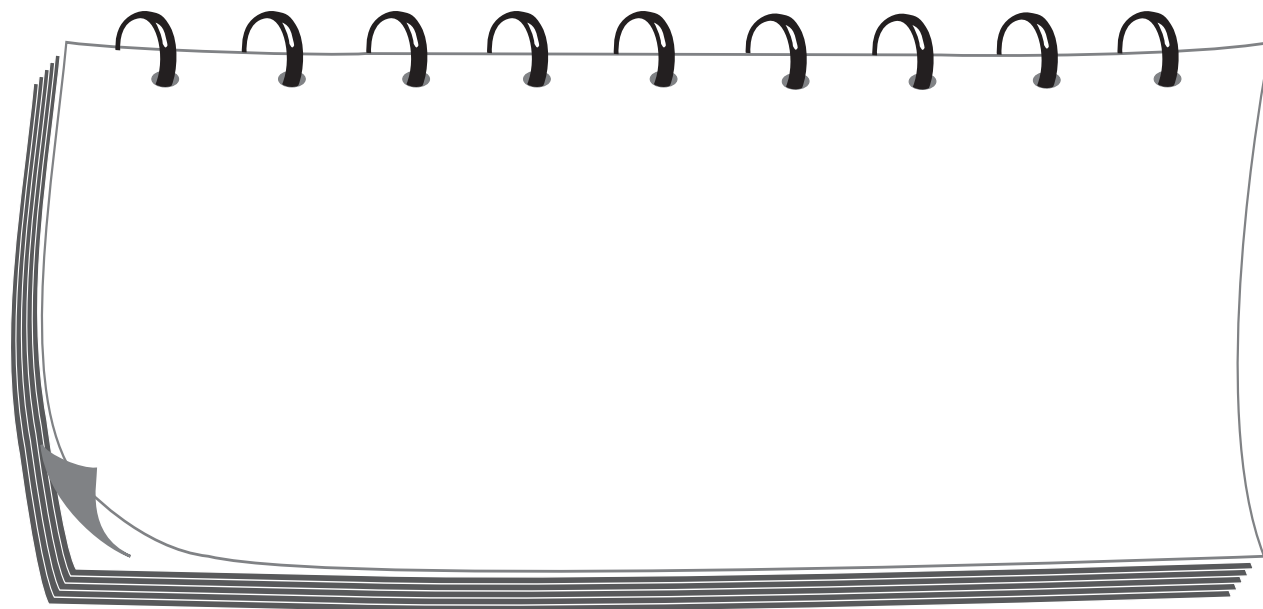
6. Είσαι αρχιτέκτονας και ένας ιδιοκτήτης σου ζητά να του φτιάξεις σχέδια για την κατοικία που θέλει να χτίσει στο Κιόνι.
- Αν έπρεπε να κάνεις ένα προσχέδιο πως θα ήταν;
 - Τι υλικά θα χρησιμοποιούσες;
 - Ποια στοιχεία από τα σπίτια που είδες θα προσπαθούσες να μιμηθείς;
 - Συζητήστε στην ομάδα σας και γράψετε στον ιδιοκτήτη τις προτάσεις σας.

7. Ορισμένα σπίτια στο Κιόνι έχουν αλλάξει χρήση. Συζητήστε στην ομάδα σας:

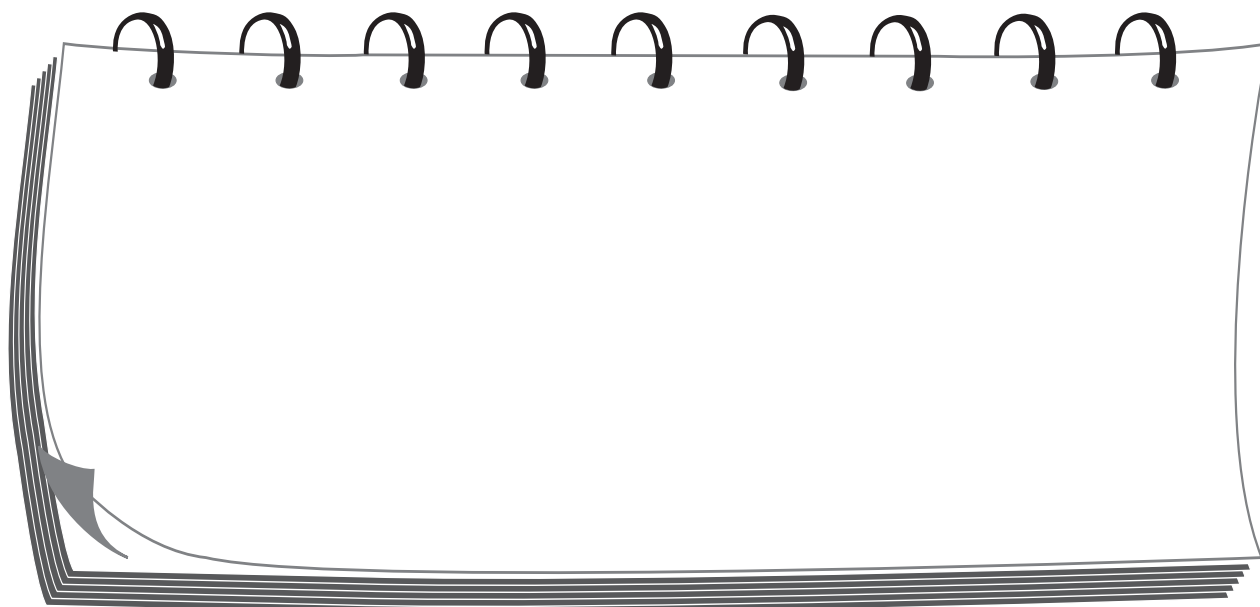
- Γιατί έγινε αυτό;
- Ποιες είναι οι νέες χρήσεις τους;
- Πώς φαντάζεστε το Κιόνι το καλοκαίρι;
- Ποιες είναι οι ασχολίες των κατοίκων το χειμώνα και ποιες το καλοκαίρι;

8. Προσπαθήστε να βρείτε κοχύλια και κελύφη από θαλάσσιους οργανισμούς στις ακτές. Θα συναντήσετε πεταλίδες, κελύφη από καβούρια και πολλά άλλα είδη. Μπορείτε να πάρετε μαζί σας τα άδεια όστρακα. Παρατηρήστε τις λεπτομέρειες των κοχυλιών. Φτιάξε για το καθένα το σχέδιό του και κρατήστε μερικές σημειώσεις: σχήμα, μέγεθος, χρώμα κ.ά. Βάλτε τα κοχύλια που συγκεντρώσατε σε σακούλες, γράψετε τον τόπο συλλογής και την ημερομηνία και πάρτε τα μαζί σας.

9. Οι επαγγελματίες ψαράδες στην Ελλάδα συνήθως ψαρεύουν με δίχτυα, παραγάδια, γρι-γρι, μηχανότρατες ενώ κάποιοι ερασιτέχνες ψαράδες ψαρεύουν με πυροφάνι και ψαρο-ντούφεκο. Ρωτήστε τους ψαράδες στο Κιόνι με τι τρόπους και υλικά ψαρεύουν, τι ψάρια πιάνουν και τι γνώμη έχουν για τη ρύπανση της θάλασσας, τη μείωση των αλιευμάτων και τα απειλούμενα θαλάσσια είδη. Θα τους βρείτε πολύ εύκολα, στο λιμάνι μέσα στις ψαρόβαρκές τους! Κρατήστε σημειώσεις.

10. Στο Κιόνι στην είσοδο του λιμανιού πάνω στο λόφο βλέπει κανείς τρεις γραφικούς ερειπωμένους ανεμόμυλους που επιβάλλονται στο τοπίο. Αν μάλιστα έχετε χρόνο και διάθεση μπορείτε να κάνετε μια πεζοπορική διαδρομή μέχρι τους ανεμόμυλους!

- Παρατηρήστε τους ανεμόμυλους.
- Φανταστείτε μια μέρα από τη ζωή των κατοίκων όταν οι ανεμόμυλοι λειτουργούσαν.
- Συζητήστε στην ομάδα σας πιθανές χρήσεις που θα μπορούσαν να έχουν οι ανεμόμυλοι σήμερα.

11. Ένα ζευγάρι επισκεπτών με οικολογικά και πολιτιστικά ενδιαφέροντα επιλέγει να περάσει ένα διήμερο διακοπών στο Κιόνι. Περιγράψτε με λίγες λέξεις τις δραστηριότητές τους.

12. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας δράσεις που θα μπορούσαν να γίνουν από τους τοπικούς φορείς και τους κατοίκους προκειμένου το Κιόνι να συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη της Ιθάκης. Προτείνετε ένα σχέδιο αξιοποίησης αυτού τύπου. Γνωστοποιήστε το σχέδιό σας στους τοπικούς φορείς.

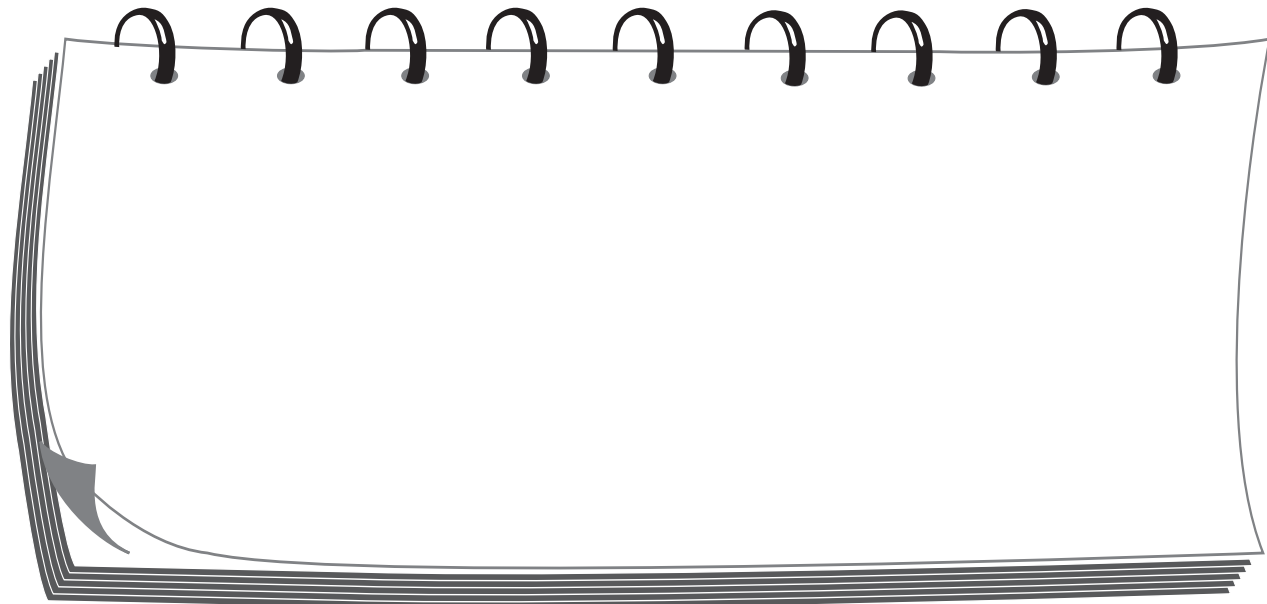
Παρουσιάζω την Ιθάκη στο σχολείο μου

1. Συζητήστε στην ομάδα σας και την τάξη δράσεις που θα μπορούσαν να γίνουν από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλους φορείς της Ιθάκης καθώς και από τους κατοίκους του νησιού προκειμένου η Ιθάκη, το νησί του Οδυσσέα να γίνει παράδειγμα αειφόρου ανάπτυξης. Γράψε την άποψη που διαμόρφωσες μετά τη συζήτηση.

2. Γράψε ένα κείμενο 100-120 λέξεων με θέμα: «Το νησί της Ιθάκης». Στο κείμενό σου να αναπτύξεις τις δικές σου απόψεις για την Ιθάκη όπως εσύ την γνώρισες. Διάβασε το κείμενο που διαμόρφωσες στους συμμαθητές σου.

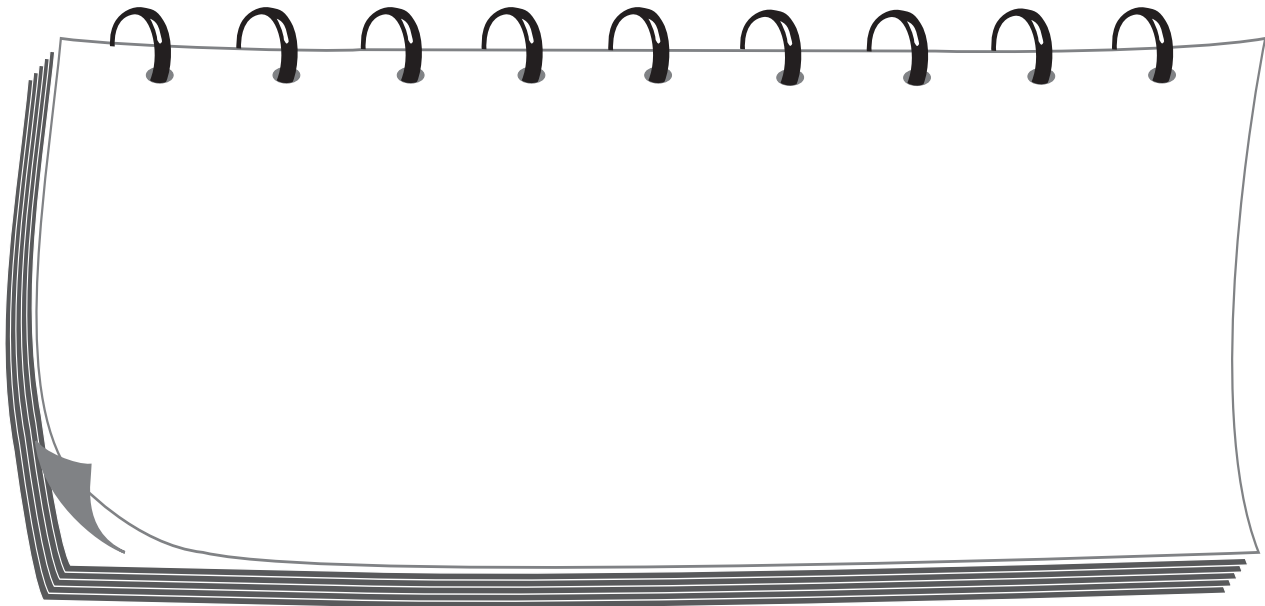
3. Χωριστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα να διαμορφώσει ένα μικρό φυλλάδιο για την Ιθάκη.
 - Για τη διαμόρφωση του φυλλαδίου χρησιμοποιήστε κείμενα από τις δραστηριότητες 1 και 2 που θεωρείτε κατάλληλα καθώς και υλικό από τις δραστηριότητες των Φύλλων Εργασίας που υλοποιήσατε στην Ιθάκη.
 - Εμπλουτίστε το υλικό με φωτογραφίες, σκίτσα κ.ά.
 - Φτιάξτε ένα πρωτότυπο εξώφυλλο και επιλέξτε έναν κατάλληλο τίτλο.

4. Ενημερώστε το Σύλλογο Διδασκόντων και τους μαθητές του Σχολείου σας για την Ιθάκη, όπως την γνωρίσατε. Γράψτε στο σημειωματάριό σου τα κύρια σημεία της ενημέρωσης.

5. Οργανώστε μια ημερίδα για την ενημέρωση του Συλλόγου Γονέων και γενικότερα της τοπικής κοινωνίας, για την εκπαιδευτική σας επίσκεψη στην Ιθάκη. Μοιράστε φωτοαντίγραφα των φυλλαδίων που διαμορφώσατε στη δραστηριότητα 3.
6. Σκεφτείτε στην ομάδα σας άλλους πρωτότυπους τρόπους για την ενημέρωση των μαθητών του σχολείου, του Συλλόγου Γονέων και της τοπικής κοινωνίας σχετικά με την Ιθάκη.
- Συζητήστε στην τάξη και επιλέξτε δύο τρόπους ενημέρωσης. Είστε διατεθειμένοι να τους εφαρμόσετε; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

7. Οι μαθητές ενός Γυμνασίου σχεδιάζουν εκπαιδευτική επίσκεψη στην Ιθάκη. Γράψε στο σημειωματάριό σου τρεις δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υλοποιήσουν κατά τη διάρκεια της επίσκεψης.

8. Διάβασε τους στίχους του Κωνσταντίνου Καβάφη:

Κι αν πτωκική την βρείς η Ιθάκη δεν σε γέλασε.
Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,
ήδη, θα το κατάλαβες οι Ιθάκες τι σημαίνουν

Σκέψου γιατί αναφέρει την Ιθάκη κι όχι άλλον τόπο. Πώς συνδέονται ο στίχοι αυτοί με το δικό σου ταξίδι;

[illegible]

Μελετώ το δικό μου τόπο

1. Γνωρίστε τις ιδιαιτερότητες της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του δικού σας τόπου, της περιοχής που κατοικείτε.
 - Συζητήστε μεταξύ σας και καταγράψτε τις φυσικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες που γνωρίζετε.
 - Ρωτήστε τους κατοίκους να σας πουν πληροφορίες για τις φυσικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της περιοχής σας
 - Αναζητήστε πληροφορίες από τουριστικούς οδηγούς και άλλα βιβλία
 - Αναζητήστε επιπλέον πληροφορίες από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, επιστημονικές ενώσεις και άλλους φορείς της περιοχής σας.

2. Σχεδιάστε ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα: «Ο τόπος μου». Στο σχεδιασμό του προγράμματος θα πρέπει να απαντήσετε και να συμφωνήσετε στα εξής:

- *Στόχοι του προγράμματος*

- *Υλικά που θα χρειαστείτε*

- *Τρόπος εργασίας*

- *Πηγές πληροφόρησης*

- *Πιθανοί συνεργάτες*

- Διάρκεια του προγράμματος

- Κόστος

- Τελικό προϊόν

- Παρουσίαση των εργασιών

- Αξιολόγηση των εργασιών

3. Συζητήστε στην ομάδα σας και στην τάξη κατά πόσο είστε διατεθειμένοι να υλοποιήσετε αυτό το πρόγραμμα. Δικαιολογήστε την απόφασή σας. Γράψε στο σημειωματάριό σου την απόφαση της τάξης.

